

**KİTLESEL AÇIK ÇEVİRİMİÇİ DERS ORTAMINDA PSİKOMOTOR
BECERİLERİN KAZANILMASINA İLİŞKİN ÖĞRENEN GÖRÜŞLERİ VE
ÖĞRETEN ROLLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyda KIR

Eskişehir 2019

**KİTLESEL AÇIK ÇEVİRİMİÇİ DERS ORTAMINDA PSİKOMOTOR
BECERİLERİN KAZANILMASINA İLİŞKİN ÖĞRENEEN GÖRÜŞLERİ VE
ÖĞRETEEN ROLLERİ**

Şeyda KIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İlker USTA**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Haziran, 2019**

ÖZET

KİTLESEL AÇIK ÇEVİRİMİÇİ DERS ORTAMINDA PSİKOMOTOR BECERİLERİN KAZANILMASINA İLİŞKİN ÖĞRENEN GÖRÜŞLERİ VE ÖĞRETEN ROLLERİ

Şeyda KIR

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mayıs, 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İlker USTA

Bu araştırmanın genel amacı, Kitleli Açık Çevrimiçi Ders (KAÇD) ortamlarında psikomotor becerilerin kazanılmasına etki eden faktörleri ve bu süreçlerdeki öğrenen rollerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yöntemi durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında öğrenenlerin enstrüman çalma becerisi psikomotor beceri olarak tanımlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Anadolu Üniversitesi Kitleli Açık Çevrimiçi Ders platformu olan AKADEMA’da enstrüman derslerini tamamlamış olan öğrenenler ve bu KAÇD’leri veren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde öğrenenlerle ve öğretmenlerle yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında kazanılmasını etkileyen faktörlerin öğrenen ve öğretmenlere göre bazı noktalarda farklılaşabileceği ancak çoğu noktada ise kesiştiği görülmüştür. Psikomotor öğrenme sürecine etki eden faktörler; öğrenenler bağlamında gelişim, bireysel farklılık, öğrenme, öğrenme sistemi ve motivasyon temaları altında toplanmıştır. Öğretmenler bağlamında ise gelişim, hazırbulunurluk, öğrenme, öğrenen rolleri ve öğrenme sistemi şeklinde temalara ulaşılmıştır. Psikomotor öğrenmeyle yakından ilişkili olan etkenler ise; öğretim yöntemi, geribildirim, öğretmen bulunurluğu, etkileşim, öz yönetim becerisi, tekrar ve düzenli çalışma ve motivasyon olarak saptanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda bu süreçteki öğrenen rolleri ise eğitmen ve rehber olarak belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Psikomotor beceriler, KAÇD, uzaktan psikomotor becerilerin kazanılması, uzaktan enstrüman eğitimi, psikomotor öğrenme

ABSTRACT

LEARNERS' PERCEPTION AND INSTRUCTORS' ROLES REGARDING ACQUISITION OF PSYCHOMOTOR SKILLS IN MASSIVE OPEN ONLINE COURSE ENVIRONMENTS

Şeyda KIR

Department of Distance Education

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, June, 2019

Supervisor: Asst. Prof. Dr. İlker USTA

The main purpose of this study is to examine the factors which affect acquiring psychomotor skills in Massive Open Online Course (MOOC) environments and also the teaching roles in these processes. In line with this objective, qualitative research method case study model was used. Within the scope of the research, the ability of the learners to play instruments is defined as a psychomotor skill. The study group of the research is composed of the learners who have completed the instrumental courses at AKADEMA, which is the MOOC platform of Anadolu University, and the instructors who have given these MOOCs. During the data collection process, semi-structured interviews were conducted with learners and instructors. According to the findings of the study, it is revealed that the factors affecting the acquisition of psychomotor skills in MOOCs environments could be different at some points depending on learners and instructors, however, at most points, they also intersect. Factors affecting psychomotor learning process fall under the themes of development in the context of learners, individual differences, learning, learning system and motivation. In the context of the instructors, themes such as development, readiness, learning, teaching roles and learning system were identified. Lastly, the factors that are closely related to psychomotor learning are found as teaching method, feedback, availability of instructors, interaction, self-management skills, repetition and regular study and motivation. Based on the research findings, the teachers' roles in this process were determined as instructors and guides.

Keywords: psychomotor skills, Massive Open Online Courses (MOOCs), online psychomotor skills acquisition, online instrument training, psychomotor learning

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Şeyda KIR

ÖNSÖZ

“Kitlesele Açık Çevrimiçi Ders Ortamında Psikomotor Becerilerin Kazanılmasına İlişkin Öğrenen Görüşleri ve Öğreten Rollerini” isimli tez çalışmasının tüm aşamalarında bana yol gösteren, bu araştırma sürecinde bana her zaman destek olan, bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşarak tezimin oluşmasına yardımcı olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi İlker USTA’ya çok teşekkür ederim.

Araştırma süreci boyunca görüşlerine başvurduğum, kendisine danıştığım her konuda engin bilgi ve tecrübeleriyle sorularıma yanıt veren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Cengiz Hakan AYDIN’a ve araştırmaya sağladığı katkılar ve öneriler için Dr. Öğr. Üyesi İrfan SÜRAL’a teşekkürlerimi sunarım.

Bu tez araştırmasının farklı aşamalarındaki destekleri ve önerileri için değerli hocalarım, Doç. Dr. Muhammet Recep OKUR’a ve Doç. Dr. Alper Tolga KUMTEPE’ye teşekkür ederim. Araştırma sürecinde yapıcı yaklaşımı ve pozitif bakış açısıyla beni motive eden ve doğru yönlendirmelerle beni destekleyen değerli hocam Öğr. Gör. Dr. Aras BOZKURT’a çok teşekkür ederim.

Bu araştırma sürecinde her zaman yanımda olan ve desteklerini hiç esirgemeyen, en kötü anlarımda bile yüzümü güldürebilen, şevkatli kalpleri ve sıcak gülümsemeleriyle varlıklarını hep yanımda hissettiğim arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Hayatımın tüm zorlu aşamalarında benim yanımda olan, küçüklüğümde bu yana bilgi ve öğrenmenin en büyük zenginlik olduğunu bana hatırlatan, bu araştırma sürecinde de maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen ve bana olan inancımı hiç kaybetmeyen sevgili anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şeyda KIR
Eskişehir,
2019

İÇİNDEKİLER

JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	iv
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	viii
ÖNSÖZ	ix
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Problemi	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. İlgili Çalışmalar	5
1.6.1. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Müzik Eğitimi.....	9
1.7. Tanımlar.....	12
1.8. Kısaltmalar.....	13
2. İLGİLİ ALANYAZIN	14
2.1. Yetişkin Eğitimi	14
2.1.1. Yetişkin Kavramının Tanımı	14
2.1.2. Andragoji ve Yetişkin Eğitimi	15
2.1.3. Andragoji Kavramının Ortaya Çıkışı	16
2.1.4. Bazı Kuramcıların Yetişkin Öğrenmesine İlişkin Görüşleri	17
2.1.4.1 Paula Freire	17

2.1.5 Yetişkin Öğrenmesi ve Yaşam Boyu Öğrenme	20
2.1.6 Yetişkin Öğrenmesi ve Çevrimiçi Öğrenme	22
2.2 Açık ve Uzaktan Öğrenme	27
2.2.1 Açık ve Uzaktan Öğrenme Temel Kavramlar	27
2.2.2 Açıklık, Esneklik ve Uzaklık	29
2.3 Kitlese Açık Çevrimiçi Dersler	31
2.3.1 Kitlese Açık Çevrimiçi Dersler (KAÇD) Nedir?	31
2.3.2 Kitlese Açık Çevrimiçi Ders Türleri	33
2.3.3 KAÇD'in Türkiye'deki Durumu	35
2.4 Psikomotor Alan Öğrenmesi	36
2.4.1 Psikomotor Beceriler	36
2.4.2 Psikomotor Öğrenme	37
2.4.3 Psikomotor Beceriler Nasıl Öğrenilir?	39
2.4.4 Psikomotor Öğrenme Taksonomisi	39
2.5 AKADEMA Ortamındaki Psikomotor Becerilere Yönelik Dersler	44
3. YÖNTEM	46
3.1. Araştırma Yöntemi	46
3.2. Araştırma Modeli	47
3.2.1. İç İç Geçmiş Tek Durum Deseni	50
3.2.2. Çalışma Grubu ve Bağlamı	50
3.3. Veri Toplama Araçları	52
3.4. Verilerin Analizi ve Çözümlemesi	52
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	53
4. BULGULAR	54
4.1. Psikomotor Becerilerin Uzaktan Öğrenilmesi Sürecindeki Etkenlere İlişkin Öğrenen ve Öğreten Görüşleri	54
4.1.1. Öğrenen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	54

4.1.2. Öğreten Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular	72
4.2. Psikomotor Becerileri Uzaktan Öğrenme Sürecinde Öğreten Rollerini	88
5. TARTIŞMA	91
5.1. Psikomotor Becerilerin Uzaktan Öğrenilmesinde Önemli Etkenler	91
5.2. Psikomotor Becerileri Uzaktan Öğrenme Sürecinde Öğreten Rollerini	97
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	100
6.1. Sonuç	100
6.2. Öneriler	103
KAYNAKÇA	107

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Lindeman'ın Yetişkin Öğrenenler Hakkındaki Varsayımları	15
Tablo 2.2. Knowles'un Andragojik Model İçin Varsayımları	16
Tablo 2.3. Gagne'nin Öğretim Modeli Aşamaları.....	18
Tablo 2.4. Yetişkinlerin çevrimiçi ve e-Öğrenme Ortamlarındaki Öğrenme Süreçlerine Etki Eden Faktörler	25
Tablo 2.5. Psikomotor Becerileri Öğrenme Taksonomileri.....	40
Tablo 2.6. Simpson'ın Psikomotor Öğrenme Taksonomisine Göre Enstrüman Becerilerinin Kazanılması	41
Tablo 3.1. Araştırma Çalışma Grubu.....	51
Tablo 4.1. Öğrenen Görüşlerinden Elde Edilen Temalar	54
Tablo 4.2. Öğrenenlerden Elde Edilen Bulgular	70
Tablo 4.3. Öğreten Görüşlerinden Elde Edilen Temalar	73
Tablo 4.4. Öğretenlerden Elde Edilen Bulgular	87

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. KAÇD'in Yıllara Göre Gelişimi	32
Şekil 2.2. KAÇD'in Tercih Edilen Aalanlara Döre Dağılımı.....	33
Şekil 2.3. Bilinç- Yeterlilik Modelinin 4 Basamağı	43

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem, amaç, önem, varsayımlar ve sınırlıklar bölümlerine yer verilmiştir.

1.1. Araştırma Problemi

Günümüzde hızla gelişmekte olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin yansımaları eğitim ve öğretim süreçlerinde de görülmektedir. Gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri öğrenme fırsatlarını, öğrenme ihtiyacını ve hızla değişen bilgi ekolojisinde insanların bilme isteğini artırmaktadır. İnsanların öğrenme ihtiyacının artmasıyla birlikte ‘yaşam boyu öğrenme’ kavramı günümüzde daha fazla önem kazanmıştır. Yaşam boyu öğrenme, bireylerin öğrenme ihtiyacını karşılamak amacıyla oluşturulmuş, örgün ve yaygın eğitim kapsamında yürütülen her türlü etkinlikleri de içine alan, kişi, yaş, zaman ve mekan bağlamı dikkate alınmaksızın gerçekleştirilen tüm öğrenme aktiviteleri olarak tanımlanabilmektedir (Collins, 2009, s. 615; London, 2011, s.3; Güleç vd., 2013, s. 40). Yaşam boyu öğrenme olanakları bireylere istedikleri bilgiye kendi öğrenme ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda erişme şansı sunmaktadır. Hızla gelişen ve değişen teknoloji ve bu değişimin getirdiği yeni durumlarla birlikte insanların öğrenme ihtiyaçları da günümüz yaşam koşulları doğrultusunda yön değiştirmiş ve yeni öğrenme alanlarının oluşmasına olanak sağlamıştır. Bu değişimle birlikte eğitim ve öğrenme ortamlarında ortaya çıkan yeniliklerin içinde açık ve uzaktan öğrenme süreçleri önemli roller üstlenmektedir.

Açık ve uzaktan öğrenme; öğrenenlerin öğretenen, öğrenme kaynaklarından ve diğer öğrenenlerden zaman ve mekan bağlamında birbirlerinden uzakta olduğu, aralarındaki etkileşimin bilgi ve iletişim teknolojileri ile eş zamanlı ve eş zamansız olarak sağlanabildiği öğrenme süreci olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2011, s.12; Moore ve Kearsley, 2011, s. 3). Zaman ve mekanda sınırlılıkları ortadan kaldıran esnek ve bireyselleştirilmiş öğrenme fırsatları sunan açık ve uzaktan öğrenme ortamları, yoğunlaşan iş ve günlük hayat içinde sıkışan insanların yaşam boyu öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için vazgeçilmez bir yol olarak görülmektedir.

Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında yeni teknolojilerle birlikte çevrimiçi öğrenme ortamları daha fazla tercih edilmeye başlanmış ve bu sayede bilgi ve iletişim teknolojilerinin de etkisiyle açık ve uzaktan öğrenmede büyük bir kapasite artışı ortaya çıkmıştır. Bilgi kaynaklarına ulaşımın kolaylaşması, öğrenme ortamlarına erişilebilirliğin artması ve sınırlılıklar en aza indirilmesi açık ve uzaktan öğrenme alanında yeni fırsatların

oluşmasına ve yeni öğretim modelleri ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Ortaya çıkan yeni öğrenme modellerinden biri de Kitlese Açık Çevrimiçi Derslerdir (KAÇD). İngilizce Massive Open Online Courses (MOOCs) kelimelerinden oluşan KAÇD bilginin hızla değiştiği ve insanların sürekli yeni bilgiye ve öğrenmeye ihtiyaç duyduğu bir dünyada kitlese boyutta her alanda öğrenme olanakları sağlanmasıyla oldukça önem kazandığı söylenebilir. Kitlese Açık Çevrimiçi Dersler; bu dersleri almak isteyen ve internet erişimine sahip herkesin bir ön koşul olmaksızın istediği içeriğe sanal olarak erişimini sağlayan bir öğrenme modeli şeklinde kısaca tanımlanabilir (Educase Learning Initiative, 2011, s.1). KAÇD farklı kültürlerden milyonlarca öğreneni bir ders için bir araya getirmesi ve her öğrenene kendi özelliğine ve hızına göre çalışabilme fırsatı sunmasıyla daha önce var olan çevrimiçi derslerden ayrılmaktadır (Johnson vd., 2014, s.23). KAÇD ortamlarında öğrenenlerin öz yönetimli olması ve kendi öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri beklenmektedir (Lee, Watson ve Watson, 2019, s. 28). KAÇD popüler olması ve kitlese boyutta öğrenme olanaklarıyla her öğrenenin kendi öğrenme isteğine göre ulaşabileceği çok farklı içerikte dersler sunabilmektedir. Coursera, Udacity, edX, Udemy, Skillshare, FutureLearn ve Alison gibi KAÇD ortamları öğrenenlere kendilerini istedikleri alanda geliştirebilecekleri fırsatlar sunan ve en çok bilinen platformlar arasında yer almaktadırlar.

KAÇD ortamları öğrenen isteklerine ve ihtiyaçlarına göre farklı içerikte derslere sahip olmanın yanında bu derslerin hepsi farklı öğrenme alanlarına ayrılabilirler. KAÇD ortamlarında verilen dersler bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alana yönelik olanlar şeklinde sınıflandırılabilir. Bu dersler incelendiğinde derslerin çoğunlukla bilişsel ve duyuşsal alana ait olduğu ve psikomotor alana ait derslerin oldukça az olduğu görülmektedir (Shah, 2014; Shah, 2019). Birçok KAÇD platformunda ise psikomotor becerilere yönelik derslere yer verilmemektedir. Bu duruma sebep olan etkenler, psikomotor alana yönelik becerilerin kazanılması sürecinin planlanmasının diğer alanlara göre daha zor olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Psikomotor becerilere ait içeriklerde performansın gerçekleşmesi için gerekli olan bilişsel öğrenmeye ait bilgilerin ve değerlerin aktarılmasıyla birlikte öğrenenden belirli fiziksel hareketleri gerçekleştirilmesi beklenmektedir (Oermann, 1990, s. 203). Örnek olarak basketbol oynamak, yağlıboya resim yapmak, bir enstrüman çalmak ve şarkı söylemek gibi bilişsel bir süreçle birlikte öğrenenin bir performans ortaya koymasının beklendiği dersler psikomotor becerilere yönelik ders sınıfına dahil edilmektedir.

Psikomotor becerilere yönelik içerik doğası gereği bir eylemin nasıl gerçekleştirileceğine dair süreci anlattığı için hedef davranışın oluşum aşamalarının ayrıntılı bir şekilde gösterilmesi ve incelenmesi gerekmektedir. Yüz yüze ders ortamlarında bu sorumluluk öğretilmektedir. Açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında ise istenilen becerinin gösterimi için başvurulan yöntemlerin başında sözel, görsel, işitsel öğrenme malzemelerinin yanı sıra genellikle video gelmektedir. Beceri öğrenme sürecinde video kullanımı öğrenenlere istediği zamanda videoya erişme, içerikle ilgili olan bilgi kaybını önlemek için videoyu istediği hızda ve tekrar izleme olanağı sağladığı için daha iyi bir öğrenme deneyimi sunmaktadır (Botelho, Gao ve Jagannathan, 2019, s. 21).

Anadolu Üniversitesi tarafından oluşturulan ve KAÇD ortamı olan AKADEMA isteyen herkese herhangi bir ön koşul olmadan farklı derslerle bilgiye erişme olanağı sunmaktadır. AKADEMA ortamında 2019 yılından itibaren 14 farklı kategoride toplam 80 kitlesel açık çevrimiçi ders olduğu bilinmektedir (AKADEMA, 2019). Bu KAÇD platformunda bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alana yönelik dersler yer almaktadır. Psikomotor beceriler için müzik ve enstrüman derslerinin yanında dans, spor ve sanata yönelik dersler de vardır. AKADEMA ortamında psikomotor becerilere yönelik olan müzik ve enstrüman dersleri bu araştırma kapsamında incelenmiştir. Araştırmaya dahil edilen dersler; Klasik Gitara Başlangıç, Kemana Başlangıç, Piyanoya Başlangıç, Bağlama Öğreniyorum ve Haydi Çello Öğrenelim şeklinde sıralanabilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu tez araştırmasının genel amacı Kitlesel Açık Çevrimiçi Ders ortamlarında psikomotor becerilere yönelik derslerde bu becerilerin daha etkili ve verimli bir şekilde nasıl kazanılabileceğini incelemektir. Bu bağlamda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. KAÇD ortamlarında psikomotor becerilere yönelik derslerde bu becerilerin kazandırılması süreci öğrenen ve öğretene bakış açısıyla nasıl değerlendirilmektedir?
2. KAÇD ortamında psikomotor becerilerin kazandırılması sürecinde öğrenenler nasıl roller üstlenmektedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu tez araştırması kapsamında elde edilen sonuçların Kitlesele Açık Çevrimiçi Ders ortamlarında psikomotor becerilerin nasıl kazandırıldığı ve bu sürecin nasıl yürütüldüğü konusunda öğrenenler, araştırmacılar ve kurumlar açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

- Öğrenenler açısından psikomotor becerilere yönelik KAÇD, çevrimiçi öğrenme veya AUÖ bağlamında yapılacak öğretim tasarımına yönelik ileri çalışmalara katkı sağlayacağı, dolayısıyla öğrenenlerin daha etkili, verimli ve çekici öğrenme deneyimleri yaşayabilecekleri düşünülmektedir.
- Araştırmacılar açısından alanyazında psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında kazandırılmasıyla ilgili fazla çalışma olmaması nedeniyle bu araştırmanın diğer araştırmacıların yeni çalışmalar yapmasında önemli bir yönlendirici olabileceği ve ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Kurumlar açısından düşünüldüğünde araştırma sonucunda elde edilen bulgular psikomotor becerilerin KAÇD ve açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında nasıl kazandırıldığına ve daha iyi olması için neler yapılabileceğine dair kurumlara bu alana yönelik öğrenme ortamlarının tasarımılanmasında ve iyileştirilmesinde rehberlik edebileceği öngörülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Çalışma katılımcılarının araştırmacının sorularına öğrenme deneyimlerine ait kendi düşüncelerini yansıtan bir şekilde ve içtenlikle yanıt verdiği düşünülmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma birtakım sınırlılıklara sahiptir. Bu sınırlılıklar aşağıda kısaca açıklanmıştır:

- Bu araştırmada elde edilen bulgular Anadolu Üniversitesi Kitlesele Açık Çevrimiçi Ders platformu olan AKADEMA'daki enstrüman ve müzik derslerini tamamlayan öğrenenlerin ve dersleri veren öğretmenlerin deneyimleri ile sınırlıdır.
- Bu tez araştırması için ele alınan dersler 2017-2018 ve 2018-2019 yıllarında Anadolu Üniversitesi AKADEMA platformunda verilen psikomotor

becerilerin öğretildiği müzik ve enstrüman eğitime yönelik Kitlese Açık Çevrimiçi Derslerle sınırlıdır.

1.6. İlgili Çalışmalar

İlgili alanyazın incelendiğinde psikomotor becerilerin açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında kazanılmasını ele alan oldukça sınırlı sayıda ulusal ve uluslararası araştırma olduğu gözlemlenmiştir. Ulusal düzeyde yapılan çalışmaların Kitlese Açık Çevrimiçi Derslerle ilgili olanlarına rastlanabilirken psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. KAÇD'ler ve bu uzaktan öğrenme ortamları lisansüstü çalışmalarda güncel bir konudur. Bu alanda yapılan çalışmalarda öğrenen-öğreten rolleri, öğrenenlerin bireysel özellikleri ve KAÇD derslerin bileşenleri gibi araştırma konuları incelenmiştir.

Bu konular kapsamında yapılan araştırmalardan birinde Türkiye'deki KAÇD'lerdeki öğrenenlerin bireysel özellikleri ve kullanılan ders malzemeleri ve derste ne kadar aktif oldukları arasında bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır (Kayabaş, 2017, s. 7). Kitlese açık çevrimiçi dersler için Anadolu Üniversitesi tarafından yürütülen AKADEMA platformundaki öğrenenler çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırma sonucuna göre kitlese açık çevrimiçi ders tercih eden katılımcıların eğitim düzeyleri yüksek ve öğrenmeye istekli fakat kitlese açık çevrimiçi ders konusunda tecrübesiz oldukları ve ayrıca öğrenenlerin yaşları ve platformdaki aktiflikleri arasında önemli farklılık bulunduğu çalışmada belirtilmiştir (Kayabaş, 2017, s. 105).

KAÇD kapsamında yapılan bir diğer araştırmada ise Coursera, Udemy, Udacity gibi kitlese açık çevrimiçi ders platformlarının mobil ortamlarda kullanılabilirliği üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada katılımcıların kişisel ve demografik özellikleri de dikkate alınmıştır ve elde edilen araştırma sonuçlarına göre kitlese açık çevrimiçi dersler için bu üç sistemin mobil ortamlarda kullanımında arayüz ve bilgi kalitesi, sistem kullanılabilirliği ve yararlılığı gibi değişkenler arasında anlamlı farklar olduğu sonucuna varılmıştır (Şimşek, 2015, s. 89).

Kitlese açık çevrimiçi derslerle ilgili bilimsel yayınları ele alarak bu derslerin dikkat çekici bileşenlerinin neler olduğunu belirlemeye çalışan bir diğer araştırmada ise KAÇD'e ait tüm temaları ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırmada tabakalı örneklem modeli kullanılarak araştırma bulguları sonucunda sekiz genel tema, yirmi iki düzenleyici tema ve yetmiş bir tane esas temaya ulaşılmıştır (İkinci, 2016, s. 107).

Yukarıda belirtilen KAÇD kapsamında yapılan çalışmalar dışında psikomotor becerilerin geliştirilmesini konu alan ulusal düzeyde yapılmış araştırmalar da incelenmiştir. Bu araştırmalarda psikomotor becerilerin yüz yüze eğitimde nasıl daha iyi kazandırılabilceğinin yanında açık ve uzaktan öğrenme alanıyla ilişkili sayılabilecek birkaç örneğe rastlanmıştır. Bunlardan biri güzel sanatlar ve spor liselerinde okuyan öğrencilerin keman derslerindeki bilişsel ve psikomotor becerilerinin geliştirilmesi amacıyla geleneksel öğretim tekniği yerine bir grup öğrenci ile zihin haritası tekniğinin kullanıldığı bir öğretim tamamlanmasını kapsamaktadır. Bu araştırmada zihin haritası tekniğinin deney grubundaki öğrencilerde keman derslerindeki psikomotor becerileri artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (şen, 2012, s. 104). Bu çalışmada açık ve uzaktan öğrenmede değil yüz yüze eğitim uygulamasında farklı teknik kullanımının psikomotor becerilerinin kazandırılmasına etkisi araştırılmıştır. Bir diğer araştırmada ise harmanlanmış öğrenme ortamında ilkokul öğrencilerinin futbol oynamaya yönelik psikomotor becerilerin kazandırılmasına olan etkisi değerlendirilmiştir. Öğrenme yönetim sisteminin de bulunduğu harmanlanmış öğrenme ortamında öğrenciler hedef becerileri kazanmak için animasyon ve video gibi öğretim malzemelerinden yararlanmışlardır. Deneysel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada örneklem grubunu Kırşehir’de yaşayan 7.sınıf öğrenciler oluşturmuştur. Deney grubunu harmanlanmış öğrenme ortamını kullananlar oluştururken kontrol grubundaki öğrencilerle ise yüz yüze geleneksel yöntem kullanılarak ders yürütölmüştür. Araştırma sonucuna göre deney ve kontrol gruplarının futbol oynamak için bilişsel başarı düzeylerinin oldukça yüksek ve eşit olduğu sonucuna ulaşılırken psikomotor becerilerin kazandırılmasında harmanlanmış öğrenme ortamının deney grubundaki öğrencilerin futbol beceri kazanımlarında daha etkili olduğuna ulaşılmaktadır (Türkçapar, 2011, s. 91).

Yapılan araştırmalar doğrultusunda psikomotor becerilerin açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında kazandırılmasına yönelik ulusal düzeyde çok az sayıda araştırma olduğu sonucuna ulaşılabilir. Özellikle kitlesel açık çevrimiçi ders ortamlarını ve çevrimiçi öğrenme ortamlarını konu alan araştırmaların yok denecek kadar az olduğu görölmektedir. Bu durum açık ve uzaktan öğrenme alanıyla birlikte kitlesel açık çevrimiçi derslerin ulusal düzeyde yeni popölerlik kazanmaya başlamış olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Uluslararasıda yapılan çalışmalar incelendiğinde ise araştırmaların ulusal düzeyde yapılanlara göre sayıca daha fazla ve daha çok açık ve uzaktan öğrenmeye yönelik olduğu söylenebilir. Psikomotor becerilerin açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında kazandırılması bağlamında yapılan doktora ve yüksek lisans tezleri incelendiğinde konuların birbirinden farklı olmasıyla birlikte çalışmaların çoğunluğunun konusunu radyografi, hemşirelik gibi sağlık alanları ve teknik ve meslek okullarındaki derslerle birlikte uzaktan müzik öğretimine ilişkin çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu tezler kapsamında yapılan araştırmaların çoğunluğu yüz yüze olan bir dersin uzaktan nasıl verilebileceğine yönelik veya yüz yüze ile uzaktan olan dersin karşılaştırılmasına yönelik olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Kuzey Teksas niversitesinde Uygulamalı Teknoloji, Eğitim ve Geliştirme programı dahilinde olan teknik bir ders kapsamında web tabanlı öğretimin bilişsel ve psikomotor becerilere olan etkisi araştırılmıştır (Alzafiri, 2000, s. 11). Çalışma sonuçlarına göre ‘soldering a circuit board’ isimli dersi yüz yüze alanlar ile uzaktan alanlar arasında psikomotor beceri ıktıları açısından belirgin bir fark olduğu ve psikomotor alana ait öğrenmelerin dersi uzaktan alan deney grubunda daha başarılı gerçekleştiği belirtilmiştir (Alzafiri, 2000, s. 11).

Pittsburgh niversitesinde McGlumphy tarafından yapılmış olan bir çalışmada doktora tezi araştırması kapsamında tarafından web tabanlı yürütülen ‘Egzersiz Eğitimi ve Fitness Değerlendirme’ dersinin nasıl değerlendirilebileceği konusu araştırılmıştır (McGlumphy, 2008, s. 6). Bu doğrultuda odaklandıkları araştırma sorunsalı ise psikomotor alana ait olan yüz yüze bir dersin evrimii ortama aktarılmasında ne gibi problemlerle karşılaşılabilir olmuştur ve karşılaşılabilecek şu sorunlara değinilmiştir: Öğrenenlerin uygulama odaklı olan öğrenmeleri doğru bir şekilde nasıl değerlendirilebilir, psikomotor becerilerin kazanıldığı nasıl doğrulanabilir ve öğrenenlerin öğrendikleri becerileri diğer öğrenenlere aktarabileceği nasıl teyit edilir? Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır ve araştırma sonuçları ‘new webcam video assessment protocol’ isimli değerlendirme tekniğinin ‘PRF 711: An Integrated Approach to Fitness and Wellness’ evrimii dersteki psikomotor becerilerin ölçülmesinde uygulanabilir bir çözüm olduğunu göstermiştir (McGlumphy, 2008, s. 165).

Capella niversitesinde 2009’da Giovanniello tarafından yapılan doktora tezi çalışmasında, web tabanlı öğretimle yürütülen bilişsel ve psikomotor beceriler olan

radyografi programları kapsamında psikomotor çıktıları olan derslerde fakülte üyeleri öğreten-öğrenen arasındaki etkileşim için web tabanlı öğretimin nasıl kullanıldığı araştırılmıştır. Araştırmada nicel yöntem tercih edilmiş olup deneysel olmayan, çapraz kesişimli model kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, bilişsel ve psikomotor çıktıları olan radyografi programlarında web tabanlı öğretimin eskiye oranla artış göstermesine rağmen kullanımının çok da yaygın olmadığı ortaya çıkmıştır. Web tabanlı öğretimde psikomotor becerilerin çoğunlukla bilişsel bir düzeyde eş zamansız sözlü ders olarak ve geribildirim verilerek yürütülüp, çok az miktarda modelle göstererek yapma veya rehber eşliğinde pratik yapmaya yer verildiği gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçlarında elde edilen bulgulara göre birçok fakülte üyesi web tabanlı öğretimin psikomotor becerili çıktısı olan derslerde öğreten-öğrenen etkileşimi için değerli olmadığını, bu yöntemin bilişsel çıktıları olan dersler için daha uygun olduğunu savundukları ortaya çıkmıştır (Giovanniello, 2009, s. 175).

Sağlık alanında yapılmış olan çalışmalardan biri olan ve hemşirelik eğitiminin sanal sınıflardan yürütülmesini araştıran bir diğer çalışmada ise klinik uygulamalarını ve hemşirelik derslerini sanal gerçeklik yoluyla sağlamanın yararlarını ve zorluklarını keşfetmek amaçlanmıştır. Bu araştırmayı gerçekleştirmenin temelinde yatan sebepler bu alandaki hemşirelik fakültelerinin eksiklikleri ve artan rekabet ortamı gibi problemlerin bu alandaki eğitimcileri ve karar alıcıları alternatif çözümler bulmaya yöneltmiş olmasıdır. Bu nedenle hızla gelişen teknoloji ve eğitim teknikleri ve de eğitim uygulamalarındaki artan fiyatlar da göz önünde bulundurularak uzaktan eğitim bu alanda eğitim sağlamak için en ideal ve etkili yol olarak düşünülmüştür. Ancak uzaktan eğitim birçok alanda sadece bilgi verme düzeyinde öğretim yapan ve beceriye dayalı eğitimler için yetersiz görülen bir platform olarak düşünülmesi bir sorun olarak görülmüştür (Dutile, Wright ve Beauchesne, 2011, s. 43). Öğrenenlere daha fazla esneklik ve erişim sağlayan sanal gerçeklik sayesinde yeterlik ve beceri içeren klinik eğitimlerinin daha güvenli ve tehidsiz bir ortamda yürütülme imkanı ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sanal klinik ortamında yapılan uygulamaların geleneksel sınıf ortamlarından daha güvenilir olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonunda öğrenenlere sanal ve simüle edilmiş öğrenme ortamını ve geleneksel uygulama yöntemlerini birleştiren öğrenenlerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini iyileştirmeyi amaçlayan bir model önerilmiştir ve bu modelin sağladığı sanal öğrenme ortamı sayesinde öğrenenlerin

problem çözüme becerileri ve bağımsız düşünme yeteneklerinin etkili bir şekilde gelişeceği savunulmuştur (Dutile, Wright ve Beauchesne, 2011, s. 46).

Psikomotor becerilerin uzaktan öğretimi kapsamında çalışma yapılan bir diğer alan ise müzik öğretimi ve enstrüman eğitimidir. Literatür incelendiğinde bu konuda yapılmış tezlere ve araştırma makalelerine ulaşılabilmektedir.

1.6.1. Açık ve Uzaktan Öğrenmede Müzik Eğitimi

Açık ve uzaktan öğrenme alanında psikomotor becerilerin uzaktan kazandırılması ve psikomotor alandaki öğrenmenin uzaktan eğitim ve iletişim teknolojileri ile desteklenmesi bağlamında müzik eğitimi ve enstrüman öğretimi dersleri de oldukça popüler konulardan biridir. Kitlesele açık çevrimiçi dersler incelendiğinde de bu konuya yönelik derslere rastlama ihtimali oldukça fazladır. Udeemy, Coursera ve Edx gibi kitlesele açık çevrimiçi ders ortamlarında müzik eğitime yönelik dersler bulunmaktadır. Uzaktan müzik eğitime ve enstrüman öğretime yönelik çalışmalar incelendiğinde ise yapılan araştırmaların büyük bir çoğunluğunun uluslararası düzeyde olduğu görülmektedir.

Bu araştırmalardan birinde daha önce keman öğrenmeye başlamış ancak bırakmak zorunda kalmış yetişkin öğrenenler için uzaktan keman öğretiminin bir ihtiyaç olması probleminden yola çıkılmıştır. Araştırma kapsamında daha önce okul ortamında öğrenmeye başlamış ve bir süre sonra bırakmış olup keman öğrenmeye devam etmek isteyen ya da sadece öğrenmek isteyen ve olanakları kısıtlı olan yetişkinler hedef kitle olarak değerlendirilmiş ve bu hedef kitlenin keman öğrenme ihtiyaçlarını giderecek çok fazla seçenekleri olmadığı sonucundan yola çıkarak keman için bir uzaktan öğrenme ortamı tasarlanması amaçlanmıştır. Uzaktan eğitim kendi doğası gereği sağlamış olduğu esneklik sayesinde bu yetişkinlerin isteklerini karşılayabilecek bir potansiyele sahip olmasına rağmen yetişkinlere keman öğretebilecek içeriğe ve tasarıma uygun bir uzaktan eğitim platformu bulunmadığı görülmüş ve bu çalışma ile keman öğrenmek isteyen amatör yetişkin öğrenenlere uzaktan eğitim kapsamında bir öğrenme ortamı hazırlamak amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, keman eğitim bilimi uygun uzaktan eğitim stratejileri ve öğretim tasarımı ilkeleriyle bir araya getirilmiş ve uzaktan keman öğrenen yetişkinler için uygun bir bağlam oluşturulmuştur (Deverich, 1998, s. 2). Araştırma sonucuna göre keman eğitiminin uzaktan eğitim yoluyla yetişkin öğrenenlere nasıl verilebileceği konusu uzaktan eğitim alan uzmanları ve keman eğitiminde uzman olan kişilerle görüşülerek öğrenme ortamının planlanması aşamasında bazı analizler yapılmıştır. Bu öğrenme ortamında öğrenenlerin bu öğrenme ortamından beklentileri,

öğrenme içeriğinin neleri kapsamı gerektiği, teknolojik altyapısının ve organizasyon yapısının nasıl olabileceği üzerine önerilere ve varsayımlara yer verilmiştir. Son olarak ise yetişkin amatör öğrenenlere yaşamları boyunca kendilerini geliştirebilmeleri, istedikleri becerileri kazanabilmeleri ve müzik eğitimi alabilmeleri için uzaktan eğitimin önemli bir potansiyele sahip olduğu belirtilmiştir (Deverich, 1998, s. 106).

Uzaktan müzik ve enstrüman eğitimi ile ilgili yapılmış olan diğer araştırmalarda ise gitar, elektro gitar, keman, saksafon ve tuba gibi çeşitli enstrümanlar kullanılmıştır. Çalışmalar kapsamında araştırılan bir diğer nokta ise genellikle müzik eğitimin yüz yüze ve uzaktan sağlamanın karşılaştırılması olmuştur. Psikomotor becerilerin uzaktan ne kadar kazandırılabilirliği merak edilen bir konu olması nedeniyle müzik eğitimi bağlamında bu becerilerin kazandırılması yüz yüze olan eğitimle kıyaslaması yapılarak araştırılmıştır. Yapılan araştırmalarda çoğunlukla gözlem, görüşme ve anketlerle elde edilmiş nitel verilerden yararlanılmıştır. Bu durumun sebeplerinden biri araştırma kapsamına dahil edilen hedef kitlenin küçük gruplardan oluşmasından kaynaklanabilir. Bu bağlamda yapılan çalışmalardan birinde Kuzey İskandinavya'da yüksek lisans programı kapsamında verilen yüz yüze elektro gitar dersinin uzaktan nasıl verilebileceği araştırılmıştır ve çalışmada üniversite kampüsüne 290 km uzaklıkta olan birkaç öğrenciye ders Skype üzerinden ve farklı mikrofonlar ve teknolojik malzemeler ve video konferans sisteminden de faydalanılarak eş zamanlı ve eş zamansız olarak yürütülmüştür. Dersin öğretim elemanları ve öğrenenleri ile görüşmeler yapılarak ve dersin işleme sürecinde yapılan gözlemlerden de yararlanılarak sürece dahil veriler toplanmıştır (Brandström, Wiklund ve Lundström, 2012, s. 451). Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre uzaktan müzik eğitimi derslerinde öğrenenlerin yalıtılmışlık hissini azaltılması için öğrenenler ve öğretene arasında iyi bir etkileşim ve iletişim kurulmasının önemli olduğu belirtilmiştir (Brandström, Wiklund ve Lundström, 2012, s. 455). Bir diğer önemli noktanın ise yüz yüze derslerde de olduğu gibi öğrenenler ile öğretene iletişimini güçlendiren göz kontağı kurabilme olanağının olması şeklinde açıklamışlardır. Orman ve Whitaker (2010, s. 100) düşünülen aksine video konferans tekniğiyle yürütülen bir uzaktan derste göz kontağı kurmanın yüz yüze olan bir dersten daha fazla gerçekleştiğini ve bu durumun ders katılımcılarının ekranda doğrudan diğer kişilerin yüzüne bakmalarının doğal bir sonucu olduğunu söylemektedir.

Uzaktan müzik eğitimi kapsamında yapılan başka bir araştırmada ise öğretene kişisel deneyimleri, düşünceleri ve uygulamaları incelenmiştir. Araştırmanın amacı

çevrimiçi müzik derslerini sunan öğretmenlerin gözünden uzaktan eğitimin sağlamış olduğu yararlar ve sebep olduğu sorunlara odaklanarak çevrimiçi derslerin güncel durumları ile ilgili bilgi sağlamaktır (Koutsoupidou, 2014, 244). Araştırmada üzerinde durulan sorular ise şunlardır: Açık ve uzaktan öğrenme aracılığıyla sunulan müzik eğitimi programları nelerdir ve uzaktan müzik eğitiminde rol alan öğretmenlerin deneyimlerine dayanarak açık ve uzaktan öğrenmenin avantajları ve dezavantajları nelerdir? Araştırmada veriler görüşme ve anket yapılarak nitel olarak toplanmıştır. Görüşmeler sonucunda uzaktan müzik eğitimine katılanların akademik amaçla katılanlar (çoğunlukla lisansüstü eğitim seviyesinde), eğitilmiş olan ve mesleki gelişim için katılan müzisyenler ve enstrüman öğrenimi için gelen başlangıç seviyesindeki yetişkinler olmak üzere üç kategoride sınıflandırılabilir olduğu görülmüştür. Programların eş zamanlı ve eş zamansız olarak farklı şekillerde yürütülmesinin ve her programın kendine özgü iletişim ve uygulama farklılıklarının olmasının da etkisiyle araştırma sonucunda bulgularda da çeşitlilik olduğu gözlemlenmiştir. Örneğin; piyano, keman gibi eğitimi gibi çoğunlukla uygulamaya dönük olan uzaktan müzik eğitiminde öğrenen ve öğretene arasında sürekli bir iletişimin performans değerlendirmesi, geribildirim verme ve enstrümental tekniklerin doğru olarak sağlanması için gerekli olduğu ileri sürülmüştür. Araştırma sonucuna dayanarak araştırmacı açık ve uzaktan müzik eğitiminin ileride daha verimli olması için öğrenen performansının iyileştirilmesine yönelik internet ve teknolojik altyapının düzeltilmesini önermiştir ve bazı sanal öğrenme ortamlarının oluşturulmasının öğrenenlerdeki uzaklıktan kaynaklanan sosyo-psikolojik yalnızlığı ve boşluğu yok edebileceğini belirtmiştir (Koutsoupidou, 2014, s. 253).

Avustralya’da 2017 yılında Crawford tarafından yapılmış çalışmada ise harmanlanmış öğrenme ortamında müzik eğitimi uygulamaları araştırılmıştır. Bu çalışma kapsamında Avustralya’da kırsal bölgelerdeki uzak okullara Web 2.0 teknolojileri kullanılarak daha iyi nasıl müzik eğitimi tedarik edilebileceğini amaçlayan birkaç proje değerlendirilmiştir. Bu projenin üç temel amacı müzik eğitimi yetersizliğini giderme noktasında birleşmektedir. Bu üç temel amaç şunlardır; kırsal ve uzak bölgelerdeki okullara hem öğrenenler hem de öğretmenler için kaliteli öğrenme materyalleri sağlamak, harmanlanmış öğrenme ortamlarındaki çevrimiçi müzik teknoloji kullanımını artırmak ve bu okullarda müzik eğitimi sağlama ve çevrimiçi müzik teknolojisi kullanımı ile projenin tamamlanmasının dışında bir yeterlilik oluşturmak (Crawford, 2017, s. 199). Araştırmada karma yöntem kullanılarak nicel ve nitel verilerden yararlanılmıştır. Projeleri

değerlendirme amacıyla araştırma kapsamında iki temel sorudan faydalanılmıştır. İlk araştırma sorusu “Harmanlanmış öğrenme bağlamında yürütülen Müzik Projesinin (Interact Music Project) öğrenenlerin öğrenmesine ne etkisi olmuştur?” şeklinde sorulmuştur. Diğer araştırma sorusu ise “Harmanlanmış öğrenme bağlamında yürütülen Müzik Projesinin öğretmenler üzerinde ne etkisi olmuştur?” şeklinde düzenlenmiştir ve araştırma bu iki problem sorusu çerçevesinde yürütülmüştür. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre yıl sonunda öğrenenlerin %98’i harmanlanmış öğrenme ortamındaki öz-yönetimli öğrenme modüllerini (self-directed learning modules) tamamlamışlardır. Projenin başladığı ilk dönemden yılın sonuna doğru öğrencilerin müziğe karşı olan ilgilerinde önemli derecede artış olmuş ve müzik dersini okul çalışması olarak görmeyi bırakarak evde de daha fazla vakit ayırmaya başlamışlardır. Yılın ilk döneminde öğrenenlerin %32’si ile 140 öğrenen müzik projesiyle okul dışında da ilgilendiğini söylerken yıl sonunda bu oran %93 ile 410 öğrenen olmuştur. Bu artış sadece öğrenenlerin müzik projesine olan ilgilerinin ve katılımlarının arttığını göstermekle kalmayıp aynı zamanda birçok öğrenenin bir enstrüman çalmayı karar verdiğini de göstermektedir. Dahası araştırma sonucunda öğrenenlerin katılmış olduğu atölye çalışmaları, yeni bir müzik aleti çalmayı öğrenmeleri ve müzik besteleri yapmalarının yanı sıra proje süresince teknoloji kullanma becerilerinin de oldukça geliştiği gözlemlenmiştir (Crawford, 2017, s. 119).

1.7. Tanımlar

Bu tez kapsamında kullanılan tanımlar ve bu tanımlara ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir.

Öğrenen: Daha önceden belirlenmiş veya belirlenmeden, herhangi bir sınırlandırmaya dahil edilmeden bir öğrenme sürecinin içinde yer alan tüm bireylere öğrenen denir.

Öğreten: Öğrenme sürecinde öğrenmenin daha iyi gerçekleşebilmesi için öğrenenlere rehberlik eden kişidir.

KAÇD: İnternet erişimine sahip herkesin istediği içerikteki derslere, bir ön koşul olmaksızın çevrimiçi ortamda erişimini sağlayan bir öğrenme modelidir.

AUÖ: Öğrenenlerin öğretenden, öğrenme kaynaklarından ve diğer öğrenenlerden zaman ve mekan bağlamında birbirlerinden uzakta olduğu, aralarındaki etkileşimin bilgi ve iletişim teknolojileri ile eş zamanlı ve eş zamansız olarak sağlanabildiği öğrenme sürecidir.

1.8. Kısaltmalar

Bu tez kapsamında kullanılan kısaltmalar ve bu kısaltmalara ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir.

KAÇD: Kitlemel Açık Çevrimiçi Ders

BİT: Bilgi ve İletişim Teknolojileri

AUÖ: Açık ve Uzaktan Öğrenme

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2.1. Yetişkin Eğitimi

2.1.1. Yetişkin Kavramının Tanımı

Yetişkin eğitiminin başlangıcının eski çağlardan beri süregeldiği, insanlığın bu ilk çağlarda deneme yanılma yoluyla öğrendikleri ve öğrenmeyle sonuçlanan her deneyimin de daha önceki öğrenmeyle birleştirilerek bilgi birikimi elde ettikleri bilinmektedir (Yıldız ve Uysal, 2009, s. 26). Yetişkin için ise farklı alanlarda birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlar biyolojik, yasal, toplumsal ve psikolojik olarak dört farklı başlık altında incelenebilir. Biyolojik tanımda, bir şey üretilebilecek yaşa gelindiğine yetişkin sayılırken yasal tanımda kanunlar tarafından oy kullanabilecek, evlenebilecek gibi ailenin resmi olarak iznine ihtiyaç duymadan yasal işlemler yapabilecek yaşa erişildiğinde yetişkin sayılır. Toplumsal düzeyde ise yetişkin olabilmek için toplumsal yetişkin rolleri olarak kabul edilen bir iş sahibi olma, yuva kurma gibi sorumlulukları yerine getirebiliyor olmak gerekirken psikolojik açıdan yetişkinin tanımı kendine has bir benlik kavramı geliştirme, öz denetimli olma ve kendi yaşamını idare edebilme becerisi kazanma gibi gelişimsel süreçlere bağlıdır (Knowles, 1996, s. 54). Eğitim açısından belirli bir fiziksel ve zihinsel olgunluğu tamamlamış, bir birey olmanın psikolojik yetkinliğine erişmiş ve toplumda bir sorumluluk alabilen kişiler yetişkin olarak tanımlanabilmektedir. Yetişkin öğrenen ise çocuk ve genç öğrenenlerden farklı olarak kendi öğrenme sorumluluğunu alabilen ve kendini içinde bulunduğu öğrenme ortamında bir şekilde 'yetişkin' olarak tanımlayabilen bireyler için kullanılabilir (Tummons ve Ingleby, 2014, s. 12).

Yetişkin özellikleri ve ihtiyaçları çocuklardan ve genç öğrenenlerden farklı olduğu için eğitim ve öğrenme de yetişkinler için farklılaşmıştır ve yetişkin eğitimi alanı ortaya çıkmıştır. Pedagoji, öğretim bilimi ya da öğretim sanatı anlamında kullanılırken bu ifade daha çok genç öğrenenleri hedef almaktadır. Yetişkin eğitimi için kullanılan kavram ise andragojidir (Tummons ve Ingleby, 2014, s. 108). Yetişkin eğitiminin birçok kişi tarafından Andragoji ile aynı ya da benzer anlama geldiği düşünülse de bu iki kavramın birbiriyle iç içe olmasına rağmen bazı araştırmacılar tarafından bir noktada ayrıldığı da ileri sürülmektedir. Reischmann (2005'den aktaran Knowles, 2015, s. 305) andragojiyi yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenme bilimi olarak tanımlarken yetişkin eğitiminin ise yetişkin öğrenmesindeki uygulamalara ve çalışmalara önem verdiğini belirtmiştir.

2.1.2. Andragoji ve Yetişkin Eğitimi

Yetişkinlerin genç öğrenenlerden farklı bir öğrenme sistemleri olduğu ve yetişkin eğitiminin pedagojiden ayrı tutularak yetişkinlerin nasıl öğrendiği 1900'lerin başından beri merak edilen ve araştırılan bir konu olmuştur. İlk ortaya çıktığında çocuklar için eğitim ve öğretim bilimi ve sanatı olarak anılan pedagojinin daha sonralarda yetişkin eğitimini de içine almasından ve yetişkin eğitimin bu alan altında yorumlanmasından rahatsız olan eğitim bilimciler tarafından yetişkin eğitimi için yeni bir kavramsal çerçeve oluşturulmak istendi ve 'andragoji' kavramı 1970'li yıllarda etkin olarak eğitim literatüründe kullanılmaya başlandı (Gültekin, 2007, s. 3).

Andragoji hakkında birçok araştırma yapılmış, farklı tanımlar kullanılmış ve kapsamı hakkında farklı düşünceler ortaya atılmıştır. Andragoji yetişkin eğitim bilimi ya da yetişkin öğrenme kuramı olarak tanımlanmaktadır (Tummons ve Ingleby, 2014, s. 15). Bir başka araştırmacı tarafından ise, "Andragoji, yetişkin öğrenmesinin planlanması, yapılandırılması, değerlendirilmesi ve düzeltilmesi süreçlerindeki tüm öğrenen-öğreten aktivitelerinin temelini oluşturan bir yetişkin öğrenme kuramıdır şeklinde ifade edilmiştir (Zmeyov, 1998, s. 106)".

Yetişkin eğitimi, eğitim bilimleri literatüründe *Informal Adult Education* (Knowles, 1950), *An Overview of Adult Education Research* (Bruner, 1959) ve *How Adults Learn* (Kidd, 1979) gibi yayınlarla yirminci yüzyılın ortalarından itibaren eğitim alanındaki yansımalarını göstermeye başlamıştır. Yetişkin eğitimi ile ilgili yayınların ve çalışmaların giderek artmasıyla farklı kavramların ve düşüncelerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

1926 yılında Lindeman ileride yetişkin eğitim kuramının da temelini oluşturacak olan yetişkin öğrenenlerin bazı özelliklerinden bahsetmiştir:

Tablo 2.1. Lindeman'ın Yetişkin Öğrenenler Hakkındaki Varsayımları (Lindeman, 1926)

1. Yetişkin öğrenenler ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda deneyimledikleri öğrenmelerle motive olurlar.
2. Yetişkin öğrenenlerin öğrenme yönelimi yaşam merkezlidir.
3. Deneyim yetişkin öğrenmesindeki en değerli kaynaktır.
4. Yetişkin öğrenenler öz-yönetimli olma ihtiyacı hissederler.
5. Bireyler arasındaki farklılıklar onların yaşlarıyla orantılı bir şekilde artar.

Bu varsayımlarla Lindeman'ın yetişkin öğrenmesinde en etkili gördüğü durumlardan biri deneyim kazanmak olarak düşünülebilir. Yetişkin öğrenenler, kendi

yaşamlarındaki öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda deneyim yaşayarak motive olmaktadır ve bu öğrenme deneyiminde bireysel farklılıklarının da bilincinde olarak kendi öğrenme süreçlerini kontrol etmek isterler. Öz-yönetimli öğrenme, genel çerçevede bireyin kendi öğrenme sürecini yönetebilmesi olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2017, s. 452).

Andragoji ve yetişkin eğitimini ortaya çıkaran ve önemli hale gelmesini sağlayan en önemli kişilerden biri olarak bilinen Malcolm Knowles ise andragojiyi yetişkin öğrenme bilimi olarak tanımlamış ve andragojik öğrenme modelinin altı varsayıma dayandığını ileri sürmüştür:

Tablo 2.2. *Knowles'un Andragojik Model İçin Varsayımları (Knowles, 1989)*

1. Bilme gereksinimi
2. Öğrenenlerin benlik algısı
3. Öğrencilerin yaşantılarının rolü
4. Öğrenmeye hazır olma
5. Öğrenmeye yönelim
6. Gütülenme

Yetişkin öğrenenler bir öğrenme durumunda neden o bilgiye gereksinim duyduklarını bilmek, bu öğrenme sürecinin daha esnek olmasını, kendi öğrenme sorumluluklarını alarak öz-yönetimli öğrenen olmak isterler. Öğrenme yönelimleri de daha fazla yaşam ve problem çözme odaklı olduğu için yeni öğrendikleri bilgileri ve becerileri gerçek yaşamsal durumlara uygulamada oldukça başarılı olarak kabul edilirler (Knowles, 1996, s. 57).

2.1.3. Andragoji Kavramının Ortaya Çıkışı

'Andragoji' teriminin anlamı 'erkek' olan, Yunanca 'aner' kelimesinden türemiştir ve eğitim bilimlerinde kullanılmaya başlamasının on dokuzuncu yüzyılda olduğu ileri sürülmektedir (Jarvis, 2004, s. 125). Bu kavramın ilk ne zaman kullanıldığı ise Alman bir eğitimci olan Ger van Enckevort tarafından araştırılmış ve bu terimin ilk olarak 1833'te Alman dilbilgisi öğretmeni Alexander Kapp tarafından kullanıldığı belirtilmiştir. Bu terim daha sonraları Heinrich Hanselmann isimli İsviçreli bir yazar tarafından 1951 yılında 'Adragogy: Nature, Possibilities and Boundaries of Adult Education' adlı kitabında kullanılmıştır. 1950'li yıllarda ise Yugoslav kökenli araştırmacılar tezlerinde ve araştırmalarında bu terimi kullanmaya başlamışlardır. Hollanda da ise 1966 yılında Amsterdam Üniversitesinde Sosyal Bilimler Fakültesinde pedagoji ve andragoji bilimi

üzerine bölümler açılmıştır (Knowles, Holton III ve Swanson, 2015, s. 39). Daha sonraki yıllarda ise bu terim farklı ülkelerdeki yetişkin eğitimciler tarafından da kullanılmaya başlandı. Bu ülkelerin başında İngiltere (J. A. Simpson), Fransa (Bertrand Schwartz) ve Kanada gibi ülkeler gelirken bunlarla birlikte Venezuela (Felix Adam) gibi ülkelerde de yetişkin eğitimi önemli bir yer edinmiştir (Knowles, 1996, s. 51). Tüm bu gelişmeler ve uygulamalar sonucunda ise bu terimin daha fazla kişi tarafından kabul gördüğü ve zamanla çoğunluk tarafından benimsenerek kullanıldığı sonucuna ulaşılabilir.

2.1.4. Bazı Kuramcıların Yetişkin Öğrenmesine İlişkin Görüşleri

2.1.4.1 Paula Freire

Paula Freire yetişkin öğrenmesinde önemli noktanın öğrenenlerin hümanist bir yaklaşımla değerlendirilmesi olduğunu ileri sürmüş ve öğrenenlerin kendi deneyimlerini yansıtabileceği sosyo-kültürel ve sınırları başkaları tarafından belirlenmemiş özgür bir ortamda öğrenmenin gerçekleşmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Aynı zamanda çocuklar ve genç öğrenenler için de uygun olan Freire'nin yetişkin öğrenme yaklaşımında öğretmenin de öğrenenlerle aynı öğrenme olgusunu paylaşmasından yola çıkarak öğretmen-öğrenen ilişkisinin önemli olduğunu belirtmiştir (Jarvis, 2004, p. 121).

2.1.4.2 Robert M. Gagne

Bilişsel alanda yaptığı çalışmalarla ve öğretim modelleriyle öğrenme alanında oldukça iyi bilinen Gagne'nin yetişkin eğitiminde de önemli bir yeri vardır. 1992 yılında sunduğu dokuz aşamalı öğretim modeli ile öğrenme kadar öğretim sürecinin de iyi planlanması gerektiğini vurgulamıştır.

Tablo 2.3. *Gagne'nin Öğretim Modeli Aşamaları (Gagne, 1992)*

1. Dikkati çekme
2. Öğrenenlere öğrenme hedefleriyle ilgili bilgi verme
3. Önceki öğrenmelerin hatırlatmasını yapma
4. Uyarıcı materyali sunma
5. Öğrenenlere rehberlik etme
6. Hedef davranışı ortaya çıkarma
7. Öğrenenlere geri bildirim verme
8. Performans değerlendirmesi yapma
9. Kalıcılığı ve transferi sağlama

Hiyerarşik bir yapıya sahiptir ve öğrenmenin kendi kendine bırakılmasından çok iyi bir şekilde planlanmasını önermektedir. Yetişkin öğrenenlerin gelişimsel ve psikolojik olarak çocuklardan çok farklı olduğu ve bu nedenle yetişkin öğrenmesinde sürecin daha farklı planlanması gerektiğini ifade etmiştir. Dahası Davranışçı kuramcılarının aksine öğretim sürecinde öğrenenlerin daha serbest olması gerektiği fikrini savunmuştur. Gagne'nin öğrenme hiyerarşisine göre öğrenenin daha önce öğrendiği bilgilere ve kazandığı becerilere ihtiyaç duyması sebebiyle problem çözme becerisi öğrenmenin en üst aşamasıdır. Problem çözme yetişkin eğitiminde de oldukça sık başvurulan bir yöntemdir ve problem çözmenin aşamaları düzgün bir şekilde uygulanırsa yetişkin eğitiminde de esneklik sağlanmış olur (Jarvis, 2004, p. 124-125). Bu sebeple Gagne'nin düşüncelerinin yetişkin eğitimi için de bir yer oluşturabileceği sonucuna ulaşılabilir.

2.1.4.3 Malcolm S. Knowles, Öz-yönetimli Öğrenme ve Andragoji

Yetişkin öğrenme kuramı olan Andragoji ile birlikte anılan Malcolm Knowles'ın bu kuramın özellikle Amerika'da ve Avrupa'da yaygın olarak kullanılmasında etkisi oldukça fazladır. Knowles bütün çalışmalarında yetişkin öğrenenlerin çocuklardan farklı öğrenme özellikleri olduğuna ve bu nedenle yetişkin öğrenme sürecinin çocukların öğrenme sürecinden ayrı kendine özgü bir içerik ve tasarım gerektirdiğine dikkat çekmiştir. Yetişkin öğrenmesinde andragojik model için önerdiği altı maddeden oluşan varsayımları da bunun bir yansımasıdır. Öz-yönetimli öğrenme yetişkin eğitimi ve pedagojiyi birbirinden ayıran en temel özelliklerden biri olarak görülebilir. Yetişkin öğrenen, öğrenme süreci boyunca kendi öğrenme sorumluluğunu alabilen, kendi öğrenme ihtiyacını kendisi belirleyebilen, öğrenme sürecini kendi istek ve ihtiyacı doğrultusunda

programlayabilen ve kendi öğrenme kazanımlarını değerlendirebilen öz-yönetimli bireylerdir (Fleming, 2011, s. 34).

Pedagoji çocukların eğitiminde bilginin ve öğrenmenin kaynağını açıklamaya çalışan bir alan iken andragoji de yetişkin eğitiminde bilginin ve öğrenmenin temelini araştıran bir alan olarak kullanılabilir. Andragoji bazı araştırmacılar tarafından yetişkin eğitiminde kullanılan bir yaklaşım olduğu kabul edilmezken andragojinin içinde insancıl ve idealist bakış açısı olduğu birçok kişi tarafından kabul görmüş bir durumdur. Knowles yetişkin eğitiminin iyi bir uygulayıcısı ve araştırmacısı olarak savunduğu bazı durumların yetişkin eğitime daha insancıl bir yön verdiği söylenebilir (Jarvis, 2004, s. 130). Andragojinin pedagojiden farklılaşarak önemsendiği bir diğer nokta ise deneyimdir. Deneyim yetişkin öğrenenler için vazgeçilmez bir öğrenme aracı olarak görülürken aynı durumun çocuklar ve genç öğrenenler için bu kadar değerli görülmemesinin sebebi, birçok farklı alandan farklı şeyler deneyimlemiş olan yetişkinlerin kendi öğrenme bağlamlarında uygulanmış ve denenmiş şeylerin yardımıyla öğrenme sürecine daha kolay adapte olabilmeleridir (Fleming, 2011, s. 34).

2.1.4.4 Jack Mezirow ve Dönüşerek Öğrenme Kuramı

Mezirow 1978 yılında daha çok yetişkinlerin öğrenmesine ve eğitimine odaklanan ve bireylerin ya da grupların değişimini temel alan Dönüşerek Öğrenme Kuramını (Transformative Learning Theory) oluşturmuştur. Bu kuramın yetişkin eğitime olan etkisinin oldukça fazla olduğu ileri sürülmektedir (Parker, 2010, s. 138). Bu kuramda Mezirow'a ait olan eleştirel yansıtıcılık, perspektif transformasyon ve holistik öğrenme gibi farklı teorilerin ve modellerin izlerini görmek mümkündür (Akpınar, 2010, s. 186). Mezirow deneyimler yardımıyla öğrenme üzerine yetişkinlerle yaptığı araştırmalarda farklı türlerde öğrenmenin olduğunu savunmuştur. Bu öğrenme türlerinden ilki, beceri olarak da sınıflanan genellikle bir şeyin 'nasıl' yapılacağını kazandırmaya çalışan, mühendislik, fizik ve sağlık gibi uygulamaya dönük alanlarda karşılaşılan ve çoğunlukla göstererek öğretilmesi hedeflenen öğrenmedir. Bir diğer öğrenme türü ise daha çok sosyal bilimleri kapsayan, kişinin kendi düşüncesini başkalarının fikirleriyle tartışarak içselleştirebileceği ve tarih, sosyoloji, felsefe ve edebiyat gibi alanlarda etkileşimli etkinliklerle kazandırılan öğrenmedir (Fleming, 2011, s. 36-37). Tüm bu öğrenme türlerinin dönüşerek öğrenme kapsamında değerlendirilebilmesi için öğrenenlerin bakış açılarında, fikirlerinde ve değerlerinde bir değişimin ve eleştirel sorgulamanın başlaması

ve sürecin bir parçası olarak öğrenenin varsayımlarında değişimin yansımalarının görünmesi gerekmektedir (Mezirow, 2009, s. 94).

Mezirow her değişim öğrenme olabileceğini ancak bir öğrenmede dönüşüm olabilmesi için bireyin deneyimleri sonucunda bakış açısında bir değişim gerçekleşmesi ya da oluşturduğu bilinç yapısında yeniden yapılanmanın başlaması gerektiğini ileri sürmüştür (Akpınar, 2010, s. 188). Dönüştürücü öğrenme kuramında davranışçı ve bilişsel yaklaşımın izlerini görmek oldukça mümkündür. Bilişsel kuramdaki Bilgiyi İşleme Modelinde olduğu gibi eski öğrenmelerle ve bilgilerle güncel bilgilerin sentezlenerek yeni öğrenme yapıları oluşturulur. Ancak dönüştürücü kuramı bilgiyi işleme modelinden ayıran şey sadece bilişsel yönlerine değil öğrenmenin duygusal anlamda da bireyde bir gelişme gösterdiğini ve bu durumun da olaylara farklı bir perspektiften bakmasını sağlamaktadır düşüncesini savunmasıdır (Şen ve Şahin, 2017, s. 47).

Bireyin biçimlendirilmemiş öğrenme durumlarında kazandığı deneyimlerin yaşantısındaki problemlere ya da olaylara yansıtılmasıyla asıl öğrenmenin gerçekleşeceği belirtilmiştir (Jarvis, 2004, p. 134). Ayrıca Mezirow yedi farklı yansıtma türünden ve bu yansıtımaların çoğunluğunun da yetişkinlikte oluştuğundan bahsetmiştir. Yetişkinlikte gerçekleşen yansıtma türlerinin diğerlerinden ayrılması ve farklılıklara dikkat çekmesi yönüyle ise Knowles'un pedagoji ve andragoji farklılıklarına yaptığı ayrımla benzerlik gösterdiği düşünülmektedir (Jarvis, 2004, s.189).

2.1.5 Yetişkin Öğrenmesi ve Yaşam Boyu Öğrenme

Yetişkin öğrenmesi, yetişkin eğitimi, yetişkin öğretimi gibi birçok kavram aynı anlama gelecek şekilde birbirinin yerine ifade edilmektedir. Bu araştırmada yetişkin öğrenmesi diğer kavramları da içine alan genel bir terim olarak kullanılmaktadır. Yetişkin öğrenmesi ile yaşam boyu öğrenme sıklıkla birbirinin yerine kullanılan ve iç içe olan kavramlardır. Yaşam boyu öğrenmenin birçok farklı tanımı bulunmasına rağmen, 'her yerde her zaman gerçekleşme ihtimali olan, bireyin tüm yaşamı boyunca farklı öğrenme ortamlarında kazanabileceği her türlü beceri, bilgi ve davranış' şeklinde kısaca tanımlanabilir (Field, 2010, s. 20). UNESCO ise "Yaşam boyu öğrenme, anlamlı öğrenme araçları ve deneyimleri yardımıyla insanların günlük yaşamlarındaki ihtiyaçlarını karşılayabileceği düşünülen bilgi tabanlı gelişen bir toplum oluşturmanın bir parçasıdır." şeklinde bir ifadeye yer vermiştir (UNESCO, 2016, s. 1). Bir diğer açıdan ise doğum anından yaşamın bitmesine kadar geçen süreçte gerçekleşen uzun soluklu bir öğrenme

deneyiminde, içinde bulunulan koşullar ne kadar farklı olursa olsun her yaş grubundaki insanların öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması olarak belirtilmiştir (Inoue, 2007, s.26). Bu durumda bu kavrama ait kesin, herkes tarafından kabul edilen bir tanım bulunmamakla birlikte kavramın çağrıştırdığı anlam kurumların ve araştırmacıların hedeflerine, kültürel yapılarına ve değerlendirme açılarına göre farklılık gösterebilmektedir.

Bu kavramın ilk olarak kullanılması 1990'lardan öncesine ait olsa da uluslararası düzeyde bilinirliği 1996 yılının Avrupa Komisyonu tarafından 'Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yılı' olarak ilan edilmesiyle ilişkilendirilmektedir. Uluslararası yapıların ve bazı politik kurumların da yaşam boyu öğrenme alanının bilinirliğinin artmasında etkili olduğunu göstermektedir. 1972 yılında UNESCO'nun düzenlediği bir panelde Fransa Eğitim Bakanı Edgar Faure tarafından sunulan ve sonrasında tartışmalara sebep olan 'Learning to Be' isimli raporda eğitimin daha iyi seviyelere ulaşması için biçimlendirilmemiş ve yarı biçimlendirilmiş eğitime daha çok önem verilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Bu sunulan rapordan sonra yaşam boyu öğrenme birçok alanda yankı uyandırmış ve popülerliğini artırmıştır. UNESCO gibi bazı karar alıcı kurumların yapmış olduğu destek çalışmaları sayesinde gelişmekte olan endüstri toplumlarında çalışan kesimin eğitiminin iyileştirilmesi amacıyla ya da kalifiye insan gücüne ihtiyaçtan doğan mesleki eğitim ve yeterlilik kurslarının artırılması gibi çalışmalar yapılmıştır. Yaşam boyu öğrenmenin öneminin artmasının altında eğitimsel, politik ya da sosyal sebepler olabilir ancak gelişen teknoloji ve küreselleşen dünyada ortaya çıkmış olan rekabetçi ekonomik ortamda en büyük etken yaşam boyu öğrenmenin iş gücünün iyi eğitilmesi ve üretimin artmasına olan katkılarından dolayı ekonomik boyut olarak değerlendirilmiştir (Field, 2010, p. 21). Yaşam boyu öğrenme faaliyetlerinin bir istihdam yolu olarak görülmesi ve ekonomik refahla bağdaştırılması on dokuzuncu yüzyılın sonlarında ve yirminci yüzyılın başlarında oluşan yetişkin eğitimi ve sürekli eğitim anlayışının ortaya çıkardığı öğrenmenin 'kendi iyiliği için' (for its own sake) olması gerektiği temelinden oldukça uzaklaşmaktadır (Tummons ve Ingleby, 2014, s. 88).

Yaşam boyu öğrenme, genellikle yetişkinlere yönelik kurslar, mesleki eğitimler ve bazı grup faaliyetleriyle ilişkilendirilmesine karşın esnek olmayan programlarla yürütülen ve sonucunda bir iş edinme amacı taşımayan, her türlü eğitim, öğretim ve kurumsal aktivitelerin dışında kişinin tüm hayatı boyunca evde, iş yerinde, okulda veya

bir toplulukta herhangi bir öğrenme ve beceri değişikliği ile sonuçlanan tüm deneyimlerini de kapsamaktadır. Yaşam boyu öğrenme olgusu bir toplumu sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitimsel gelişim anlayışını oluşturan ve toplumun kendi geleceğini şekillendiren kararlar almasında rol oynayan önemli bir etkidir (London, 2011, s. 6). Toplumun kendi geleceğini inşa etmesi ve belirlemesi aşamasında yaşam boyu öğrenmenin düşünülecek bir ihtimal ya da olanak değil bir zorunluluk olarak algılanması toplumun kendi refahı için gerekli görülmektedir (Fisher, 2000, s. 265).

2.1.6 Yetişkin Öğrenmesi ve Çevrimiçi Öğrenme

Gelişen teknoloji ve bilgi ağları ile birlikte eğitim-öğretim süreçlerinin ve bireylerin kendi öğrenme olanaklarının teknolojiden ayrı ele alınması ve değerlendirilmesi pek mümkün değildir. Bu nedenle teknoloji tabanlı öğrenme ve çevrimiçi öğrenmenin de yaşam boyu öğrenme ve yetişkin öğrenmesi üzerinde etkilerini görmek oldukça mümkündür. Bu bağlamda çevrimiçi öğrenmenin; web-tabanlı öğrenme, uzaktan öğrenme, sanal öğrenme, dağıtılmış/yayılmış öğrenme ve öğretene ile öğrenenin farklı ortamlarda olarak yürütülen başka öğrenme türleriyle aynı anlama gelecek şekilde kullanıldığı durumlar mevcuttur. Çevrimiçi öğrenme, farklı iletişim teknolojileri kullanılarak ve eş zamansız öğrenme sistemleriyle sağlanan ders, kurs ya da biçimlendirilmemiş öğrenme içerikleridir (Hernandez-Gantes, 2010, s. 102). Yetişkin öğrenenler, toplumun sosyal ve eğitimsel yapısındaki sürekli değişim doğrultusunda, yaşam boyu öğrenmenin de gerekliliğinden biri olarak bu değişime adapte olabilmek ve yeni şeyler öğrenmek istemektedirler (Inoue, 2007, s. 4). Ancak yetişkin öğrenenlerin kendilerine öğrenme ortamları oluşturmaları veya yeni öğrenme fırsatlarından faydalanmaları 21. yüzyılın yoğun iş hayatı ve sorumlulukları göz önüne alındığında çok kolay olmayabilir. Özellikle geleneksel anlamda haftanın belirli günlerinde kurumsal bir eğitim ve öğretim sürecine girmek ise oldukça zor sayılmaktadır. Bu bağlamda özellikle 1990'ların sonundan itibaren uzaktan eğitim teknolojileri sayesinde yetişkin öğrenenler çevrimiçi ortamlarda öğrenme imkanı kazandı. University of Phoenix ve Open University gibi büyük açık üniversiteler tarafından yetişkin eğitime olan ihtiyacı karşılamak amacıyla birçok kitlesel açık eğitim programları açıldı. Bu programların desteğiyle yetişkinler iş becerilerini iyileştirme, bir programdan diploma, sertifika alma ya da sadece kendi öğrenme istekleri doğrultusunda bu programlardan yararlandılar (Wang, 2010, s. 48-49).

Yetişkin öğrenmesi yaşam boyu öğrenme imkanlarının gelişmesi ve buna hizmet eden teknolojik ortamların da artmasıyla birlikte kendi sınırlarını genişlettiği söylenebilir. Web 2.0 araçlarının gelişmesi web tabanlı öğrenme topluluklarının ve sosyal iletişim ağlarının artmasına destek olmuş ve bu sayede öğrenenler sadece okumak dışında karşılıklı iletişim kurabilecekleri mesajlaşma, yorum yapma, oylama gibi öğrenme etkileşimini artırarak yeni bir deneyim yaşama ve yaşam boyu öğrenme bakış açısı kazanmışlardır (Cristea, Ghali ve Joy, 2011, s. 91). Web 2.0 ile gelişen blog, forum, chat gibi sosyal iletişim ağları sayesinde yetişkinler kendi ilgi alanlarıyla alakalı farklı ortamlarda ve topluluklarda paylaşım yapabilmeye olanağı kazanmışlardır. Önceki süreçlerle kıyaslandığında daha hızlı iletişim kurmaya yardımcı olan bu ortamlarla birlikte yetişkin öğrenenler daha etkili paylaşım yapabilecekleri, içerik üretebilecekleri, etkileşim kurabilecekleri ve kendilerini geliştirebilecekleri bir sistemin parçası olma fırsatı yakalamışlardır (Martinez ve Jagannathan, 2010, s. 69). Web 2.0'ın öğrenme ortamlarına ve yetişkin öğrenenlerin hayatlarına dahil olmasıyla birlikte hem öğrenenler hem de öğretenlerin çevrimiçi öğrenme ortamlarına bu teknolojiyi nasıl uyarladıkları, ne gibi uygulamalar yaparak öğrenme etkinliklerini daha faydalı ve kullanışlı hale getirdikleri üzerinde durulması gereken önemli noktalardan biridir (Coranas vd., 2010, s. 216; Usta, İşcan ve Yiğit, 2019, s. 38).

Yaşam boyu öğrenme her zaman her yerde öğrenme deneyimi yaşamakla ilgili olduğundan ve Web 2.0 da öğrenme sürecinde ve hatta öğrenme içeriğinin hazırlanma aşamasında da öğrenenler arasında iş birliğine olanak sağladığı için yaşam boyu öğrenme ve Web 2.0'ın birbirini tamamladığı düşünülmektedir (Cristea, Ghali ve Joy, 2011, s. 92). Yetişkinlerin bu yaşam boyu öğrenme deneyimini yaşaması ve bunu devam ettirebilmesi öğrenme sürecinde kazanacakları özerklikle de ilişkilendirilebilir. Kendi öğrenme ortamlarını düzenleyebildikleri, öğrenme hızına kendi karar verebildiği ve öğrenmenin daha özerk bir ortamda gerçekleşeceği her deneyim yetişkin öğrenenler için daha kıymetli olduğu düşünülmektedir. Öğrenenler kontrolün kendilerinde olduğunu hissettiğinde öğrenme süresince daha iyi güdülenmektedir ve bu öz-yönlendirmeli öğrenme sürecinde kısa vadede ulaşılmak istenilen hedef öğrenme amaçlarına erişmek olurken uzun vadede ise bu öğrenenleri yaşam boyu öğrenme hedeflerine ulaştırmak olarak değerlendirilmektedir (Arnakolas, Panagiotakopoulos ve Karatranrou, 2018, s. 29).

Yetişkin öğrenenler öz yönetimli olma, deneyimlerinden öğrenme ve kendi gelişimi için sürekli öğrenmenin önemi gibi açık ve uzaktan öğrenme için de oldukça değerli

konularda bilinçli olarak kabul edilirler (Schmidt, Dickerson ve Kisling, 2010, s. 78). Ancak bazı yetişkinler ise yaşam boyu öğrenmeyi yeniden okulla ilişkili öğrenme deneyimi yaşamak olarak değerlendirmekte ve bu sebeple kendilerinin de yaşam boyu öğrenme sürecinde yer almadıklarını varsaymaktadırlar. Oysa ki bu düşünceye sahip yetişkinlerin günlük yaşantılarında kazandığı herhangi bir beceri, öğrenme ya da tesadüfen edindiği bilgi de bu sürecin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Farmer, 2010a, s. 84). Bu nedenle yaşam boyu öğrenenler dağıtılmış çevrimiçi öğrenme olanaklarından haberdar edilmeli ve bir şekilde bu sürecin içinde yer alarak deneyim kazanmaları için fırsat oluşturulmalıdır (Klamma vd., 2007, s. 74).

Yaşam boyu öğrenme çerçevesinde yetişkin öğrenmesinin bir parçası olarak görülen çevrimiçi öğrenme ortamlarında yetişkin öğrenmesinin daha iyi yürütülebilmesi için öğretmenlerin ve öğretim tasarımcılarının yetişkinler arasındaki bireysel öğrenme farklılıklarının farkında olması, ihtiyaç duyulduğunda gerekli destek hizmetlerinin sağlanması ve yetişkin öğrenenlere gerekli teknolojik becerinin kazandırılması gibi hususları göz ardı etmemesi gerekmektedir. Kullanılan öğretim teknolojisinin öğrenenler arasında işbirlikçi öğrenme olanakları sağlayarak farklı deneyimlerin ve düşüncelerin paylaşılacağı bir ortam sunması ve bilginin paylaşılması noktasında bilgi kaynaklarına erişimi kolaylaştırması gerekmektedir. İnternet video konferans, eş zamanlı oturum, elektronik mesajlaşma gibi kolay erişilebilir iletişim araçları sunması sebebiyle çevrimiçi öğrenmede oldukça önemli görülmektedir (Stilborne ve Williams, 1996'dan aktaran Hernandez-Gantes, 2010, s. 113). Yetişkin öğrenenlere daha kolay erişilebilir ve daha esnek bir çevrimiçi ya da uzaktan öğrenme ortamı sunabilmek amacıyla dersin yürütücüsünün veya öğretim tasarımcısının dersin çevrimiçi ortamda nasıl öğretileceğinin planlamasını yapması, ders için en uygun teknolojik aracı seçmesi ve seçilen teknolojik araç ve öğrenme ortamında önceden belirlenmiş olan ders hedeflerine ne kadar ulaşılacağına analizini yapmış olması gerekir (Collins, 2010, s. 154). Yetişkin eğitiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise öğretmenlerin yetişkin öğrenenlerin öğrenme becerilerini ve seviyelerini teşhis edebilecek ve bu doğrultuda teknoloji ile zenginleştirilmiş çevrimiçi öğrenme ortamını düzenleyebilecek donanıma sahip olmalıdır (Farmer, 2010b, s. 186).

Teknolojik eğitim materyali olarak da kullanılabilen blog, online dergiler, videolar ve diğer internet yayınları öğrenme ortamlarında kullanıldığında öğrenenler zenginlik anlamında farklı deneyimler yaşayabilir ve bilgiye en doğru ya da en bilinen kaynaktan

ulaşma şansı elde edebilir (Maughan ve Mupinga, 2010, s. 215). Kitlesele açık çevrimiçi dersler bu duruma örnek verilebilir; her öğrenen bir ön koşul yerine getirmeksizin istediği konuyu alanında uzman ünlü kişilerden öğrenme olanağına sahiptir.

Yetişkin öğrenenlerin kendine özgü öğrenme özellikleri olduğu ve andragoji gibi yetişkin öğrenme kuramlarında bir öğretim planlanırken bu özelliklere dikkat edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Knowles'un belirttiği yetişkin öğrenen özelliklerine çevrimiçi öğrenme ve e-öğrenme ortamlarında nasıl başvurulabileceği Farmer (2012, s.39) tarafından açıklanmıştır.

Tablo 2.4. *Yetişkinlerin Çevrimiçi ve e-Öğrenme Ortamlarındaki Öğrenme Süreçlerine Etki Eden Faktörler* (Farmer, 2012)

Öz yönetimli olma	Yetişkinler kendi öğrenme sürecini yönetebilen ve bilgi akışını kontrol edebilen bireyler olarak tanımlanmak isterler. Bu sebeple çevrimiçi öğrenme ve e-öğrenme ortamları öğrenme ihtiyaçlarına göre bilgiye nasıl erişebilecekleri ve kullanabilecekleri hususunda esneklik sunarak onlara seçme şansı tanınmalıdır.
Deneyim	Yetişkinler yeni öğrendikleri bir bilgiyi nasıl işleyeceklerini etkileyen çok farklı deneyimlere sahiptir. Eğitimciler ve öğretim tasarımcıları bu noktada yetişkinlerin yeni bilgiyi nasıl organize edeceklerine yardımcı olabilecek bir ortam sunmalıdırlar.
Motivasyon	Yetişkinler çoğunlukla kişisel arzu, öz benlik gibi içsel motivasyona sahiptir. Bu nedenle öğrenme süreci de yetişkin öğrenenlerin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmalıdır. Örneğin, yetişkin kendi sağlık problemlerini çözmek ya da sadece ekonomi bilgisi artırmak için öğrenmek istiyorsa ve ona bu isteklerini karşılayan bir çevrimiçi öğrenme ortamı sunulduğunda öğrenmek için oldukça hevesli olacaktır.
Bilme ihtiyacı	Yetişkinler öğrenme sürecine başlamadan önce neyi ve neden öğreneceklerini bilmek isterler. Yetişkin öğrenenlerin bu bilme ihtiyaçları doğrultusunda öğrenme süreci başlamadan önce bazı yönlendirici ve açıklayıcı aktiviteler planlanmalıdır.

Hazır olma	Yetişkinler bir öğrenme ihtiyacı hissettiğinde veya çözmesi gereken bir problemle karşılaştığında kendilerini öğrenmek için hazır hissederler. Motivasyonun da etkisiyle birlikte yeni öğrenme süreci için hazır olunur ve yeni bilgiler öncekilerle eşleştirilir ve yeniden şekillenir. Bu noktada öğretmenlere ve öğretim tasarımcılarına düşen görev onların bu öğrenme sürecindeki değişime hazır olmalarını destekleyen bir öğrenme ortamı sağlamalarıdır.
Zamanlama	Yetişkin öğrenenler kendi yaşam düzenlerinde oldukça yoğun oldukları için öğrenme zamanının onlar için esnek bir yapıda olması oldukça önemlidir. Ayrıca her bireyin öğrenme hızına göre düzenlenebilir olması da yetişkin öğrenenlerin kendi programlarını oluşturmalarında gereklidir.
Kullanışlılık	Yetişkin öğrenenler edindikleri yeni bilginin hemen yaşamlarına uygulanabilirliğine ve ihtiyaçlarına yönelik olan uygulamalı ve somut aktivitelere değer vermektedirler. Çevrimiçi öğrenme ortamlarında bu durum göz önünde bulundurularak kullanışlılık bağlamında aktivitelere önem verilmelidir.
Sosyalleşme	Yetişkin öğrenenler bilme ihtiyacı kadar sosyal ihtiyaçlarının da karşılamak, yeni öğrendikleri bilgileri paylaşmak ve bu sayede yeni paylaşım ağı oluşturmak isterler. Bu yüzden çevrimiçi ortamların yetişkin öğrenenlerinin sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olması ve öğretmenlerin de sosyalleşme için çevrimiçi fırsatlar oluşturması beklenmektedir.

(Tablo, Wang, Farmer, Parker ve Golubski tarafından yazılan ‘Pedagogical and Andragogical Teaching and Learning with Information Communication Technologies’ kitabının ‘E-learning for K-12 Learners and Adult Learners’ bölümü dikkate alınarak oluşturulmuştur.)

Bu tabloda yer verilen öz-yönetimli olma, deneyim, motivasyon, bilme ihtiyacı, hazır olma, zamanlama, kullanışlılık ve sosyalleşmeden oluşan sekiz özellik yetişkin öğrenenlerin çevrimiçi ortamlarda öğrenme ihtiyaçlarının oluşturduğu özelliklerdir. Bu özellikler içinde önemli sayılanlardan bir tanesi motivasyondur. Öğrenmenin gerçekleşebilmesi ile tamamen doğru orantılı olan motivasyon yetişkin öğrenenler için genellikle işleriyle ya da kendi bilme ihtiyaçlarıyla ilişkilendirilmektedir. Yetişkin öğrenenler öğrenme sürecinde daha çok amaç ve sonuç odaklı oldukları için öğrenmeye karşı yüksek motivasyonları ve öğrendikleri şeyleri nasıl, ne zaman uygulayabileceklerine dair de açık beklentileri vardır (Zhang ve Zheng, 2014, s. 8). Yetişkin öğrenenlerin taşıdığı bu ayırt edici nitelikler onların çevrimiçi öğrenme

ortamından veya öğrenme sürecinden beklemedikleri şeyler; gerçek yaşamlarıyla bağlantılı öğrenme deneyimi oluşturma, bu deneyimi uygulama ve bu deneyimi yaşarken başka kişilerle paylaşım yapabilme gibi durumlarla da ilişkilendirilebilir. Carrier (2010, s. 24) bu konuyla ilgili olarak yetişkinlerde öğrenmenin gerçek yaşam deneyim oluşturabilecek içerikte ve tasarımda sunulmasının ve öğrenme ortamlarında saygıya, dürüstlüğe ve samimiyete dayalı bir iletişim kurulabilecek bir öğrenme ortamı hazırlanmasının yetişkinler için oldukça değerli olduğunu belirtmiştir.

Yetişkin öğrenenlerin bilme ihtiyacı ile ilişkili olarak yapılan bir araştırma yaşam boyu öğrenme ihtiyacının artması ve gelişen iletişim teknolojisi doğrultusunda yetişkin öğrenenler için çevrimiçi öğrenme ortamlarına dahil olmak kaçınılmaz olmuştur ve bu bilme ve öğrenme ihtiyacından doğan bir sonuç olarak çevrimiçi öğrenme ortamları daha iyi düzenlenmeli ve geliştirilmelidir (Akyol ve Garrison, 2010, s. 64). Çevrimiçi öğrenme ortamlarının yetişkin öğrenenlere sağladığı esneklik onların öğrenmelerine sağladığı özerklikle birleştiğinde çevrimiçi ortamlardaki yetişkin öğrenen sayısının giderek arttığını ve akademik ve iş ortamlarındaki becerilerini geliştirebilme olanaklarının çoğaldığını söylemek mümkündür (Barrett, 2014, s. 113).

2.2 Açık ve Uzaktan Öğrenme

2.2.1 Açık ve Uzaktan Öğrenme Temel Kavramlar

Açık ve uzaktan öğrenme, teknolojik gelişmeler, artan bilgi ve iletişim teknolojilerinin yön vermesiyle insanların yoğunlaşan günlük yaşam düzeninde öğrenme gereksinimlerini karşılamak amacıyla ortaya çıkmış bir öğrenme alanıdır. Yaklaşık olarak yüz elli yıl öncesinde, Avrupa’da ve Amerika’da Sanayi Devrimi sonrasında ortaya çıkan eğitilmiş insan ihtiyacıyla uzaktan eğitim iş gücü yetiştirmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Temelinde öğrenenlerin ve öğretmenin hatta öğrenenin de diğer öğrenenlerden farklı mekanlarda olduğu düşüncesinin oluşturduğu uzaktan eğitimle kısıtlı zamanda daha fazla eğitilmiş insan yetiştirmek amaçlanmıştır. Keegan (2000, s. 12) öğrenenlerin ve öğretmenin farklı zaman ve mekanda olmasına rağmen iletişim teknolojileri aracılığıyla uzaktan da öğrenmenin ve öğretimin güvenilir ve etkili bir yolla gerçekleşebileceğini savunmuştur.

Bu alan güncel ve disiplinler arası olması sebebiyle birçok araştırmacı tarafından kavramlar için farklı tanımlama ve yorumlama yapılırken teknolojik değişimlerin de etkisiyle sürekli gelişim içinde yeni yaklaşımlar, yöntemler ve bakış açıları kazanmaktadır. Açık ve uzaktan öğrenme; açık öğretim, açık okul, uzaktan eğitim,

uzaktan öğrenme, açık ve uzaktan eğitim gibi farklı tanımların kullanıldığı bir alan olmasının yanı sıra esneklik, açıklık ve uzaklık kavramların da anlamlarının sorgulandığı ve araştırıldığı bir alandır. Bu kavramlar içinde bulunulan dönemin koşullarına, teknolojik ve ekonomik gelişmelere ve benimsenen eğitim anlayışına göre kuramcılar tarafından farklı şekillerde açıklanmaya çalışılmıştır. Uzaktan eğitimin öncülerinden biri olarak kabul edilen Charles Wedemeyer uzaktan eğitimin dezavantajlı bireylerin eğitime erişilebilirliğini sağlamak amacıyla bireysel farklılıkların öğrenmede ön planda tutulması gerektiğini savunmuştur (Cleveland-Innes ve Garrison, 2010, s. 14). “Öğreten ve öğrenenin aynı ortamda bulunmadan öğrenenin eğitim hizmetinden yararlanması için öğretim süreçlerini uzaktan ve bir merkezden düzenlemesi, sunması, değerlendirip geliştirmesine uzaktan eğitim denebilir (Sönmez, 2015, s. 379)”. Uzaktan eğitim kavramı yerine ‘uzaktan öğrenme’ (distance learning) kavramının kullanılmaya başlaması ise eğitimin merkezinde ‘öğrenen’ yer almaktadır, her öğrenen kendi öğrenme sorumluluğunu alabilmelidir ve öğrenen merkezli bir öğretimin benimsenmesi gereklidir gibi yaklaşımların eğitimde popüler olmasıyla ilişkilendirilmektedir (Picciano, 2001, s. 4; Usta ve Hakan, 2018, s. 2170).

Açık ve uzaktan öğrenme alanda çoğunluk tarafından kabul edilmiş bir ifade olmasına rağmen birçok farklı kavram da bu süreçte kullanılmaya devam etmektedir. Peters (2001, s. 98) açık öğrenmeyi uzaktan eğitimin tamamen dışında tutup gelir düzeylerine göre ya da sosyo-kültürel ve eğitim seviyelerine göre ayırım yapmaksızın, hiç kimseyi dışlamadan herkese açık ve zaman -mekan bağlayıcılığından uzak bilgi, beceri ve tutum kazanmayı amaçlayan öğrenme şeklinde açıklamıştır. Bates (2005, s. 5) Peters’a benzer bir bakış açısıyla açık öğrenme (open learning) ve uzaktan eğitim (distance education) kavramlarının birbiriyle iç içe olmasına rağmen temelinde yatan düşünce olarak birbirinden ayrıldığını dile getirmiştir. Açık öğrenmenin öğrenme önünde oluşan engelleri ve sınırlıkları yok etmeye çalışan bir eğitim politikası olduğunu, bir öğrenme programından hiç kimsenin mahrum bırakılmayacağını ve örneğin görme engelli bir bireyin aynı öğrenme materyalinin ses kayıtlarına ulaşabiliyor olması gerektiğini savunarak öğrenmenin herkes için önkoşul olmadan açık bir program olması gerektiğini ifade etmiştir. Uzaktan eğitim ise daha çok öğrenenlerin farklı zaman ve mekanda olduğu, yüz yüze ders zorunluluğunun olmadığı ve teknolojinin merkezde yer aldığı bir eğitim yöntemi olarak açıklanmıştır. Teknolojinin merkezde kabul edilmesi bu alanı iletişim, sosyoloji, eğitim ve bilgi ve iletişim teknolojilerinden ayrılması anlamına gelmemekte ve

alanın disiplinler arası olduğu özellikle vurgulanmaktadır (Usta, 2018, s. 60). Birbirinden farklı anlamlar içerse de bu iki kavramın altında yatan temel prensip, geleneksel yüz yüze eğitime dahil olamayacak durumda olanlar ya da dahil olmak istemeyen her öğrenen için alternatif bir öğrenme olanağı sunmaktır (Bates, 2005, s. 6).

2.2.2 Açıklık, Esneklik ve Uzaklık

Açık ve uzaktan öğrenme alanında tartışılan ve farklı yorumları olan kavramlardan bazıları da açıklık, uzaklık ve esnekliktir. Açıklık kavramı daha çok erişilebilirlik ile ilişkilendirilmekte ve öğrenme ortamlarında ise ön koşul olmaksızın herkes tarafından aynı eğitim içeriğine veya materyaline ulaşılmasıyla bağdaştırılmaktadır. Price (2013) 'açık' kavramını ise hiç kimse tarafından göz ardı edilemeyen sosyal bir değişim içinde ele almış ve bu açıklık olgusunun kazananları ve kaybedenleri şeklinde iki tarafının var olduğunu ileri sürmüştür. Kazanan tarafı teknolojiyi kullanan, küresel ağlar ve çevrimiçi ortamlar yardımıyla başka insanlarla kolayca bağlantı kurabilen ve bilgiye ve bilgi ağlarına erişebilenler olarak açıklarken kaybeden tarafı ise değişime ayak uydurmakta zorlanan ve değişimin yanlış taraflarına odaklanan iş yerleri, okullar ve toplum hizmetleri sunan kurumlar olarak belirtmiştir (Price, 2013, s. 3-4). Bu doğrultuda açıklık toplumsal değişimlerin de temelinde yatan bir değer olarak ele alınıp öğretimde karar alıcı kurumlarının daha çok açıklık olgusunu benimseyebilmesi için içinde buldukları eğitim anlayışına ve düzenine de uygun hareket ederek değişmeye açık olmaları gerekmektedir (Wiley ve Hilton III, 2009, s. 13). Bates (2005, s. 5) ise açıklık kavramının daha çok teknoloji ve teknolojinin öğrenme ortamına yansımalarıyla ilişkilendirmiş ve öğrenme içeriğini sağlayan teknolojinin tüm öğrenenler için aynı erişilebilirlikte olması gerektiğini iddia etmiştir. Açık ve uzaktan öğrenmede açıklık kavramı öğrenme ortamına ya da sistemine erişim noktasında bir ön koşul olmaması ve isteyen her bireyin istediği anda öğrenme ortamına dahil olabilmesi şeklinde düşünülebilir. Açık eğitsel kaynaklar hareketi (Open Educational Resources) ile ortaya çıkan öğrenme malzemelerinin ve ortamlarının kolay erişilebilir olması gerektiği düşüncesiyle birlikte açıklık kavramının da daha önemli olduğu ve farklı bir açıdan değerlendirildiği söylenebilir. Cronin (2017, s. 16) eğitimde açıklık olgusunu dört farklı başlık altında incelemiştir. Birincisi herhangi bir öğretime giriş için ön koşul bulunmamasını ifade eden açık kabul (open admission), ikincisi ise eğitim kaynaklarının bir ücret karşılığında olmaması herkese açık olması anlamında ücretsiz olarak açık (open as free) ve üçüncüsü eğitim ve öğrenme kaynaklarının herkesin kullanımına açık olarak sunulması, bu kaynakların yeniden

kullanımına, değiştirilmesine ve düzenlenmesine olanak tanınması anlamına gelen açık eğitsel kaynaklar (OER) olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda elinde bulundurmamak, yeniden kullanmak, değiştirmek, yeniden düzenlemek ve yeniden dağıtmak (retain, reuse, revise, remix, redistribute) şeklinde açık eğitsel kaynakların beş farklı kullanım alanı olduğu ileri sürülmüştür (Wiley ve Hilton III, 2018, s. 134). Cronin (2017, s.17) açık eğitsel kaynaklardan sonra açıklık kavramının dördüncü alanının da açık eğitim uygulamaları (open educational practices) olduğunu belirtmiştir. Açık eğitim uygulamaları (OEP) temelinde açık eğitsel kaynakların yeniden kullanılması, düzenlenmesi ve oluşturulması düşüncesiyle hareket edilen öğrenme içeriği temelli bir yaklaşımdan çok uygulamaya yönelik, öğrenenlerin deneyim yaşamasının da amaçlandığı bir yaklaşım olarak açıklanabilir. Açık eğitim uygulamaları için farklı açıklamalar yapılsa da Ehlers tarafından 2011 de yapılan tanım oldukça kapsamlı olarak görülmektedir. “OEP, kurumsal politikalar doğrultusunda açık eğitsel kaynakların üretimini ve yeniden kullanımını destekleyen, yenilikçi pedagojik modelleri teşvik eden ve yaşam boyu öğrenme yolunda öğrenenleri bir ortak olarak görerek onlara saygı duyan ve destek olmayı amaçlayan uygulamalardır (Ehlers, 2011, s. 4)”.

Esneklik kavramı ise daha çok zaman ve mekandan bağımsız öğrenme ve öğrenme hızı bağlamında değerlendirilmektedir. Öğrenenlerin kendi öğrenme hızını ayarlayabilmesi, öğrenme ortamını ve öğrenme etkinliklerini seçebilmesi ve öğrenmenin nerede ve ne zaman gerçekleşebileceğine karar verebilmesi gibi esneklik sağlama açık ve uzaktan öğrenmenin kendine özgü yapısının bir sonucu olarak görülmektedir (Naidu, 2017, s. 2). Esneklik öğrenme ortamlarında özellikle yetişkin öğrenenler için öğrenme ortamına, zamanına ve yerine karar verebilmek oldukça önemlidir. Öz düzenlemeli öğrenme ve esneklik kavramlarının bu bağlamda iç içe olduğunu söylemek mümkündür. Esneklik olgusuyla birlikte öğrenenler kendi öğrenme süreçlerini şekillendirebildikleri gibi kendilerine has istedikleri düzende bir öğrenme deneyimi yaşama olanağına da sahip olabilmektedirler.

Uzaklık kavramı zaman ve mekan gibi fiziksel boyutta bir uzaklığı gösterebileceği gibi zihinsel bir uzaklığı da kapsayabilmektedir (Simonson, Smaldino ve Zvacek, 2015, s. 9). Uzaklık kavramı, açık ve uzaktan öğrenme bağlamında değerlendirildiğinde öğrenenlerin zaman ve mekan olarak öğrenme kaynağından uzakta olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Bu durum ise gelişen iletişim teknolojileri ve bilgi ağlarıyla birlikte

en aza indirilerek uzakta olan öğrenenlerin kendilerini öğrenme ortamına ait hissetmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır.

2.3 Kitlese Açık Çevrimiçi Dersler

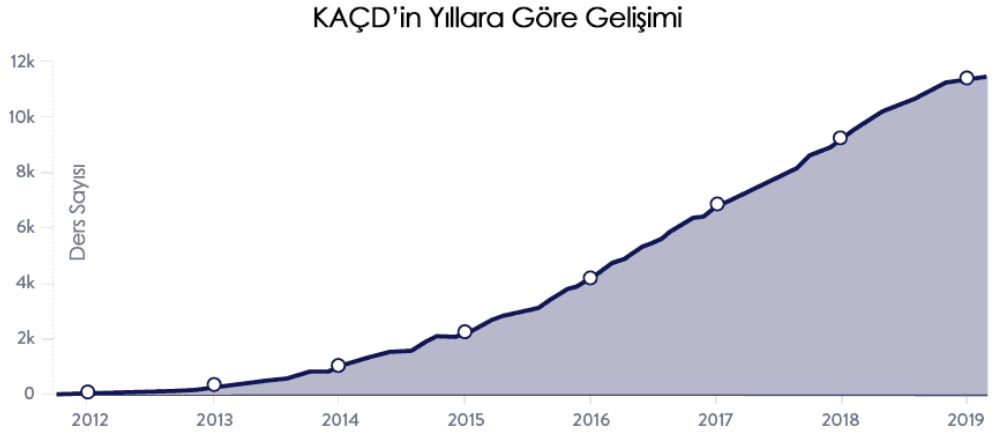
Çevrimiçi Öğrenme ortamlarının yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenme ile popülerlik kazanması ve öğrenenlerin öğrenme ihtiyacına cevap vermesiyle birlikte farklı çevrimiçi öğrenme ortamları ortaya çıkmıştır. Açık ve uzaktan öğrenme olgusundaki açıklık hareketiyle birlikte öğrenen ihtiyacını karşılamak amacıyla Kitlese Açık Çevrimiçi Dersler (KAÇD) ortaya çıkmıştır. KAÇD ortamları yaşam boyu öğrenmeyi desteklemesi ve öğrenenlerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına göre öğrenme ortamında açık ve esnek içerik sunmasıyla çevrimiçi öğrenme platformlarından birini oluşturmaktadır.

2.3.1 Kitlese Açık Çevrimiçi Dersler (KAÇD) Nedir?

Kitlese açık çevrimiçi dersler İngilizce “Massive Open Online Courses” (MOOCs) kelimelerinden Türkçeye Kitlese Açık Çevrimiçi Dersler (KAÇD) şeklinde çevrilmiştir. Kelimenin kısaltılmış hali olan ‘MOOCs’ içinde bulundurduğu her harfle aslında öğrenme ortamının bir özelliğine dikkat çekmektedir. Burada dikkat çekilen noktalar, sağladığı açık eğitsel uygulamalarla geniş kitlede öğrenme olanağı potansiyelini topluluğa dağıtılmış şekilde sunan çevrimiçi ders olmalarıdır (Conole, 2013, s. 6). KAÇD kavramı ilk kez 2008 yılında Manitoba Üniversitesinde George Siemens ve Stephen Downes tarafından ‘Connectivism and Connective Knowledge’ ismiyle açılmış olan bir çevrimiçi ders için kullanılmıştır (Downes, 2012, s. 503). Downes (2012) ilk amaçlarının bir KAÇD yaratmak olmasa da nereye ulaşmak istediklerine dair net fikirleri olduğunu ve bu fikirlerin bugünkü KAÇD tanımına katkı sağlayan noktalardan oluştuğunu ifade etmiştir. KAÇD kısaca yaşam boyu öğrenme yaklaşımını destekleyen, herkese açık, katılımcı ve dağıtılmış öğrenme ortamları olarak değerlendirilmektedir (Cormier, 2010). Bir diğer tanımlamada ise katılımı herkese açık ve çoğunlukla ücretsiz olan, tek önkoşulunun internet erişiminin olduğu öğrenenlerin öğrenme ihtiyacına istedikleri içeriğe istedikleri zaman ve mekanda ulaşabilecekleri esnek çevrimiçi öğrenme ortamları olarak tanımlanmaktadır (Bozkurt, 2015, s. 62). Birçok KAÇD ortamı internet aracılığı ile öğrenenin istediği her yerden anında ulaşabileceği video kayıt derslerden, tartışma forumlarından ve çevrimiçi açık kaynaklardan oluşmaktadır ve öğrenenler kendi öğrenme ihtiyaçlarına ve öğrenme stillerine göre bu materyallerle istedikleri gibi erişerek içerikle

etkileşime girebilmektedirler (Kurt, 2019, s. 120). KAÇD ortamlarına katılım tamamen gönüllü ve katılımcıların ilgisine dayalıdır ve aynı öğrenme ilgisine sahip öğrenenleri öğrenme gereksinimleri doğrultusunda ortak bir paydada birleştirir (Liyanagunawardena, Adams ve Williams, 2013, s. 204).

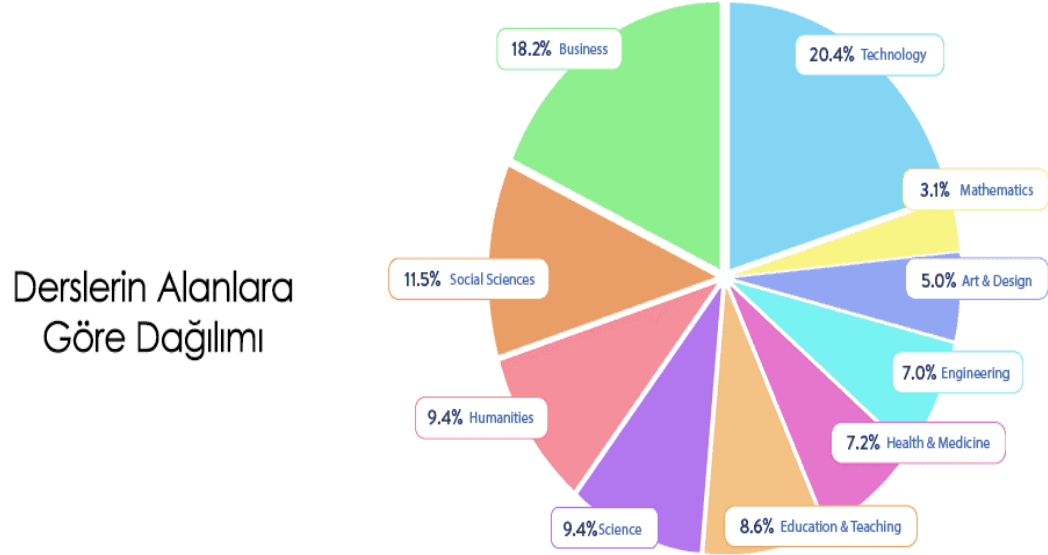
Shah (2019) yazmış olduğu raporda KAÇD'deki yeni kullanıcı sayılarında 2018 yılında bir azalma görülse de müşterilere ücret ödemesinde artış göstermiştir. Katılımcı sayıları öğrenen, üniversite ve dersler şeklinde gösterilmektedir. Yüz bir milyon öğrenen, dokuz yüzden fazla üniversite ve on bir bin dört yüzden fazla ders olanağı KAÇD platformları tarafından sunulmaktadır. Coursera, edX, XuetangX, Udacity ve FutureLearn gibi KAÇD ortamları uluslararası platformlarda öğrenen sayılarıyla popüler kabul edilmektedir (Shah, 2019). Bu platformlardaki öğrenen sayıları Coursera; 37 milyon, edX; 18 milyon, XuetangX; 14 milyon, Udacity; 10 milyon ve FutureLearn; 8.7 milyon olarak gösterilmektedir. Bu platformlardaki KAÇD'in yıllara göre öğrenen sayılarındaki gelişim aşağıdaki görselde yer almaktadır.

Şekil 2.1. KAÇD'in Yıllara Göre Gelişimi (Shah, 2019)

Yukarıdaki görselden anlaşılacağı gibi 2012 yılından başlayarak sürekli bir artış göstermiş olan KAÇD sayıları özellikle 2016 yılından sonra hızlı bir gelişim göstermiştir. Bu hızlı artışın sebepleri ise daha fazla esneklik sağlama, ders sürelerini kısaltma ve öğrenenlere kendi öğrenme hızında ilerleme olanağı sunma gibi ders programları kurallarında yapılan değişikliklerdir (Shah, 2018). Öğrenen sayılarındaki artışın yanında KAÇD platformlarındaki dersler alanlarına göre de farklı bir dağılım göstermektedir ve

2018 yılına ait KAÇD ortamlarında sunulan derslerin alan bazlı dağılımını inceleyen görsel aşağıdaki gibidir (Shah, 2018).

Şekil 2.2. KAÇD'in Tercih Edilen Alanlara Döre Dağılımı (Shah, 2018)

Yukarıdaki görselde verilen bilgiler ışığında tercih edilen alanlar teknoloji, işletme, sosyal bilimler, beşeri bilimler, fen bilimleri, eğitim ve öğretim, sağlık ve tıp, mühendislik, sanat ve tasarım ve matematik şeklinde sıralanmaktadır. Shah (2018) derslerin alan dağılımlarının önceki yıllarla benzerlik gösterdiğini belirtirken yaklaşık tüm derslerin yüzde kırkını oluşturan teknoloji ve işletme alanlarının en çok talep edilen dolayısıyla en çok maddi gelir sağlayan alanlar olduğunu ifade etmektedir.

2.3.2 Kitlese Açık Çevrimiçi Ders Türleri

KAÇD bağlantıcı (cMOOC), geleneksel (xMOOC) ve hibrit (hybrid MOOC) olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Bağlantıcı yaklaşımın etkisiyle bağlantıcı KAÇD (cMOOC) öğrenme sürecinde ve bilginin üretiminde öğrenme ağlarının oluşturulmasını ve öğrenme ortamlarının tasarımında bu öğrenme ağlarının dikkate alınması vurgulanmaktadır (Anders, 2015, s. 41). Bağlantıcı akımın öncülerinden kabul edilen George Siemens ve Stephen Downes gibi araştırmacılar bağlantıcı akımla birlikte 2008 yılından beri CCK08, CCK10, CCK11, Change 11 MOOC, Openness in Education, etmooc, REL2014, Rhizo15 gibi bağlantıcı KAÇD açmışlardır (Wang, Anderson ve Chen, 2018, s. 46). Anders (2015) bağlantıcı KAÇD'in amacının yeni ortaya çıkmaya

başlayan, öz-örgütlenme yetisine sahip iş birliğine dayalı öğrenme için fırsat oluşturmak olduğunu ifade etmektedir. Downes bağlantıcı yaklaşıma göre öğrenmenin otonomi, çeşitlilik, açıklık ve bağlantılı olma şeklinde dört ilkesi olduğunu ileri sürmüştür (Milligan, Littlejohn ve Margaryan, 2013, s. 150). Bu ilkeler çerçevesinde bağlantıcı KAÇD ortamlarının öğrenenler için her zaman erişilebilir ve sosyal medya hesaplarını dahil edebilecekleri ve blog sayfalarını kullanabilecekleri şekilde tasarlanması gerekli görülmektedir (Anders, 2015, s. 41).

Geleneksel KAÇD (xMOOC) ilk olarak Stanford Üniversitesi desteğiyle Sebastian Thrun ve Peter Norvig tarafından 2011 yılında 'Artificial Intelligence' (AI) adıyla açılmıştır. Bir bilgisayarı ve interneti olan herkesin katılabildiği derse 190 ülkeden 160.000 farklı öğrenen katılmıştır (Kelly, 2014, s. 14). Geleneksel KAÇD genellikle video ve okuma parçaları gibi materyallerle yürütülmektedir (Conole, 2013, s. 6). Geleneksel KAÇD olarak adlandırılmasında yüz yüze yapılan ders işleme yönteminin çevrimiçi ortamlara aktarılmasıyla da ilişkilendirilebilir. Video tabanlı derslerde genellikle bir öğretene bulunmaktadır ve videolar genellikle 4-5 dakikalık kısa kayıtlardan oluşmaktadır. Videoların yanında öğrenenlerin odaklanmalarını sağlamak için mini sınavlara da yer verilebilmektedir (Anders, 2015, s. 42; Kelly, 2014, s. 1-36). Daha çok davranışçı pedagojik yaklaşımın benimsendiği geleneksel KAÇD bir grup içinde akran öğrenmesinden çok bireysel öğrenmeye odaklanmaktadır. Coursera, edX ve Udacity gibi platformlar prestijli üniversitelerle anlaşıp çok iyi hocalardan içerik sunarak piyasaya fazla sayıda geleneksel KAÇD popüler hale gelmiştir (Conole, 2013, s. 7).

Hibrit KAÇD, bağlantıcı ve geleneksel KAÇD türlerinden sonra önceki türlerin özelliklerini ve fırsatlarını birleştirerek daha fazla öğrenene ulaşma gayesiyle pragmatik bir bakış açısına sahip üçüncü nesil KAÇD türü olarak kabul edilmektedir (Zawacki-Richter vd., 2018, s. 243). Hibrit KAÇD türü fikri ilk olarak Edinburg Üniversitesi akademisyenleri tarafından ortaya çıkarılmıştır (Ross vd., 2014, s. 58). Fidalgo-Blanco, Sein-Echaluze ve García-Peñalvo (2016, s. 3) bir geleneksel KAÇD içine farklı sosyal ağlarla birleştirerek hibrit bir ders modeli oluşturmuştur ve bu sayede öğrenenlerin dersi tamamlama oranlarında ve memnuniyetlerinde artış gözlenmiştir. Sosyal ağ araçlarının ve bu tarz teknolojilerin geleneksel KAÇD ortamlarına dahil edilmesiyle oluşturulacak hibrit platformlarda kullanıcılar tarafından tercih edilen araçların ve sosyal ağ yapılarının iyi analiz edilmesi dikkat çekilen noktalardan biridir (Wang, Anderson ve Chen, 2018, s. 45).

2.3.3 KAÇD'in Türkiye'deki Durumu

Türkiye'de bulunan KAÇD ortamları tıpkı uluslararası platformlarda olduğu gibi farklı alanlarda dersler sunan ve üniversiteler tarafından desteklenmektedir. Bu platformlar; Anadolu Üniversitesi tarafından oluşturulan AKADEMA, Ortadoğu Teknik Üniversitesi tarafından oluşturulan ve Avrupa Birliği tarafından desteklenen Bilgeİş ve Atatürk Üniversitesi tarafından oluşturulmuş olan AtademiX platformlarıdır.

Bilgeİş: ÖDTÜ tarafından 2015 yılında geliştirilen Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından desteklenen projede herkesin erişebileceği 100 adet dersi tamamlamak amaçlanmıştır. Proje kapsamında şu an 2023 adet dersin tamamlanması hedeflenmektedir ve bu konuyla ilgili çalışmalar devam etmektedir. Projenin genel amacı Eskişehir, Ankara, İstanbul, İzmir ve Gaziantep illeri başta olmak üzere herkesin erişimine açık bir platformda işverenlerin ve çalışanların bilgi ve iletişim teknoloji kullanımı becerilerini geliştirmek ve teknolojiyle uyumlu bir iş gücü potansiyeli oluşturmaktır (http 1). Derslere erişim ücretsiz olup herkese açıktır ve dersi tamamlayanlar internet üzerinden ücretsiz olarak sertifikasını alabilmektedir (Artsın, 2018, s. 20).

AtademiX: Atatürk Üniversitesi tarafından oluşturulan AtademiX platformu KAÇD sunan bir öğrenme ortamıdır. AtademiX içerisinde yer alan dersler halk eğitimleri, akademik eğitimler, sektörel eğitimler ve üst düzey akademik eğitimler gibi kategorilere ayrılabilir. AtademiX platformunda yer alan bazı dersler; Yalın Üretim, NVIVO ile Nitel Veri Analizi, Osmanlı Türkçesi, Arapçaya Giriş, E-Ticaret, Eğitimde Temel İstatistik, Sürdürülebilir ve Engelsiz Bilim Eğitimi, Temel Yaşam Desteği, Akademik Proje Hazırlama Teknikleri-2, Temel İstatistik ve Bebek Çocuk İzlem Protokolü şeklinde sıralanabilmektedir (http 2). AtademiX içerisinde kaydolmuş katılımcıların %88'i lisans ve lisans üstü eğitim düzeyine sahip olan kişilerdir. AtademiX içerisinde 2016 yılı verilerine göre 4872 kişi öğrenme ortamına kaydolmuş ve 650 kişi dersleri tamamlayarak katılım belgesi almıştır (Aydemir vd., 2016, s. 64-66).

AKADEMA: Anadolu Üniversitesi tarafından kurulan, geleneksel KAÇD platformu olan, ilk derslerini 2014 yılında dört dersle başlatan ve 2500 katılımcının olduğu AKADEMA'da 2018 yılı itibarıyla 58 ders açılarak yaklaşık 28 000 katılımcıya ulaşmıştır (Aydın, 2018, s. 18). Herkesin erişimine açık olan sistemde herhangi bir ön koşul yoktur ve yılın belirli zamanlarında açılan ve yaklaşık 4-6 hafta süren derslere katılım ücretsizdir. Derslerini tamamlayan öğrenenlere elektronik ortamda katılım belgeleri

sunulmakla birlikte yılın belirli döneminde üniversite tarafından dersleri tamamlamış olan tüm öğrenenlerin davet edildiği yüz yüze sertifika verme töreni düzenlenmektedir (Artsın, 2018, s. 19). AKADEMA farklı alanlardan derslere yer vermektedir. Bu dersler bilişsel alanla birlikte duyuşsal ve psikomotor öğrenme alanlarına yönelik dersleri de içermektedir. Sunulan dersler; bilim, sağlık, spor, müzik, dans, sosyal bilimler, yönetim ve ekonomi, kişisel gelişim ve dil öğretimi gibi farklı alanlardan oluşmaktadır. Katılımcıların birçoğu yüz yüze eğitim alan veya uzaktan öğrenen oldukları için AKADEMA platformunda tercih ettikleri dersler de çoğunlukla örgün öğretimdeki derslerine destek olan, çalışmalarını kolaylaştıran derslerdir. Bununla birlikte kişisel gelişim sağlayan dersler de çok tercih edilenler arasında olduğu belirtilmiştir ve 2018 yılında yapılan bir araştırmada en çok seçilen derslerin Etkili İletişim, Arapçaya Giriş, Beden Dili, İlk Yardım ve Doğal Eczanem olduğu açıklanmıştır (Aydın, 2018, s. 18-20). AKADEMA aktivite tabanlı öğretimin benimsendiği bir öğrenme platformu olarak öğrenenlerin başarılı olabilmeleri için ders süresi içerisinde gerekli olan etkinlikleri tamamlaması beklenmektedir. Her ders bir modülden ve modüller de bir kazanımı olan farklı etkinliklerden meydana gelmektedir. Her etkinlik ise kendi içinde sıralı aşamalardan oluşmaktadır ve öğrenenlerin bunları gerçekleştirmesi beklenmektedir.

2.4 Psikomotor Alan Öğrenmesi

2.4.1 Psikomotor Beceriler

Psikomotor beceriler; bireyin hem bilişsel hem de motor becerilerini kullanarak bir eylemi gerçekleştirdiği algısal bir eylem sürecidir (Kovacs, 1997, s. 388; White, Roger ve Tang, 2016, s. 54). Beceri, beden ve bulunduğu ortamın bireyden beklediği hedef odaklı davranışlar arasında algısal bir ilişki oluşturur ve istenilen eylemin daha önceden yapılmış olan tekrarlar sayesinde yeni oluşabilecek bir göreve de uyarlanmasını sağlayabilmektedir. Bir müzik aleti kullanmak, golf oynamak, bale yapmak ya da araba sürmek gibi eylemler psikomotor becerilere örnek gösterilmektedir. Becerinin ne olduğuyla ilgili araştırmacılar tarafından farklı açıklamalar bulunmasının yanında Adams (1987, s. 42) becerilerin kendi yapısını tanımlayan üç özellik olduğunu ileri sürmüştür. Bu özellikler şöyle sıralanabilmektedir: İlk olarak, beceri birtakım davranışsal eylemlerden oluştuğu için çoğunluğu davranışsal alana aittir. İkincisi ise beceri öğrenilebilen bir şeydir. Yeterli eğitimlerle ve uygulamalarla en kısa zamanda ve en az enerjiyle istenilen eylemi maksimum yeterlilikte performansa dönüştürme süreci olarak değerlendirilebilir (Guthrie, 1952, s. 136). Alınan eğitimler ve gerçekleştirilen

etkinliklerle bu süreç daha iyi bir hale getirilebilmektedir. Üçüncü ve son özellik ise becerilerin bir amaca bağlı olarak gelişmesidir. Beceri olarak düşünülen her etkinlik aslında bilişsel, algısal ve psikomotor eylemlerin birlikte kullanılmasıyla gerçekleşen bir sürece ait ürünler olarak görülmektedir. Bir tenis oyuncusunun performans gösterirken gerçekleşen psikomotor beceri davranışları, oyun içindeki durumun algısal sürecinden veya o anda alması gereken kararın bilişsel boyutundan ayrı olarak değerlendirilemeyeceği düşünülmektedir (Adams, 1987, s. 42).

2.4.2 Psikomotor Öğrenme

Psikomotor öğrenme ise bir kişinin bir beceriyi gerçekleştirebilme kapasitesine kendi içinde karar vermesi sürecindeki değişim olarak tanımlanmaktadır (Schmidt ve Wrisberg, 2004, s. 11). Bir diğer tanımlamada ise kişinin bilişsel ve duyuşsal alanlarla oluşmuş bilgileriyle birlikte bir eylemi nasıl gerçekleştireceğini ya da yeni bilgilerle daha önce bildiği bir eyleme yeni uyarılma yapmayı öğrenmesi şeklinde açıklanmıştır (Demiray, Keçeci ve Çetinkaya, 2016, s. 1). Kişinin psikomotor becerileri öğrenme sürecinde yapacağı tekrarlar ve uygulamalar öğrenmenin daha üst bir düzeye yükseltilmesini desteklemektedir. Bu psikomotor öğrenme sonucunda kişinin ortaya koyduğu eylem ise performans (motor performance) olarak isimlendirilmektedir. Motor performans olarak da yer alan bu kavram kişinin istenilen bir eylemi yerine getirmek amacıyla ortaya koyduğu gözlemlenebilir davranış şeklinde ifade edilmektedir (Schmidt ve Wrisberg, 2004, s. 11).

Becerilerin kazanılmasını sağlayan psikomotor öğrenmede göz ardı edilemeyen iki temel unsur vardır; uygulama (practice) ve geribildirim verme (Dirksen, 2012, s. 212). Psikomotor öğrenmede bir eylemi veya davranışı gerçekleştirmek hedeflendiğinden istenilen bu eylemin en uygun şekilde oluşabilmesi için gerekli uygulamaların yapılması ve bu uygulamalar üzerinden öğrenenlere geribildirim sağlanması gerekmektedir. Yapılan bu uygulamalar ve geribildirimler öğrenenlerin hedeflenen davranışa daha hızlı ve doğru bir şekilde ulaşmasını desteklemektedir.

Uygulama Yapma: Psikomotor becerileri kazanma bir sürecin sonunda istenilen eylemin gerçekleştirilmesini oluşturduğu için bu öğrenme sürecinde eylemin birçok kez uygulamasının yapılarak tekrar edilmesini ve sonunda o eylemin en iyi şekilde performansa dönüşmesi beklenmektedir. Psikomotor beceri kazanımında en önemli etkenlerden biri olarak görülen eylemin birçok kez uygulama yapılması bir diğer ifadeyle tekrar edilmesi istenilen hedef davranışın en kısa zamanda en iyi sonuçla performansa

dönüşmesini sağlamaktadır. Bir becerinin öğrenilmesi sürecinde uygulama yapmanın ve yeterince tekrar etmenin performansın güçlenmesi açısından ne kadar önemli olduğu bilinmesine karşın yapılan pratiklerin tek başına yeterli olmayacağı düşünülür. Yapılan uygulamalar üzerinden öğrenene geribildirim sağlamak becerinin en iyi şekilde kazanılması için oldukça önemli görülmektedir.

Geribildirim Verme: Beceri öğretiminde etkili bir şekilde öğrenmenin sağlanması için öğrenenler gerçekleştirdikleri eylemin nasıl olduğuna veya olması gerektiğine ilişkin geribildirim ihtiyacı duyarlar. Bu geribildirim verme oldukça önemli görülmektedir çünkü yanlış bir öğrenme öğreneni becerinin hiç öğrenilmemiş olması durumundan daha kötü bir sonuca götürebilmektedir (Dirksen, 2012, s. 204). Yanlış öğrenilen bir davranışın ya da becerinin doğru şekilde düzeltilmesi öğrenen ve öğretene için daha zorlu bir süreç gerektirebilir. Bu nedenle bir becerinin öğrenilmesi sürecinde öğrenen gerçekleştirmek istediği eylemin nasıl olması gerektiğine ilişkin bu konuda uzman olan birinin ya da gerekli geribildirim sağlayabilecek bir şeyin desteğine ihtiyaç duyabilir. Geribildirim verme öğrenen için doğru öğrenilmiş davranışın pekiştirilmesinin yanında bir diğer öğrenme için de motivasyon sağlayabilir. Öğrenme deneyimini yaşadından sonra öğrenene verilen geribildirim onların neyi doğru, neyi yanlış ve hangi bölümleri yeniden denemeleri gerektiği konusunda yardımcı olmaktadır.

Geribildirim verme konusunda önemli olduğu düşünülen konulardan biri ise bireyin kendine sağladığı geribildirim algısı (perception) ve özduyumu (proprioception) boyutunda değerlendirilmesidir (Hill, Bialik ve Fadel, 2018, s. 4). Algı kişinin beş duyu organı sayesinde kazandığı farkındalık olarak görülürken bir diğer adı da “gizli duyu” olan özduyumu ise eklemlerin ve kasların boşluktaki konumunu, pozisyonunu ve bu eklemlerin oluşturduğu hareketleri algılama duyusu olarak varsayılmaktadır (Doğu, 2013; Hill, Bialik ve Fadel, 2018, s. 4). Herhangi bir beceri geliştirilirken gerçekleştirilmesi hedeflenen eylemin beceri girdilerinin alınması ve yorumlanması algısal ve özduyumsal geribildirimlerle orantılı ilerlemektedir ve bu durumda eylemin tanımlanması bu geribildirim döngüsü içinde gerçekleşmektedir. Algı ve özduyumu psikomotor becerilerin oluşması sürecinde bir adım olarak görülmekten çok geribildirim sağlamada daimi bir mekanizma olarak varsayılmaktadır. Ayrıca kişinin algı ve özduyumu ile oluşturduğu bu geribildirim mekanizması psikomotor becerilerin geliştirilmesi veya öğrenilen becerilerin diğer alanlara aktarılmasında etkin bir rolde olduğu savunulmaktadır (Hill, Bialik ve Fadel, 2018, s. 4). Özduyumu ve algıların becerilerin

öğrenilmesi sürecinde etkili olması bir eylemi gerçekleştirirken hareketlerin koordinasyonlarını sağlama noktasında kişinin özduyumu ve algısal desteğe ihtiyaç duymasıyla ilişkilendirilebilmektedir. Özduyumu buradaki önemi, eklemlerden ve kaslardan o andaki pozisyonun bilgisini sağlaması ve bir sonraki hareketin ne ve nasıl olacağını ayarlamasıdır. Bu duyu yardımıyla eylem akışı kesintisiz ve otomatik bir şekilde gerçekleşmekte ve ardışık olarak yapılan eylemler birbiriyle uyumlu bir şekilde sürdürülmektedir (Doğu, 2013).

2.4.3 Psikomotor Beceriler Nasıl Öğrenilir?

Psikomotor becerilerin nasıl öğrenildiği üzerine farklı çalışmalar ve araştırmalar yapılmış ve çeşitli teoriler ve psikomotor öğrenmeye yönelik taksonomileri ortaya atılmıştır. Bu konuda kabul görmüş olan görüşlerden biri Schmidt (1975) tarafından ortaya konulan Schema Teorisi olmuştur. Bu teoride Schmidt, kişi bir motor beceri öğrendiğinde hareket çıktıları ve kişinin planlanan eylem hedefi (intended goal), performansın gerçekleştiği ortamın koşulları (conditions of performance setting) ve diğer yakın ilişkili hareketler (the outcome of closely related movements) arasındaki ilişkiyi gösteren genel bir kural geliştirir (Fairbrother, 2010, s. 64). Bu ilişkiyi daha açık bir hale getirebilmek için dart oynama örneği kullanılmaktadır. Dart oynamadaki planlanmış eylem hedefi kişinin

Psikomotor becerilerin nasıl öğrenildiği üzerine çalışmalar yapan Adams (1987) ise Kapalı Döngü Teorisinde (Closed Loop Theory) yaptığı deneysel çalışmalara dayandırarak bazı çıkarımlarda bulunmuştur. Bu teori, bir eylem sonucunda gelen duysal bilginin istenilen bir eylem sonucunda olup olmadığının karşılaştırılmasının yapıldığı geribildirim döngüsü olarak tanımlanabilmektedir (Kovacs, 1997, s. 389). Kapalı döngü sisteminde yanıtta elde edilen geribildirim, hata tespitiyle ulaşılan geribildirim ve hatanın düzeltilmesinden gelen geribildirim olmak üzere farklı kaynaklardan dönüt sağlanmaktadır (Adams, 1987, s. 58).

2.4.4 Psikomotor Öğrenme Taksonomisi

Psikomotor alana ilişkin araştırmacılar tarafından savunulan farklı öğrenme taksonomileri vardır ve bunlardan en çok benimsenen taksonomiler Dave (1967), Simpson (1972) ve Harrow (1972) tarafından ortaya atılanlar olmuştur. Bloom'un bilişsel alandaki taksonomisinin birçok kişi tarafından kabul görmesiyle benzer olarak psikomotor alanda da Simpson' un önerdiği taksonomisi çoğunluk tarafından kabul

görmektedir. Psikomotor beceri öğrenme sürecini adım adım açıklamaya çalışan bu öğrenme taksonomilerindeki aşamalar birbirinden farklı isimlendirilmiş olsa da aslında benzer şeyleri savunmaktadırlar. Aşağıdaki tabloda bu üç taksonominin aşamaları sırasıyla gösterilmiştir.

Tablo 2.5. *Psikomotor Becerileri Öğrenme Taksonomileri*

Dave (1967)	Simpson (1972)	Harrow (1972)
1. Taklit etme	1. Algılama	1. Refleks hareketler
2. İşleme	2. Kuruluş- Hazırlanma	2. Temel hareketler
3. Duyarlılık	3. Yönlendirilmiş Tepki	3. Algısal yetenekler
4. Ekleme yapma	4. Mekaniklik	4. Fiziksel etkinlikler
5. Benimseme	5. Karmaşık açık tepki	5. Beceri gerektiren etkinlikler
	6. Uyarılma	6. Tutarlı iletişim
	7. Yaratma	

Dave'in (1967) yaptığı araştırmadan faydalanarak Simpson 1972 yılında öğrenme taksonomisinde psikomotor becerileri öğrenme sürecini yedi aşamada incelemiştir. Bu yedi aşamada psikomotor öğrenme sürecini ilk adımı 'algılama' aşamasından başlayarak kalıcı bir beceri haline dönüşmesi açıklanmaktadır. Bu yedi aşama gelişimsel bir süreci göstermekte olup adım adım ilerlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu süreç öğrenenin bilişsel öğrenmesi ve hazırbulunuşluğu ile başlamakta ve sürecin sonuna doğru ise öğrenenin istenilen eylemi tek başına gerçekleştirmesi ve psikomotor beceriyi benimsemiş olması beklenmektedir. Sürecin sonunda da öğrenenin istenilen beceriyi içselleştirmiş ve eylem üzerinde düşünmeden onu gerçekleştirebilme pratikliği kazanmış olması beklenmektedir. Simpson'un yedi aşamadan oluşan psikomotor becerilerin kazanılması süreci üç boyuttan oluşan gelişimsel bir sınıflandırma ile incelenebilmektedir (Yıldız ve Bayram, 2006, s. 167-169). Bu üç boyutlu sınıflandırmada sırasıyla bilişsel basamak, bireşim basamağı ve bağımsızlık basamağı yer almaktadır. Bilişsel basamakta bir psikomotor becerinin nasıl gerçekleştirildiğine dair eylemin doğası, yapısı, sınırları ve hareketinin hız boyutları gibi bilişsel içeriğe ait bilgiler yer almaktadır. Psikomotor öğrenmenin orta basamağı olarak da değerlendirilen bireşim basamağında öğrenen

istenilen beceriyi daha iyi nasıl performansla dökebileceğine yönelik ayrıntıları daha duyarlı bir şekilde görmeye başlar ve eylemi daha önceki öğrenmeleriyle ilişkilendirmeye çalışarak kısa zamanda en iyi performansına ulaşmayı hedefler. Son basamak olan bağımsızlık aşamasında ise süreç içinde gelişmiş olan psikomotor beceri özerk olarak gerçekleştirilir ve öğrenen eylemi hızlı ve akıcı bir şekilde başkasına ihtiyaç duymadan yapabilmektedir. Beceri öğrenen tarafından benimsenir ve içselleştirilir ve bu sayede becerinin kendiliğinden yapılabilir aşamamasına ulaşılmış olur (Yıldız ve Bayram, 2006, s 169).

Aşağıda ise Simpson'ın yedi aşamadan oluşan psikomotor öğrenme alanına ilişkin tabloda ayrıntılı bilgilere yer verilmektedir.

Tablo 2.6. *Simpson'ın Psikomotor Öğrenme Taksonomisine Göre Enstrüman Becerilerinin Kazanılması*

Düzy	Açıklama	Örnek Durum	Öğrenme Kazanımı
Algılama	Psikomotor bir eylemde bulunmadan zihinsel olarak hareketlerin ve istenilen becerinin nasıl yapıldığının farkında olma.	Bir müzik aletinden çıkan ritimleri ayırt edebilmek.	Tanımlamak, seçebilmek, ayırt edebilmek, saptamak vb.
Kuruluş- Hazırlanma	Bir beceriyi gerçekleştirmek için zihinsel, bedensel ve duygusal olarak hazır olma.	Bir müzik aleti çalmak için yeterli istek ve motivasyona sahip olmak.	Başlamak, yanıt vermek, ilerlemek, göstermek, harekete geçmek vb.
Kılavuzla Yapma	Bir becerinin öğrenilmesinin başlangıç aşamasında bilen bir kişinin rehberliğinde beceriyi gerçekleştirme, daha sonra da gözlem olmadan yönlendirmelerle eylemi tamamlama.	Bir eğitimci eşliğinde veya gözetiminde istenilen notaları müzik aletinde çalabilmek,	Bir araya getirmek, parçaları birleştirmek, organize etmek, düzenlemek, bağlamak, gösterilen gibi yapmak, onarmak, oluşturmak vb.

Mekaniklik	İstenilen beceriyi veya hareketi birinden destek almadan doğru bir şekilde ve uyum içinde yapabilme, karmaşık bir becerinin orta düzeyi olarak da değerlendirilebilir.	Müzik aletinde verilen bir besteyi daha önceki nota bilgilerini kullanarak, destek almadan çalabilmek.	(kılavuzla yapma düzeyindeki kazanımların aynısı)
Beceri Haline Getirme	Psikomotor beceriyi düzgün bir şekilde en az zaman ve enerji harcayarak gerçekleştirebilme.	Müzik aletinde daha önceden bilmediği zor bir besteyi önceki öğrenmeleri yardımıyla çalabilmek.	(kılavuzla yapma düzeyindeki kazanımların aynısı)
Uyarlama	Önceden kazanmış olduğu bir beceriyi yeni bir durumda etkili olarak kullanabilme.	Bir müzik aletinde kazanmış olduğu becerileri benzer bir müzik aletinin kullanımına adapte edebilme.	Değiştirmek, uyarlamak, gözden geçirmek, yeniden düzenlemek vb.
Yaratma	Öğrenilen beceriyle ilişkili olabilecek özgün bir beceri geliştirmek veya bir ürün ortaya koymak.	Öğrenilen müzik aleti çalma becerisiyle ilişkili olarak bir beste yapabilmek.	Düzenlemek, meydana getirmek, ortaya çıkarmak, tasarım yapmak, yaratmak vb.

Yukarıdaki tabloda Simpson (1972) tarafından bir becerinin başlangıç aşamasından son haline kadar oluşan yetkinlik düzeyleri sınıflandırılmıştır. Simpson tarafından geliştirilen bu öğrenme taksonomisinin duyuşal farkındalık ve algı üzerine zorunlu dikkat isteyen becerilere daha uygun olması gerekçesiyle daha çok yetişkin öğrenenlere yönelik olduğu düşünölmektedir (Chapman, 2006). Bu durum, yetişkin öğrenenlere kazandırılacak olan paraşötle atlama, araba kullanma ve tüplü dalış gibi öncesinde bilişsel, fiziksel ve duyuşal bir hazırbulunuşluk gerektiren becerileri kazandırmada yetişkinlerin daha yatkın olmasıyla açıklanabilir.

Yukarıda açıklanan öğrenme taksonomisinde psikomotor becerilerin nasıl öğrenildiğini gelişimsel süreç içinde açıklamaya çalışılmaktadır. Bu öğrenme taksonomilerinin dışında tek becerinin kazandırılması sürecini değerlendiren bir diğere araştırmada ise psikomotor öğrenme 'Bilinç-Yeterlilik Modeli' (Conscious Competence Model) çerçevesinde açıklanmaya çalışılmıştır.

Bilinç-Yeterlilik Modeli

Bu modelde temel alınan iki kavram bilinç ve yeterlidir. Bu model doğru ve zamanında geribildirim ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu model doğrultusunda öğrenenler beceriyi kazanma sürecinde ne kadar doğru veya yanlış ilerlediklerine ve bu süreçte neleri düzeltmeleri gerektiğine yönelik geribildirim alırlar (Cannon, Feinstein ve Friesen, 2014, s. 176). Bilinç-Yeterlik Modeli dört aşamadan oluşmaktadır ve bu aşamalar bilinçsiz yetersizlik (unconscious incompetence), bilinçli yetersizlik (conscious incompetence), bilinçli yeterlilik (conscious competence) ve bilinçsiz yeterlilik (unconscious competence) şeklinde sıralanmaktadır.

Şekil 2.3. *Bilinç- Yeterlilik Modelinin 4 Basamağı (Hill, Bialik ve Fadel, 2018)*

Yukarıda Bilinç-Yeterlilik Modelinin görseline yer verilmiştir. Bu modelin ilk aşaması olan Bilinçsiz Yetersizlik öğrenenlerin neyi bilmediklerinin ya da neyi, nasıl öğrenmesi gerektiğine dair bir farkındalığının olmadığı anlamına gelmektedir (Hill, Bialik ve Fadel, 2018, s. 5). Bu durumda öğrenen kendi becerilerinin ve hangi yeterliliklere ihtiyacı olduğunun bilincinde değildir. İkinci aşama olan Bilinçli Yetersizlik ise öğrenenin kazanmak istediği beceriye ihtiyacı olduğunun farkındalığını kazandığı ve bu beceride eksiklikleri olduğunu kavradığı bölümdür. Bu aşamada öğrenen istediği beceriyi kazanmak için çaba harcamaya ve uğraşmaya hazırdır. Öğrenenin bu aşamada ihtiyaç duyduğu şey ise zayıf olduğu noktalarda uzman bir kişi tarafından geribildirim sağlanmasıdır. Yapılan uygulamalar ve tekrarlar olmasına rağmen ikinci aşamada

öğrenenin beceriyi hedeflenen yeterlilikte kazandığı söylenemez. Üçüncü aşama olan Bilinçli Yeterlilikte ise öğrenen beceriyi kazanmıştır ve bu beceriyi kazandığının farkındalığına sahip olmuştur. Bu aşamada öğrenen beceriyi performansla döküebilmek için o eyleme odaklanması gerekir ve bunu gerçekleştirirken başka bir şeye odaklanması pek mümkün olmayabilir. Kısacası eylemi bir başkasının rehberliğine ihtiyaç duymadan gerçekleştirebilir ancak bu sırada başka bir şeye de odaklanarak aynı anda iki eylemi gerçekleştiremez. Yapılan uygulama ve tekrarlar sonucunda öğrenen kazandığı deneyimle istenilen beceriyi gerçekleştirmede otomatiklik kazanabilmektedir. Son aşama olan Bilinçsiz Yeterlilikte ise öğrenenler beceriyi çok iyi bir derecede kazanmış ve bu beceriyi gerçekleştirirken neyi, nasıl ve hangi sırada yapması gerektiğini düşünmesine gerek yoktur. Bu aşamada birey tamamen beceride yetkinliğe ulaşmıştır ve eylemi gerçekleştirirken başka bir şeye odaklanabilmektedir (Cannon, Feinstein ve Friesen, 2014, s. 177). Bu duruma bisiklet sürme becerisini kazanmış birinin eylemi gerçekleştirirken yanındaki başka bir bisikletliyle sohbet edebilmesi veya birinin sorusuna cevap verebilmesi örnek olarak gösterilebilir. Bu örnekte de olduğu gibi bisikleti kullanan kişinin bu eylemi gerçekleştirirken bilişsel bir yükü yoktur ve o beceride otomatiklik kazanmıştır. Bu aşamada öğrenen bir başkasına bu beceriyi nasıl kazanılacağına, bu beceriyi kazanmak için neler yapması gerektiğine ve nasıl bir yol izleyebileceğine yönelik açıklamalar yapabilir ve başkalarının öğrenme sürecine katkıda bulunabilir.

Dört aşamadan oluşan Bilinç-Yeterlilik Modeli becerilerin nasıl kazandırılacağına yönelik süreci açıklamaya çalışmaktadır. Bu modelde öğrenenlerin bu süreçte geribildirime ihtiyaç duyduğunun altı çizilmiştir ve bilinçsiz yetersizlikten bilinçsiz yeterliliğe ulaşma döngüsü açıklanmaya çalışılmıştır.

2.5 AKADEMA Ortamındaki Psikomotor Becerilere Yönelik Dersler

Anadolu Üniversitesi tarafından oluşturulmuş bir KAÇD ortamı olan AKADEMA'da bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilere yönelik dersler bulunmaktadır. Psikomotor becerilere yönelik olan dersler birçok farklı alana ve ilgiye göre farklılık gösterebilmektedir. AKADEMA öğrenme ortamındaki dersler dil öğrenimi, eğitim, araştırma ve geliştirme, kişisel gelişim, müzik, güzel sanatlar, fen ve teknoloji, sağlık, spor, hukuk, sosyal bilimler, özel eğitim ve yönetim ve ekonomi gibi kategorilere ayrılmıştır (Akadema, 2019). Bu öğrenme platformunda yer alan psikomotor becerilere yönelik dersler ise şunlardır; seramik çanak şekillendirmek, zeybek öğreniyorum 1,

zeybek öğreniyorum 2, haydi çello öğrenelim 1, klasik gitara başlangıç 1, kemana başlangıç 1, piyanoya başlangıç 1, nota öğreniyorum 1, türkü söylüyorum 1, bağlama öğreniyorum 1, şiir okumak ve yazmak, basketbol öğreniyorum 1 ve basketbol öğreniyorum 2. Bu derslerde öğrenenler dersin içeriğine bağlı olarak bazı becerileri ve davranışları öğrenme sürecini yaşamaktadırlar. Bu süreçte dersin katılımcıları öğrenme materyallerini kullanabilme, öğretenele iletişime geçebilme, diğer öğrenenlerle etkileşim kurabilme, öğrenme davranışları üzerine geribildirim alabilme gibi olanaklara sahip olmaktadır.

3. YÖNTEM

Araştırmada kullanılan araştırma yöntemi, araştırma deseni, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve verilerin analizi konularına bu bölümde yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, kitlesel açık çevrimiçi ders platformu olan AKADEMA'da müzik ve enstrüman eğitimi kapsamında yürütülen derslerde öğrenenlerin psikomotor becerileri ne kadar etkili kazandıklarını saptamak ve bu öğrenme sürecini açıklamak hedeflenmektedir. Bu doğrultuda araştırmada öğrenenlerden ve dersleri yürüten hocalardan veri toplamak amacıyla programa ilişkin görüşlerine ve derslerin içeriklerine başvurularak nitel bir araştırma yöntemi benimsenmiştir. Araştırmada öğrenen ve öğretene görüşlerinin yanı sıra öğrenme ortamının incelenmesi, derslerin içeriklerine de başvurularak dokümanlardan yararlanılmıştır.

Nitel araştırma için alanyazında farklı tanımlar mevcuttur. Cresswell (2016, s. 44) *Nitel Araştırma Yöntemleri* kitabında nitel araştırmanın temelindeki araştırma probleminin bir bireyin veya grubun sosyal bir sorununun araştırılmasına yönelik varsayımlardan ve incelemelerden oluştuğunu belirtmiştir. Ayrıca problemi araştırmada verilerin içinde buldukları doğal ortamlarında incelenmesi gerektiği ve doğru bir analiz yapabilmek için tümdengelim ve tümevarım içeren tema ve örüntülere yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Diğer bir tanımda ise nitel araştırmanın mülakat, alan notları, konuşma, fotoğraf, kayıt ve günlük gibi farklı uygulamalarla dünyayı daha görünür kılan yorumlayıcı bir aktivite olduğu belirtilmiştir (Denzin ve Lincoln, 2011, s. 3). Nitel araştırmacı ise problemi kendi doğal ortamında değerlendiren ve insanların bu problemlere karşı tutumlarını ve bakışlarını anlamlandıran ve yorumlayan kişi olarak görülmektedir.

Bu tez çalışması kapsamında AKADEMA öğrenme platformundaki psikomotor becerilere yönelik dersler içinden müzik eğitimine yönelik olanlar araştırmaya dahil edilmiştir. Bu dersler; Klasik Gitara Başlangıç, Kemana Başlangıç, Piyanoya Başlangıç, Bağlama Öğreniyorum ve Haydi Çello Öğrenelim isimli beş dersten oluşmaktadır. Öğrenenlerin derslerini tamamladıktan sonra kendi öğrenme kazanımlarını ve bu öğrenme sürecini nasıl değerlendirdiklerine, hangi aşamada zorluk yaşadıklarına, etkili ve kalıcı bir öğrenme deneyimi yaşayıp yaşamadıklarına ve derslerin yürütülme sürecine yönelik düşünceleri araştırılmıştır. Bu derslere kayıt olan ve tüm süreci başarıyla tamamlamış öğrenen sayısı az olduğu için nitel bir veri toplama yolu benimsenmiş ve

derinlemesine analiz yapılması amaçlanmıştır. Bu dersleri yürüten hocaların ise öğrenenlerin öğrenme sürecindeki deneyimlerini nasıl yorumladıklarına ve psikomotor beceri öğretiminde öğretmenin rolünün ne olduğuna yönelik düşüncelerine başvurulmuştur. Ayrıca öğretmen olarak kendilerini uzaktan eğitim ortamında bu dersler kapsamındaki becerileri kazandırmaya yönelik nasıl gelişimsel bir süreç yaşadıkları da araştırılmıştır.

3.2. Araştırma Modeli

Araştırma deseni araştırmaya nereden, nasıl ve ne zaman başlanacağından itibaren nasıl sonuçlandırılacağına kadar geçen sürecin mantıklı bir şekilde planlanmasını ve süreçte neler yapılması gerektiğinin adım adım düzenlenmesi şeklinde tanımlanabilir (Yin, 2014, s. 28). Bu araştırma kapsamında araştırma sorularına yanıt verebilmek için nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması benimsenmiştir. Durum çalışması sosyal bilimler alanında oldukça popüler bir araştırma yöntemi olarak görülmesinin yanında eğitim, hemşirelik, psikoloji ve ekonomi gibi farklı alanlarda da sık başvurulan bir araştırma yöntemidir. Araştırmada ele alınan durumun bir kişi, grup, kuruluş gibi somut bir varlık olabilirken bir ilişki, süreç ya da proje de olabileceği vurgulanmaktadır (Creswell, 2016, s. 98). Durum çalışması doğası gereği bir veya birden fazla durumun ne sebeplere dayanarak oluştuğunu, nasıl uygulandığını ve hangi sonuçlar doğurduğunu açıklamayı hedeflemektedir. Durum çalışması, güncel bir olayın, programın, sistemin ya da projenin farklı yönlerden ele alınarak kendi doğal yaşam bağlamında ya da koşullarında birden fazla veri kaynağından yararlanılarak, derinlemesine keşfedilmesi olarak tanımlanmaktadır (Simons, 2009, s. 21; Yin, 1984, s. 23). Yin'e göre (2014, s. 3) bir araştırmada durum çalışmasının tercih edilmesinin temelinde yatan bazı özellikler vardır. Bu özellikler; araştırmanın bir durumda "nasıl" ve "neden" sorularına odaklanması, araştırmacının olay ya da durum üzerinde oldukça az veya hiç kontrolünün olmaması ve araştırmanın özünün güncel bir durumu veya olayı ele alması şeklinde sıralanabilmektedir.

Durum çalışması araştırmacılar tarafından yaklaşım, yöntem, model ve strateji gibi farklı kavramlar altında değerlendirilebilmektedir. Simons (2009, s. 3) durum çalışması için 'yaklaşım' (approach) kelimesini kullanmayı tercih etmiştir. Bunun sebebini ise durum çalışmasını bir yaklaşıma yönelik bir kavram olarak değerlendirerek veri toplamada kullanılan yöntemleri etkileyen politik bir amaca ve kapsayıcı bir araştırma hedefine sahip olmasıyla ilişkilendirmiştir. Eğitimsel değerlendirme araştırmalarında durum çalışmasının önemli bir yer edinmesi 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında

Amerika ve İngiltere’de öğrenenlerin deneyiminin program geliştirmede oldukça önemli görülmesiyle başlamıştır. İlgili alanyazında çoğunlukla nicel paradigma ile yapılan değerlendirmeler ve genelleme kaygısı gütmesi farklı bakış açılarının derinlemesine incelenmesini sınırlandırmıştır. Bu nedenle ilgili ihtiyaçla doğru orantılı olarak öğrenenlerin öğrenme sonuçlarına nasıl ulaştıkları, bazıları başarılı olurken bazıları neden başarısız oldu ve öğrenenleri istenilen sonuca ulaştırması için belirli bir öğrenme ortamının temel özellikleri neler olmalıdır gibi sorulara cevap bulma gereksinimi ortaya çıkmıştır (Simons, 2009, s. 14). Araştırma konusunu derinlemesine analiz gerektiren durumlarda nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılabilmektedir.

Yin (2014, s. 29) durum çalışması araştırmasında beş tamamlayıcı maddenin araştırma deseni için oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Bu beş maddeye aşağıdaki tabloda yer verilmektedir.

1. Durum çalışmasının soruları
2. Durum çalışmasının edatları (varsa)
3. Durum çalışmasını ve sınırlarını tanımlama
4. Araştırma edatlarının verilerle mantıklı bir şekilde ilişkilendirilmesi
5. Bulguları yorumlama kriterleri

Yukarıda ifade edilen maddelere göre bir durum çalışması deseni için gerekli olan şeylerden biri araştırma sorularının düzenlenmesidir. Yin’e göre (2014) durum çalışmasının doğası gereği araştırmada yer alması gereken sorular çoğunlukla ‘nasıl’ ve ‘neden’ kelimeleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu soru kelimelerinin yanında ‘kim, nerede, ne’ gibi sorular da araştırmanın özelliklerine göre kullanılmaktadır. İkinci bir madde olarak yer alan durum çalışmasının edatları ise çalışmada araştırmada derinlemesine bir analiz yapabilmek için sorular yetersiz olduğunda ele alınan, durumu daha iyi açıklayabilmek, yorumlayabilmek ve bazen doğru veriye ulaşabilmek için bazı yönlendirmelere ihtiyaç duyulabilir. Araştırmada araştırma sorularından sonra durumu daha iyi tanımlamayı sağlayan bu yönlendirmeler ise edatlar yardımıyla sağlanabilmektedir (Yin, 2014, s. 29-30). Araştırmaya derinlemesine analiz yapabilmek olanağı sağlayan bu edatlar durum çalışması içinde çözümlenmesi gereken noktalara odaklanılmasına destek olur. Üçüncü maddede bulunan durum çalışmasını tanımlama ise çalışacak olan durumun iyi bir şekilde tanımlanmasını ve durum çalışmasının sınırlarının ve bağlamının (zaman, mekan, kurum, organizasyon vb.) açıklanmasını ifade etmektedir.

Durum çalışmasının planlanmasında takip edilmesi gereken aşamalar Yıldırım ve Şimşek (2006, s. 281) tarafından sekiz başlık altında sıralanmıştır.

1. Araştırmanın sorularının geliştirilmesi
2. Araştırmanın alt problemlerinin belirlenmesi
3. Analiz biriminin saptanması
4. Çalışma durumunun belirlenmesi
5. Araştırmaya dahil olacak katılımcıların belirlenmesi
6. Verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi
7. Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması
8. Durum çalışmasının rapor edilmesi

Yukarıda bir durum çalışmasında uygulanması gereken aşamalara göre araştırmacı çalışmasına öncelikle araştırma sorularını belirleyerek başlamaktadır. Araştırma sorularının belirlenmesinden sonra ise duruma ilişkin alt problemlerin saptanması ve bu problemler doğrultusunda ise araştırmanın analiz birimlerine karar verilmektedir.

AKADEMA örneğinde ele alınacak olan psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında kazandırılması bir durum olarak incelendiğinde araştırma soruları aşağıdaki şekilde oluşturulmuştur.

- KAÇD ortamlarında psikomotor becerilere yönelik derslerde bu becerilerin kazandırılması süreci öğrenen ve öğreten bakış açısıyla nasıl değerlendirilmektedir?
- KAÇD ortamında psikomotor becerilerin kazandırılması sürecinde öğretenler nasıl roller üstlenmektedir?

Durum çalışmasının dört farklı araştırma deseni vardır. Bu desenler; bütüncül tek durum, iç içe geçmiş tek durum, bütüncül çoklu durum ve iç içe geçmiş çoklu durum deseni şeklinde sıralanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 290; Yin, 2014, s. 50). Durum çalışmasındaki desenlerin oluşumunda etkili olan ilk faktör çalışmadaki durumu açıklamak için tek mi yoksa çoklu durum mu kullanılması gerektiğidir. Diğer etkili faktör ise durum çalışmasının tek bir analiz biriminden mi yoksa iç içe geçmiş çoklu analiz birimlerinden mi oluştuğunu saptamaktır (Yin, 2014, s. 50). Tekli durum desenlerinde bir proje, program ya da kurum gibi tek bir analiz birimi mevcutken çoklu durum desenlerinde ise birden fazla durum ve analiz birimi yer almaktadır. Durum çalışmasının bütüncül desen (holistic design) ya da iç içe geçmiş desen (embedded design) olması ise

araştırmada durum olarak ele alınan programın ya da projenin bütüncül bir yapısı olmasına ve alt bileşenlerinin olup olmasıyla ilişkilendirilebilmektedir (Yin, 2014, s. 55).

AKADEMA kapsamında KAÇD ortamındaki müzik ve enstrüman eğitimi derslerinde psikomotor becerilerin kazandırılması bir durum olarak ele alınmaktadır. Bu durumun öğrenenler ve öğretmenler bakış açılarıyla farklı şekillerde değerlendirilmesi ve öğrenme ortamının, içeriğinin öğrenen-öğreten etkileşimiyle birlikte araştırmaya dahil edilmesi sebebiyle araştırma için iç içe geçmiş tekli durum deseninin kullanılmasına olanak tanımaktadır.

3.2.1. İç İçe Geçmiş Tek Durum Deseni

Tek bir durum içinde birden fazla alt analiz biriminin olması halinde araştırmada iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmaktadır. Tek durum çalışmasının alt bileşenlerden oluşması tek durum için farklı bakış açıları sunduğu için araştırmanın daha derinlemesine analiz edilmesine katkı sağlamaktadır. Ancak araştırma süresince tüm odak noktasının durumun alt bileşenlerinde olması durumun geniş ve bütünsel bir bakış açısıyla ele alınmasını engelleyebilmektedir. Bu sebeple iç içe tek durum deseninde araştırma boyunca daha verimli ve derinlemesine bir analiz için durumun alt bileşenlerine gereken önem gösterilirken daha geniş çerçevede ise ele alınan tek durumun bağlamından ve doğasından uzaklaşmamaya özen gösterilmelidir. Büyük tek bir durum içindeki alt bileşenlerin analizinde alt bileşenler kendi içinde, alt bileşenler ayrı ayrı veya alt bileşenler çapraz olarak değerlendirildiğinde daha güçlü bir veri analizine ulaşılabilmektedir (Baxter ve Jack, 2008, s. 550). Analiz bileşenlerinin nasıl seçildiğinden çok desenin nasıl olduğu ve verilerin nasıl analiz edileceği araştırma için daha önemli bir durumdur (Yin, 2014, s. 56).

İç içe geçmiş durum deseninde veri toplamak için çoğunlukla dokümanlardan, yapılandırılmış görüşmelerden, arşiv kayıtlarından ve açık uçlu sorulardan yararlanılmaktadır. Bu görüşmelerin yanı sıra anket, sorular ve örnek deneysel verilerden de yararlanılabilmektedir (Scholz ve Tietje, 2002, s. 14). Durum çalışmalarında veri toplamak amacıyla nitelin yanında nicel veri toplama yollarına başvurulabilmektedir.

3.2.2. Çalışma Grubu ve Bağlamı

Bu araştırmada çalışma grubunu, AKADEMA öğrenme platformundaki Klasik Gitar Başlangıç, Kemana Başlangıç, Piyanoya Başlangıç, Bağlama Öğreniyorum ve Haydi Çello Öğrenelim derslerini tamamlamış olan tüm katılımcılar ve bu dersleri veren

üniversitedeki öğretim görevlileri oluşturmaktadır. Araştırmada, bu dersleri tamamlayan kişi sayısı çok fazla olmadığı için çalışma grubuna dersleri bitirmiş olan tüm öğrenenler dahil edilmiştir. Aşağıdaki tablolarda çalışma grubunu oluşturan kişilere ait bilgiler gösterilmektedir.

Tablo 3.1. Araştırma Çalışma Grubu

Katılımcı	Dersin Adı	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu
X1	Gitar	Kadın	52	Lisans mezunu
X2	Bağlama	Erkek	38	Lisans mezunu
X3	Çello	Kadın	33	Lisans mezunu
X4	Bağlama	Erkek	34	Lise mezunu
X5	Keman, piyano, çello	Kadın	33	Lisans mezunu

Dersler	Klasik Gitara Başlangıç	Kemana Başlangıç	Piyanoya Başlangıç	Bağlama Öğreniyorum	Haydi Çello Öğrenelim
Dersi Veren Öğretim Elemanı	Öğreten 1	Öğreten 2	Öğreten 3	Öğreten 4	Öğreten 5

Yukarıdaki iki tabloda dersleri tamamlamış olan katılımcılara ve dersleri veren hocalara ait bazı ilgilere yer verilmektedir. Tablolardan da anlaşılacağı gibi araştırmanın çalışma grubunu oluşturan kişiler az olduğundan daha iyi veri toplamak için tüm öğrenenlere ulaşılmaya karar verilmiştir.

Araştırmanın bağlamını Anadolu Üniversitesi'ne bağlı olan ve Kitleli Açık Çevrimiçi Ders platformu olan AKADEMA oluşturmaktadır. AKADEMA'da 2019 yılından itibaren 80 tane kitleli açık çevrimiçi ders olduğu bilinmektedir (AKADEMA, 2019). Bu platformda içinde bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alana yönelik dersler yer almaktadır. Psikomotor beceriler için müzik ve enstrüman derslerinin yanında dans, spor ve sanata yönelik dersler de vardır. Bu derslerden bazıları; basketbol öğreniyorum, zeybek öğreniyorum, türkü söylüyorum ve seramik çanak şekillendirmek şeklinde sıralanabilir. Bu araştırma kapsamında çalışma grubunu oluşturmak için enstrüman

derslerinin seçilmesi araştırmada veri toplama sürecinin şekillenmesine yardımcı olmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Görüşme: Nitel araştırma yöntemlerinde en çok kullanılan veri toplama araçlarından biri olan görüşme, kişilerin bir konu ile ilgili düşüncelerine ve deneyimlerine başvurulduğu, bu düşüncelerin kayıt altına alındığı belirli bir prosedürle hazırlanan bir dizi adım şeklinde tanımlanabilmektedir (Cresswell, 2016, s. 163; Jamshed, 2014, s. 87). Yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere üç çeşit görüşme türü vardır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerde görüşme yapılan kişiyi yönlendiren araştırma bağlamına sadık temel sorulara yer verilir ve daha sonra alınan yanıtlara göre kişinin konu hakkında daha derinlemesine analiz yapılmasına yardımcı olacak yönlendirici alt sorularla devam edilebilir. Yarı yapılandırılmış görüşmenin doğası gereği sağladığı esneklik sayesinde araştırmacı tarafından daha önceden tespit edilememiş ve katılımcı için önemli olan verilerin keşfedilmesine yardımcı olduğu düşünülmektedir (Gill vd., 2008, s. 291).

Bu tez araştırması kapsamında AKADEMA'da bu dersleri veren hocaların ve dersleri tamamlamış olan öğrenenlerin düşüncelerine yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak başvurulmuştur. Araştırma soruları bağlamında öğretmenler ve öğrenenler için farklı görüşme formları hazırlanmış olup mülakat prosedürü gereği katılımcılardan gönüllü katılım izin formu doldurmaları istenmiştir.

Doküman incelemesi: Bir diğer veri toplama tekniği olarak ise doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi araştırmaya veri toplamak için araştırma kapsamındaki görsel, işitsel ve yazılı materyallerin belirlenmesi ve incelenmesi olarak tanımlanabilir. (Creswell, 2016, s. 173). Bu araştırma kapsamında öğrenme ortamında bulunan dersi ve ders içeriğini tanıtmaya ilişkin olan dosyalar, görsel ve işitsel materyaller incelenmiştir. Bununla birlikte araştırmada derinlemesine veri analizi yapabilmek ve bu verileri daha iyi yorumlayabilmek adına öğrenenlerin birbiriyle ve öğretmenle iletişim kurmalarını sağlayan forum ortamındaki bilgilerden de faydalanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Çözümlemesi

Nitel araştırmalarda verilerin analizi bölümünde toplanan verilerin analiz edilmesi için planlamasının yapılması daha sonra elde edilen verilerden kodlar elde edilmesi, bu

kodlardan temalar oluşturulması, temalar arasında ilişki kurulması ve temalar arasında oluşturulan bu ilişkinin literatürdeki bilgilerle bağdaştırılması şeklinde sıralı bir yol izlenmektedir. Son olarak ise elde edilen tüm verilerin tablolar ve şekiller oluşturularak ayrıntılı olarak sunulması gerekmektedir. Durum çalışmalarında verilerin çözümlenmeye başlaması aşamasında durumun araştırmacının gözünden ayrıntılı bir şekilde tanımlanması oldukça önemli görülmektedir (Cresswell, 2016, s. 180-184).

Kodlama veri toplama sürecinde elde edilen verilerin küçük bilgi kategorileri altında birleştirmeyi, gereksiz ve fazla olan bilgileri ayıklayarak verilerle oluşmuş her kod için bir etiket verme olarak açıklanabilir. Tema ise benzerlikleri olan birkaç kodun bir araya gelerek oluşturduğu geniş bilgi birimi olarak tanımlanabilir (Cresswell, 2016, s.184). Verilerden kodların oluşturulması, kodlardan temalar elde edilmesi ve temalardaki verilerin daha geniş anlamlara yönelik soyutlanması süreci araştırmacı tarafından verilerin yorumlanması olarak adlandırılabilir. Bu yorumlama sürecinden sonra ise araştırmacının verilerden elde ettiği sonuçlar ve yorumlar metin ve görsellerden oluşan bir sunuş gerçekleştirilir. Durum çalışmalarında da araştırmacı durumun derinlemesine anlaşılmasını sağlamak için verilerin sunulması aşamasında tablolar, şekiller ve çeşitli anlatılardan yararlanmaktadır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik konuları farklı açılardan ele alınabilmektedir. Nitel araştırmalarda araştırmacının doğruluğunu göstermek için araştırmacının bazı geçerlik stratejileri kullanması önerilmektedir (Creswell, 2016, s. 250.). Güvenirlik ise daha farklı boyutlarda değerlendirilebilmektedir. Araştırmacının veri toplamak için yaptığı görüşmeleri ses kayıt cihazıyla kayıt altına alması, kodlamalar için bilgisayar programlarından faydalanılması gibi durumların güvenirliliği arttırdığı düşünülmektedir.

Araştırmacının deneyimi: Bu tez çalışmasını yürüten araştırmacı, Açık ve Uzaktan Öğrenme alanında yüksek lisans yapmakta olup KAÇD üzerine araştırmalar yapmaktadır. Araştırmacı Coursera gibi KAÇD platformlarından dersler almıştır. Bu sayede araştırmacının doğasına ve bağlamına aldığı bu derslerle kazanmış olduğu KAÇD ortamlarında uzaktan öğrenen olabilme kültürü hakkında bilgi sahibidir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde öğrenenlerden ve öğretmenlerden alınan görüşler çerçevesinde bulgular psikomotor becerilerin uzaktan öğrenme sürecinde etki eden faktörler ve bu süreçteki öğretmen rolleri olarak iki bölümde incelenmiştir.

4.1. Psikomotor Becerilerin Uzaktan Öğrenilmesi Sürecindeki Etkenlere İlişkin Öğrenen ve Öğreten Görüşleri

Psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında uzaktan öğrenilmesi sürecinde etkili olan faktörler öğrenen ve öğretmen bakış açısıyla değerlendirilmiş ve elde edilen bulgularda benzer olan faktörler ve değişim gösterdiği noktalar ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

4.1.1. Öğrenen Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında AKADEMA platformunda psikomotor becerilere yönelik enstrüman derslerini tamamlayan öğrenenlerle yapılan görüşmeler sonucunda araştırmaya ilişkin beş temaya ulaşılmıştır. Bu temalar gelişim, bireysel farklılık, öğrenme, öğrenme sistemi ve motivasyon şeklinde sıralanabilir. Her tema kendi içinde farklı kategorilerden ve kodlardan oluşmaktadır. Aşağıdaki görselde temalara ve kategorilere yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrenen Görüşlerinden Elde Edilen Temalar

Gelişim	Bireysel Farklılık	Öğrenme	Öğrenme Sistemi	Motivasyon
<ul style="list-style-type: none"> • Duyuşsal Gelişim • Bilişsel Gelişim	<ul style="list-style-type: none"> • Teknolojik Yeterlik • Donanımsal Yeterlik • Fiziksel Yeterlik • Enstrüman Bilgisi • Çevrimiçi Ders Deneyimi	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim Yöntemi • Öğreten Bulunurluğu • Tekrar ve Düzenli Çalışma • Geribildirim • Öz yönetim Becerisi	<ul style="list-style-type: none"> • Erişilebilirlik • Kullanışlılık • Açıklık • Güvenilir Öğrenme Kaynağı • Etkileşim	<ul style="list-style-type: none"> • İç Motivasyon • Dış Motivasyon

Gelişim teması duyuşsal ve bilişsel olmak üzere iki kategoriden oluşurken bireysel farklılık teması altında beş kategori bulunmaktadır. Bu kategoriler; teknolojik yeterlik, donanımsal yeterlik, fiziksel yeterlik, enstrüman bilgisi ve çevrimiçi ders deneyimi olmak üzere kişiden kişiye farklılık gösterebilecek ve öğrenenin öğrenme sürecini etkileyen bireysel farklılık olarak görülen etkenlerdir. Öğrenme teması ise öğretim yönetimi, öğretmen bulunurluğu, tekrar ve düzenli çalışma, geribildirim ve öz yönetim becerisi olmak üzere beş kategoriye sahiptir. Öğrenme sistemi teması içinde ise altı kategori yer

almaktadır ve bunlar erişilebilirlik, kullanılabilirlik, açıklık, güvenilir öğrenme kaynağı ve etkileşim şeklinde gösterilmiştir. Son tema olan motivasyonda ise iç motivasyon ve dış motivasyon şeklinde iki kategoriye yer verilmiştir.

4.1.1.1 Gelişim

Gelişim temasında öğrenenlerin almış oldukları enstrüman dersinde göstermiş oldukları gelişmeler yapılmış olan görüşmede verdikleri yanıtlar ışığında değerlendirilmiş olup iki kategoriye ulaşılmıştır. Bunlardan ilki duyuşsal gelişim kategorisidir.

Duyuşsal Gelişim: Öğrenenlerin almış oldukları dersle birlikte kendilerine kattıkları farkındalık gibi kişisel gelişim noktalarıdır. Bu durumu açıklamada bu kategori altında yer alan kodlar yardımcı olabilmektedir.

- Öğrenmeye yönelik özgüven kazanma
- Enstrümana dair farkındalık kazanma
- Kendi öğrenme sürecini düzenleyerek öz yönetimli olma becerisi kazanma
- Enstrümana ilişkin farklı ilgi alanlarını keşfetmeye yardımcı olma
- Öğrenilebilir bir çalgı olduğuna dair inanç oluşması
- Her gün düzenli çalışarak öz disiplin kazanma

Yukarıda yer maddelere ilişkin öğrenenler farklı dönütler vermiştir. Almış oldukları enstrüman dersiyile birlikte kendilerinde özgüven geliştirme, farkındalık kazanma, daha öz yönetimli olabilme ve öz disiplin kazanma gibi konularda gelişim gösterdiklerini belirtmişlerdir.

Daha kolay öğrenebileceğimi hissettim. Önceden zor gelen durum, şimdi evet yapabiliyim hissi oluşturdu bende. Başarabilirim duygusu oluşturdu, güven verdi. (X2)

Onun ötesinde şimdi gitara odaklandığımız için diğer zamanlarda olduğu gibi her çeşit müzik yine dinliyorum ama şimdi daha çok gitar odaklı dinlediğim için, gitar edebiyatı, gitar bestecileri... (X1)

Yani onu hissettiğim oldu... 1 gün çalışın buna oturacak dedi. Ama bende oturmadı... yani hoca bana bunu söylediğine göre herhalde ben yeterince çalışmadım dedim. Bunu nasıl kapattım hoca 1 gün dedi ben 3 gün çalıştım, o seviyeye geldim sonra bir sonraki seviyeye geçtim. O seviyeye gelemeyince daha çok çalışarak açığımı kapatmaya çalıştım. (X1)

Çellonun daha öğrenilebilir bir çalgı aleti olduğuna dair inancım değişti. Önceden bu zor, yapamazsın, imkansız filan diyordum... Yani kendime güvenim geldi. (X3)

Yukarıda öğrenenlerin nasıl özgüven geliştirdiklerine, farkındalık kazandıklarına, kendi öğrenme süreçlerini nasıl yönettiklerine ve öz disiplinli bir çalışmayı nasıl başardıklarına dair öğrenen görüşlerine yer verilmiştir. Bu doğrultuda psikomotor beceri kazandıran enstrüman derslerinde öğrenenlerin kendi öğrenme süreçlerinde duyuşsal gelişim gösterdiklerini ve kendilerini kişisel beceri konusunda geliştirdiklerini söylemek mümkündür.

Bilişsel Gelişim: Öğrenenlerin almış oldukları dersle birlikte enstrümana ve enstrümanla ilişkili becerilere yönelik meydana gelen gelişimlerdir. Bu kategoriye oluşturan maddelere aşağıda yer verilmiştir.

- Derste hedeflenen kazanımlara ulaşma
- Enstrüman için gerekli temel becerileri ve tutuşları öğrenme
- Derste öğrenilen becerileri kendi başına gerçekleştirebilme

Hocaya güvendim... Ben mesela, bir sonraki videoya geçmeden önce hoca orada bir ödev derdi, 1 gün buna çalışın bu seviyeye geleceksiniz dedi. Ama ben o seviyeye gelemedim 3 gün çalıştım, o seviyeye geldim. Hocanın dediği her şeyi yaptım hocanın dediği seviyeye gelinceye kadar sonra öteki videoya geçtim. (X1)

Eğitmenin söylediklerini ve verdiklerini iyi bir şekilde yapınca zaten gerekli verim oradan alınabilecek diye düşünüyorum. (X4)

...Mesela ben çelloyu yanlış tutuyordum. Ozan hocanın ilk dersinden sonra onu fark ettim, kolumu yanlış konumlandırıyordum çello üzerinde, onu değiştirdim mesela. (X3)

Tabi ki, şöyle mesela eski şeyleri hatırladığım oldu veya daha yeni şeyler öğrendiğim oldu... (X5)

Yukarıda öğrenenlerin enstrüman dersindeki bilişsel gelişimlerini gösteren düşüncelerine örnekler verilmiştir. Bu alıntılar doğrultusunda psikomotor becerilere yönelik derslerde öğrenenlerin bilişsel gelişimi, dersin başlangıcındaki doğru oturma pozisyonları ve enstrümanı tutuştan başlayarak dersin sonunda, öğrendiklerini kendi başına yapabiliyor olmasına kadar devam eden bir süreç olarak değerlendirilebilir.

4.1.1.2 Bireysel Farklılık

Öğrenenlerle yapılan görüşmeler sonucu ortaya çıkan bir diğer tema ise bireysel farklılık olmuştur. Bu temada öğrenenlerin öğrenme sürecine etki eden ve her öğrenenden öğrenene değişim gösterebilecek noktalar temanın altındaki kategorileri oluşturmuştur. Bu kategoriler; teknolojik yeterlik, donanımsal yeterlik, fiziksel yeterlik, enstrüman bilgisi ve çevrimiçi ders deneyiminden oluşmaktadır.

Teknolojik Yeterlik: Öğrenenin teknoloji kullanma becerisine sahip olması almış olduğu dersi yürütebilmesi için önemlidir. Bu kavramın bireysel farklılık teması ile ilişkilendirilmesi ise teknolojik yeterliğe sahip olan ve olmayan bireyler için öğrenme sürecinin aynı şekilde ilerlememesine bağlanmıştır. Bu kategori altında oluşan kod aşağıdadır.

- Sistem kullanma becerisi

Ama bazıları her adımın ödevini istiyor ve bu çok oyalayıcı ve zaman alıcı oluyor. Çünkü sisteme video yüklemek çok zor. Bunun için zaten şu an youtube'a yükleyip oradan link atıyoruz o da zaman alıyor. (X5)

Sistem kullanma becerisi öğrenme ortamına dahil olabilecek ve o ortamdaki etkinlikleri yerine getirebilecek teknolojik yeterliğe sahip olması anlamına gelmektedir.

Donanımsal Yeterlik: Enstrüman çalmak için öğrenenin gerekli donanıma, enstrümana ve varsa diğer malzemelere sahip olması gerekmektedir. Donanımsal yeterlik kategorisi altında yer alan kod aşağıdadır.

- Enstrümana ve gerekli malzemelere sahip olma

Çellom vardı, yaklaşık 1 ay kadar önce almıştım. (X3)

Enstrümanım var tabi, şu anda var. Derse başladıktan sonra aldım. (X1)

Bağlama enstrümanım vardı, çalmayı bilmiyordum. (X2)

Dolayısıyla susturucuya ihtiyacım vardı apartmanda yaşadığım için. O konuda mesela marka model konusunda öneri istedim kendisinden çünkü birçok marka var piyasada ve ben yeni başlayan birisi olarak hiçbir fikrim yok bu konuda. (X3)

Yukarıda bu kategoriyle ilgili öğrenen görüşlerinden elde edilen alıntılar gösterilmiştir. Bu alıntılardan da anlaşılacağı gibi enstrüman ve bu enstrümanı çalmaya yardımcı olacak donanımsal materyaller öğrenme sürecine başlamada ve becerileri kazanmada bir gereksinimdir.

Fiziksel Yeterlik: Bireysel farklılık teması altında incelenen bu kategori ise öğrenenlerin psikomotor öğrenme sürecinde derste yerine getirecekleri eylemler için vücudunun ve kullanacağı kasları ve organlarının herhangi bir rahatsızlığının olmaması anlamına gelmektedir. Bu kategoriye ilişkin kod maddesi aşağıdadır.

- Eylemi gerçekleştirmek için vücudunun hazır olması

Ne bileyim çalgı çalma teknikleriyle ilgili, parmaklarınızı doğru tutuyor musunuz, notalara doğru basıyor musunuz, gitarınızı tutuşunuz yeterli mi gibi...(X1)

Bir de parmağım filan kırılmıştı, dolayısıyla çellomu kullanamamıştım böyle aksilikler oldu. (X3)

Yukarıda verilen öğrenen görüşlerinden de çıkarılabileceği gibi kişinin eylemi gerçekleştirebilmesi için fiziksel olarak hazır olması, kısaca fiziksel yeterliğinin olması psikomotor becerilerin öğrenilmesinde oldukça önemlidir. İkinci alıntıda öğrenenin parmağının birinin zarar görmesi onu öğrenme sürecinden alıkoymuş ve olumsuz olarak etkilenmesine sebep olmuştur.

Enstrüman Bilgisi: Öğrenenlerin enstrümana yönelik önceki öğrenmesinin olup olmaması ders sürecini şekillendiren bir durumdur ve bu durum öğrenenler arasında değişim gösterebilir. Dersin öğreneni ulaştırmak istediği hedef herkes için aynı olsa da her öğrenenin bu hedefe nasıl erişeceği onların derse ve enstrümana ilişkin ön bilgisinin olup olmamasıyla farklılık gösterebilmektedir. Enstrüman bilgisi alt temasına ilişkin öğrenen görüşlerinden elde edilmiş kod maddeleri aşağıdakiler gibidir.

- Enstrümana yönelik bir ön bilgiye sahip olup olmama değişkenlik gösterebilir ve ders için bir ön koşul değildir.
- Nota bilmek öğrenme sürecini etkileyebilir.

Şimdi mesela kemanda biliyordum ama çello alıyorum şu an, onu bilmiyordum...(X5)

Bağlama çalıyordum önceden ama çok iyi değil amatörce, kursa filan gittim evet çalıyorum. (X4)

Ama çello çalmayı bilmiyordum kendi kendime öğrenmeye çalışıyordum. (X3)

Bağlama enstrümanım vardı, çalmayı bilmiyordum, oradan öğrenmek için dersi aldım, başlangıç seviyesindeyim. (X2)

Nota okumayı doğru bilseydim kesinlikle daha iyi olurdu bu süreçte. (X3)

Yukarıda öğrenenlerden alınan görüşler içinden enstrümana ilişkin önceki öğrenmesinin nota ve bilgisinin olup olmaması durumu alıntılarla örneklenmiştir. Bu örneklerden yola çıkıldığında öğrenme sürecini etkileyen bu enstrümana ilişkin önceki öğrenmesi durumunun kişiden kişiye farklılık gösterebilen bir faktör olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Çevrimiçi Ders Deneyimi: Bireysel farklılık teması altında incelenen bir diğer alt tema ise çevrimiçi ders deneyimidir. Öğrenenlerin daha önce uzaktan bir çevrimiçi ders deneyimine sahip olmaları almış oldukları bu ders sürecini de etkilemektedir. Uzaktan öğrenen olma deneyimi olarak da değerlendirilebilecek olan bu durum daha önce bu deneyimi yaşamış ve yaşamayan öğrenenler arasında değişiklik gösterebilecek bir etkidir. Bu alt temaya ilişkin oluşturulmuş kod maddeleri aşağıda gösterilmektedir.

- Uzaktan öğrenme ve MOOC deneyimine sahip
- Konuya yönelik ilgi ve öğrenme merakının olması

Ben ara sıra şey yapıyorum EDX diye bir websitesi var, orada genelde İngilizce teknik kurslar var... orada alanıma yönelik kurslar var, onları alıyorum ara ara. (X3)

Açıköğretim öğrencisi de oldum... Uzaktan eğitim de kurslar ve sertifikalar aldım. (X2)

Anadolu Üniversitesi öğrencisi olduğum için e-kampüs den derslerimi takip ediyordum ve Akadema'yı keşfettim ve Akadema'ya girdim. Bağlama dersini gördüm ve ilgimi çektiği için...katıldım. (X2)

Sadece bir sertifika programına katılmıştım... Yani eğitimi merak ettim ve sertifika almak istedim. Yani... yeni şeyler öğrenmek istedim. (X5)

Yukarıda öğrenenlerden alınan görüşlerden de açık bir şekilde görülebileceği gibi uzaktan öğrenme ve çevrimiçi ders tamamlama deneyimine sahip olan bireylerin AKADEMA ortamındaki dersleri tercih etme olasılıkları daha fazladır. Görüşme yapılan tüm öğrenenler daha önce uzaktan öğrenme deneyimine sahip olduğunu belirtirken içlerinden bir tanesi de daha önce başka platformlardan KAÇD aldığını belirtmiştir.

4.1.1.3 Öğrenme

Araştırmanın öğrenenlerden elde edilen bulguları içinde öğrenme bir diğer temayı oluşturmaktadır. Öğrenme teması, öğrenenlerin öğrenmesini etkileyen tüm maddeler ve psikomotor beceriler nasıl daha iyi öğrenilebilir bağlamında ele alınmıştır. Öğrenme teması; öğretim yöntemi, öğretene bulunurluğu, tekrar ve düzenli çalışma, geribildirim ve

öz yönetim becerisi olmak üzere beş alt temadan oluşmaktadır. Aşağıda bu alt temalar ve her alt temaya ilişkin kod maddeleri ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Öğretim Yöntemi: Psikomotor becerilerin kazandırılmasında kullanılan öğretim yöntemi ve malzemeler öğrenmeyi çok yakından ilgilendirmektedir. Öğrenmenin daha doğru bir şekilde gerçekleşmesi ve öğrenenlerin daha kısa zamanda istenilen kazanımlara ulaşması kullanılan yöntemle paralel şekilde ilerlemektedir.

- Video üzerinden gösterip yaptırma yöntemiyle ders yürütülmektedir.
- Temel bir kitap olması daha faydalı olabilir.
- Hareketlerin videoda daha yakından ve ayrıntılı gösterilmesi öğrenmeyi kolaylaştırabilir.
- Eş zamanlı olmaması sistemi kullanışlı hale getirir.

...istediğiniz zaman gece 2 olsun sabah olsun ne zaman müsaitseniz oradan faydalanıyorsunuz... (X4)

Hımm, bir düşünüyüm, sanırım video. Aslında çok basit bir şey ve yıllardır olan bir şey videomla ders paylaşımı olayı ama basit ve etkili bir yöntem bence... şimdi video olduğu için istediğimiz zaman izleyebiliyoruz, birkaç kez izleyebiliyoruz anlayamadığımız yeri, bu çok iyi bir şey bence. (X3)

'Essential Elements' diye bir seri var. Bunun birinci kitabının bir kısmını işledik. Hocamız çok güzel anlatıyor zaten her şeyi en basit şekilde anlatıyor... (X3)

...Evet videolu anlatımlar hem görsel olarak da hitap ettiği için daha faydalı. (X4)
Videolar. (X2)

Yukarıda öğrenenlerin öğrenme yönetimi alt temasına yönelik görüşlerinden alıntılara yer verilmiştir. Bu görüşlerde öğrenenler sistemin bileşenlerinden videoyu faydalı bulurken yapılması beklenen eylemin videoda daha yakından ve ayrıntılı gösterilmesinin de öğrenmeyi geliştireceğini açıklamışlardır. Ayrıca sistemdeki videoların yani gösterip yaptırma ya da yapılmasını bekleme olayının eş zamanlı olmamasının daha avantajlı olduğunu vurgulamışlardır. Öte yandan dersin temel bir kaynak üzerinden yürütülmesinin de daha faydalı olabileceğini belirtmişlerdir.

Öğreten Bulunurluğu: Öğrenmenin alt teması olarak değerlendirilen öğretene bulunurluğu kısaca öğrenme süresince öğrenenlerin bir şekilde dersin bir yürütücüsü olduğunun farkında olmaları ve bunu hissetmeleridir. Bu alt tema altında bir araya getirilmiş olan kod maddeleri aşağıda açıklanmıştır.

- Başlangıç seviyesinde bir rehber ihtiyacı duyulması

- Enstrümana ilişkin teknik konularda yardıma ihtiyaç duyma
- İçeriğin zorlaşmasına ve yoğunluğuna göre öğretilene duyulan ihtiyaç artabilir.

Şöyle, hep teknikle ilgili, ne bileyim çalgı çalma teknikleriyle ilgili, parmaklarınızı doğru tutuyor musunuz, notalara doğru basıyor musunuz, gitarınızı tutuşunuz yeterli mi gibi hep teknik veya ses üretiminde... (X1)

Kesinlikle çok faydalı çünkü burada iletişim çok önemli. Tanımadığım bir insan, hiçbir şekilde aynı ortama gelemiyorum sadece sanal olarak birleşiyoruz. (X5)

Sonra benim çellomda, tellerinde sıkıntı vardı, köprüsünde onunla ilgili bir soru sormuştum... Onun dışında başka ne oldu, şey sormuştum, ritim konusunda ne yapabileceğimi sormuştum... Yani dersle alakalı ne ihtiyacım olduysa ben sordum genelde... bir malzemeye, ekipmana ihtiyacım olduysa sordum ya da kitap sordum, bu şekilde. (X3)

Şimdi ben hiç bilmeyen bir insan olarak o yönlendirmelere ihtiyaç oluyor. (X1)

Yukarıda öğrenenlere ait olan öğreten bulunurluğu alt temasına ilişkin alıntılar gösterilmiştir. Bu görüşler çerçevesinde psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında uzaktan öğretilmesi sürecinde, özellikle başlangıç seviyesinde olan bireyler için bir öğretilene veya yönlendiriciye ihtiyaç duyulabileceği görülmektedir. Özellikle öğrenenlerin yaptıkları ödevlere ya da performanslarına ilişkin bir geribildirim sağlanması noktasında öğreten bulunurluğu önemli bir yapı olarak değerlendirilebilir.

Tekrar ve Düzenli Çalışma: Öğrenme teması altında ele alınan bir diğer konu ise tekrar ve düzenli çalışma olmuştur. Psikomotor beceri kazandırmayı hedefleyen bu enstrüman derslerinde öğrenenlere yöneltilen ‘Nasıl başarılı oldunuz’ ve ‘Daha iyi öğrenmek için neler yaptınız’ gibi sorulara çoğunlukla düzenli çalışma disiplini oluşturma ve sürekli tekrar etme gibi yanıtlar vermişlerdir. Bu alt temayı kapsayan kodlar aşağıda sıralanmıştır.

- Videolu ödevler verimi artırır.
- Ödevler tekrar ve düzenli çalışma sağlar.
- Ödevler tekrar etmeyi sağladığı için öğrenmeyi geliştirir.
- İçerik tekrar etmeye uygun.
- Tekrar ve pekiştirme performansı artırır
- Daha fazla çalışarak her zaman daha iyi öğrenilebilir.

Mutlaka oradaki videoları izledim, yazıları okudum ondan sonra bana ne ödev veriliyorsa onları düzgün bir şekilde yapmaya çalıştım. (X5)

... videolarda gösterilen her şeyi eksiksiz bir şekilde yaptığımı düşünüyorum, iyi bir öğrenci olduğumu düşünüyorum. Yani kendimi kandırmadım en azından, bunu sonra çalışırım hadi bir sonraki videoyu izleyeyim... gibi şeyler demedim. (X2)

Derslere sığdırılan bilgi güzel, yeterli miktardaydı, kısa kısa, insanı boğmuyordu. Onun için böyle, çok zevkli eğlenceli bir şekilde tekrar edebiliyoruz... (X3)

Yani şöyle, Akdema'daki dersler tamam ama... böyle günde en az 10 dakika bile olsa enstrümanla vakit geçirip o disiplini sağlamak gerekiyor. (X3)

Valla bu konuda, müzik aleti konusunda tek bir şey var, daha çok çalışmak... (X1)

Tekrar yapmanın ve düzenli çalışmanın enstrüman çalma becerisi kazanma sürecinde ne kadar önemli olduğu yukarıdaki öğrenen görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Öğrenmenin bilişsel, duyuşsal veya psikomotor alan olmak üzere bu üç alandan hangisinde olduğu fark etmeden düzenli çalışma ve uygulama yapma öğrenme için önemli görülebilir. Ancak psikomotor alana ait bir becerinin kazanılması bilişsel bir sürecin yanında vücudun hareketlerinden ve koordine kas çalışmasından oluşması nedeniyle hedeflenen eylemin doğru bir şekilde gerçekleşmesi için tekrar yapma ve düzenli çalışma disiplini oluşturmak öğrenenler tarafından da etkili görülmektedir.

Geribildirim: Öğrenme temasıyla ilişkilendirilen bir diğer konu ise geribildirim olmuştur. Öğrenmenin gerçekleşmesi için oldukça değerli olan ödevler ve uygulamalar daha yetkin biri tarafından değerlendirilerek öğrenenlerin öğrenme sürecinde daha verimli bir şekilde ilerlemesine yardımcı olabilmektedir. Geribildirim kapsamında oluşturulan kodlar ve öğrenen görüşleri aşağıdaki gibidir.

- Geribildirimleri dikkate alarak düzeltme yapma.
- Geribildirim almak motive edici bir unsur.
- Geribildirim doğru olanı kısa zamanda öğrenmeyi sağlamaktadır.
- Yazılımsal altyapı ile ödevlere sistemin otomatik cevap vermesi sağlanabilir.

...interaktif değil sonuçta. O bir şey yüklüyor, ben daha sonradan bir şey yüklüyorum, sonra konuşarak işte iletişime geçiyoruz... onun için yorumlar çok önemli. (X5)

Henüz yeni şeyler öğreniyor olduğumuz için hala onun desteğine ihtiyaç duyuyorum... (X1)

Çok hem motivasyon anlamında hem düzeltme anlamında hem ölçme değerlendirme anlamında... (X1)

...Hocamız geribildirim yaptığında o güzel oluyor. Mesela, burayı iyi yapmışsın dediğinde güzel oluyor, insan kendini iyi hissediyor, tamam ben bu işi yaparım diyorsunuz ama tabii ki hatalarımızın söylenmesi de çok iyi bir şey. (X3)

Ya tabii ki geribildirim her zaman iyidir çünkü ölçülebilen her şey geliştirilebilir. (X3)

Enstrüman çalma becerisi kazanan öğrenenlerin öğrenme sürecinde geribildirim almalarına ilişkin düşünceleri yukarıda gösterildiği gibidir. Yaptığı eylem ya da davranış üzerinden ne kadar doğru olduğuna yönelik bir öğretene üzerinden alınan geribildirimler daha kalıcı ve doğru öğrenmeyi sağladığı gibi öğrenene verilen pozitif geribildirimler de motivasyon sağlamaktadır.

Öz Yönetim Becerisi: Öğrenenlerin kendi öğrenme sürecini yönetebilmesi, kendi eksiklerine karar verebilmesi ve nasıl daha iyi öğrenebileceğinin farkında olması gibi durumlar onların öz-yönetim becerisi geliştirilmesiyle ilgilidir. Öğrenme teması altında değerlendirilen öz yönetim becerisine ait kod maddeleri ve öğrenen düşünceleri aşağıda açıklanmıştır.

- Düzenli çalışma ile öz disiplin oluşturma.
- Sorumluluğun tamamen öğrenciye bırakılması motive edici bir unsur.

Günlük hayatım değişti... Artık ders çalışma saatim geldi, eve dönmem gerekir diye, kendime bir disiplin oluşturdum. (X1)

Akdema'daki dersler tamam ama bir de şunu yapmak gerekiyor... böyle günde en az 10 dk bile olsa enstrümanla vakit geçirip o disiplini sağlamak gerekiyor. (X3)

...Hoca bir şey söylediği zaman, 1 gün çalışın buna oturacak dedi. Ama bende oturmadı... Bunu nasıl kapattım hoca 1 gün dedi ben 3 gün çalıştım, o seviyeye geldim sonra bir sonraki seviyeye geçtim. O seviyeye gelemeyince daha çok çalışarak açığımı kapatmaya çalıştım. (X2)

Bu soruyu genel olarak cevaplarsam bazı konuları ikişer defa üstünden geçmekte yarar var. (X4)

Yukarıda verilmiş olan öğrenen görüşleri doğrultusunda öğrenenlerin kendi öğrenme süreçlerini etkin bir şekilde yönetebilmeleri ve kendileri için öğrenmenin en doğru ve verimli nasıl gerçekleşeceğinin farkında olmaları psikomotor becerilerin

uzaktan kazandırılması sürecinde öğrenmenin gerçekleşmesinde büyük rol oynamaktadır sonucuna ulaşılabilir.

4.1.1.4 Öğrenme Sistemi

Öğrenme sistemi, öğrenenlerin nasıl bir öğrenme süreci yaşayacakları ve onların bu süreç içerisindeki öğrenme tercihlerini etkileyen bir noktada yer almaktadır. Psikomotor becerilerin AKADEMA ortamında öğrenilmesine yönelik öğrenenlerin kendi öğrenme süreçleriyle ilgili belirttiği görüşler dikkate alınarak oluşturulan temalardan biri de öğrenme sistemidir. Öğrenme sistemi teması çerçevesinde beş farklı alt temaya ulaşılmıştır ve bunlar; erişilebilirlik, kullanılabilirlik, açıklık, güvenilir öğrenme kaynağı ve etkileşim olarak sıralanabilir.

Erişilebilirlik: Öğrenme sistemin en temel özelliklerinden biri varsayılan erişilebilirlik öğrenenin o ortamı tercih etmesi ve daha sonrasında da öğrenme süreci boyunca öğrenme ortamında aktifliğini sürdürmesiyle ilişkilidir. Erişilebilirlik alt teması başlığında toplanan kod maddeleri aşağıda gösterilmektedir.

- Kolay erişilebilir olması ve ücretsiz olması tercih etme nedenlerindedir.
- İhtiyaç duyulduğunda öğretenele iletişime geçebilmektedir.

İşte ben küçük bir ilçede yaşıyorum, konservatuvara ulaşma olanağım yok, bir kere en başta bu. Sanırım herkes için geçerli bu, uzaktan ulaşma olanağı koşullarıma çok uygun, çok büyük avantaj. (X1)

İnternette araştırdığım sırada online çello kursu vardı ama şeydi, hem ücretleri çok yüksekti hem zaten yabancı dildeydi. Hani, Türkçe var mıdır acaba bir şansımı deneyeyim, varmış denk geldim ve Akadema'yı buldum. (X3)

...Şunları dolduracaksın, bunları dolduracaksın, o süreçleri bile yaşatmayıp direk başlaması, istediğimiz her türlü kursu seçmemiz avantaj. (X2)

...ama hocamız çok iyiydi ne zaman ihtiyacımız olsa hep yardım etti. (X3)

Yukarıda öğrenenlerin erişilebilirlik üzerine görüşlerinden ulaşılan sonuçlar ışığında öğrenme sisteminin çevrimiçi ders sunması, belirli erişim kısıtlamaları olmadan içeriğe ulaşabilmek, öğretenele ihtiyaç duyulduğunda öğrenenlerin sorularına yanıt vermesi gibi durumlar öğrenme sisteminin daha erişilebilir olmasıyla ilişkilendirilmiş ve öğrenme sürecini de katkıları olduğu varsayılmıştır.

Kullanılabilirlik: Öğrenme sistemi temasının bir diğer alt tema bileşeni olan kullanılabilirlik, öğrenenin öğrenme sürecini sistem içinde nasıl kolay bir şekilde

yürütülmesini sağlayan yapılardan oluşmaktadır. Kullanışlılığa ilişkin kod maddeleri ve öğrenen görüşleri aşağıda gösterilmektedir.

- Sistemin en faydalı bileşeni yeniden istediğin zamanda izleme olanağı sunan videolardır.
- Kendi anadilinde bu eğitime ulaşabilmek.
- Sisteme ödev yüklemenin kolaylaştırılması.
- Ödevler, ödevlere alınan geribildirimler ve videolar sistemi daha kullanışlı yapmaktadır.

...Avantajı tabii ki kendi anadilimde bir kurs alabilmem, online bu çok güzel yani. (X3)

...bir avantajı da demin de dediğim gibi derslerin eşzamanlı olmaması çok iyi. Ben o tarz dersleri hiç sevmeyen birisiyim çünkü online canlı ders sürekli kaçırılabilme ihtimali olan bir şey. Sonradan izleme olanağı olduğu için bu çok güzel bir şey, yine ödevi aynı rahatlıkta gönderebiliyor olmamız, kendi çelloyu çalış videomuzu çekip ona gönderebiliyor olabilmemiz, hani o hafta içinde bir vakitte, güzel bir olanak. Bu esnek, son gönderim günleri işte onlar güzel bir şey. (X3)

Ben bu videoyla ders anlatım işini seviyorum ve bir şey daha eklemek istiyorum derslerin canlı olmaması çok iyiydi. Dersler canlı olsaydı takip edemeyebilirdik ya da ne bileyim internette bir sıkıntı olurdu şimdi video olduğu için istediğimiz zaman izleyebiliyoruz, birkaç kez izleyebiliyoruz anlayamadığımız yeri, bu çok iyi bir şey bence. (X3)

İşin ehli tarafından size bir şeyler söyleniyor. Yani normalde benim etrafımda bağlamayla ilgili ya şuna bir cevap ver ya da ben nasıl başlayayım, ne yapayım gibi sorup cevap alabileceğim insanlar yok. Ama orada bir hoca var, öğretmen, bir bağlamacı, bir akademisyen, o bir şey söylüyor, öyle kolay değil gidip de mahallede öyle bir akademisyene denk gelmek. (X2)

...en büyük faydası da istediğiniz zaman gece 2 olsun sabah olsun ne zaman müsaitseniz oradan faydalanıyorsunuz. Sadece kitaptan okuma değil sonuçta vuruşlar da gösteriliyor. (X4)

Onun dışında mükemmel yani, kesinlikle tercih edeceğim bana çok uygun bir sistem online çalışmak. (X1)

Öğrenenlerden alınan yukarıdaki görüşleriyle birlikte öğrenme sisteminin öğrenen için nasıl kullanışlı olabileceğine ve nelerin olmasının faydalı olabileceğine dair noktalara değinilmiştir. Bu alıntılar kapsamında öğrenme sisteminin bileşenlerinden biri sayılan

kullanışlılık psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesinde ne konularda etken olabilir görülmektedir.

Açıklık: Bir öğrenme sistemine dahil olma, kabul edilme ve öğrenme sistemi içindeki malzemeleri kullanabilme sınırları ve aşamaları öğrenme sisteminin nasıl bir açıklık ilkesine sahip olduğuyla bağdaştırılabilir.

- Ücretsiz olması
- Ders için bir ön koşulun bulunmaması
- İlgilenen herkesin sisteme kaydolabilmesi

Avantajı zaten Aöf öğrencisi olmam, rahat bir şekilde girmem. (X5)

Bir kere ücretsiz olması çok büyük bir avantaj. 1 lira da olsa 10 lira da olsa insanların oraya girip sembolik, küçük bir şey bile ödemek sıkıntı yaratıyor. (X2)

Katılımı daha kolay, ortam rahat sonuçta, bir de zaman sıkıntısı yok... (X4)

Herkesin bir kursa ulaşması kolay değil, bu sayede merak edenlerin başlangıç aşamasında olanlar için oldukça faydalı olduğunu düşünüyorum. (X4)

...ben başka yerlerden de hep kurslar alan bir insanım, gerektiğinde ücretli gerektiğinde ücretsiz. Bu kurs hem ücretsiz hem de çok kaliteli bir kurs bence. (X3)

Yukarıda verilmiş olan öğrenen görüşlerinden anlaşılabilir gibi öğrenme sistemine başlangıç aşamasında olan herkes kolaylıkla kaydolabilmesi, öğrenenlerin içeriğe erişebilmek için bir ücret ödememesi ve bazı noktalarda sağladığı esneklik durumları açıklık ile ilişkilendirilmiştir.

Güvenilir Öğrenme Kaynağı: Öğrenme sistemi sunduğu olanaklar ve sağlamış olduğu içeriğin bazı özellikleriyle öğrenenler tarafından güvenilir kaynak olarak değerlendirilmektedir ve onların bu öğrenme ortamını tercih etmelerinde ve öğrenme süreçlerini şekillendirmelerinde bu özelliğin etkin rol oynadığı düşünülmektedir.

- Uzman kişilerden ders alabilme
- Ders içeriğinin kapsamını yeterli bulma
- İçerik uygulanabilir bir yapıda olması
- Yeniden tercih edilebilir olarak değerlendirilmesi
- Toplum açısından ilerici ve çağdaş bir platform olarak görülmesi

...aslında en iyisi de bu, mevcut olanlar içinde. Bayağı inceledim ben başka platformları başka hocalara da baktım. Yine de en iyisi bu. (X2)

. Çünkü işini bildiğini hissediyordunuz adamın, onun söylediklerine saygı duyuyorsunuz ve yaparsam o seviyeye geleceğime inanıyor. Bu önemli bir şey çünkü başka birine sorduğunuz zaman yapınca o seviyeye geleceğinize güven vererek söylemiyor, kendi tecrübe etmiş söylüyor. Ama öbür tarafta akademisyen var, işi bilen işin ehli bir adam var, o duygu harika. (X2)

...e-kampüse girdiğim zaman Akadema'ya girmeden ben geri çıkmıyorum, hani yeni bir şey var mı diye, yakalayabilir miyim diye. Benim o kadar ilgimi çekti, o kadar başarılı buldum, faydalı buldum. Etrafıma da tavsiye ediyorum... (X2)

...dediğim gibi keşfettim Akadema'yı orada inceledim dersi, tamam dedim aradığım ders bu. Hocayı, nitelikli eğitim olmasını, dersin kapsamı, yani tamamıyla Akadema'nın açıklamaları... (X1)

Çok ilerici, çağdaş, mükemmel düşünülmüş bir sistem olarak görüyorum. Herkese nitelikli eğitim sloganı altında olmasını çok önemsiyorum. Yani sadece bize değer katmak için, toplumun kalitesini yükseltmek gibi düşünüyorum ben bunu. (X1)

Ederim, zaten ettim. Geçen sene zaten çello hocamızla tanışmıştık o da söylemişti. Ben de dedim bu sene katılacağım (X5)

Yukarıda verilen açıklamalar doğrultusunda öğrenenlerin öğrenme sistemini güvenilir bir kaynak olarak görmesi öğrenme sürecinde aktif bir rol oynarken öğrenenlerin psikomotor beceri öğrenmelerini nasıl şekillendirdiklerine ve tercihlerinin öğrenme sistemi ve kaynağı olarak ne yönde bir eğilim gösterdiğine ulaşılabilmektedir.

Etkileşim: Öğrenme sisteminin öğrenenlere ne türde etkileşim kurma olanakları sağladığı diğer alanlarda olduğu gibi psikomotor öğrenme alanında da öğrenenler tarafından oldukça değerli görülmektedir. Etkileşim burada öğrenen-içerik ve öğrenen-öğreten olmak üzere iki farklı boyutta incelenmiştir. Öğrenme sistemi teması altında ele alınan etkileşim alt temasına ait kodlar ve öğrenen görüşleri aşağıda sunulmaktadır.

Öğrenen-Öğreten Etkileşimi

- Dersle ilgili teknik konularda desteğe ihtiyaç duyma
- Arada eş zamanlı oturum yapma isteği

Öğrenen-İçerik Etkileşimi

- İstedikçe zamanda ve mekanda içeriğe erişim ve öğrenme olanağı

...en büyük faydası da istediğiniz zaman gece 2 olsun sabah olsun ne zaman müsaitseniz oradan faydalanıyorsunuz. (X4)

Çünkü ben oradan dinleyip, izleyip arkasından bağlamayı elime alıp aynularını yapmaya çalıştım. Hocanın dediklerini uygulamaya çalıştığım için evet, o verimi aldım. (X2)

Yani dersle alakalı ne ihtiyacım olduysa ben sordum genelde, o konuda bir sıkıntı yaşamadım yani, ders konusunda çekingen değildim, ne merak ettiysem sordum, bir malzemeye, ekipmana ihtiyacım olduysa sordum ya da kitap sordum. (X3)

Yukarıda öğrenenlerden birkaçının etkileşim üzerine bildirdiği görüşler ve bu görüşlerden oluşturulmuş kodlar yer almaktadır. Bu görüşler sonucunda öğrenenlerin sistemde bir öğretmenin bulunmasına ve ihtiyaç duyduklarında onunla etkileşime girebilmeleri öğrenmeyi pozitif yönde etkilemektedir. Diğer yandan ders içeriğinin eş zamanlı olarak sunulmaması ve öğrenenlerin istedikleri zamanda öğrenme içeriğinden faydalanabilmeleri onların içerikle olan etkileşimlerini de olumlu olarak etkilemektedir. Öğrenen-öğreten etkileşimin önemli olduğunu, özellikle yaptıkları ödevlere geribildirim almada buna ihtiyaç duyduklarını dile getiren öğrenenler bazı zamanlarda eş zamanlı bir oturum yapmanın bu etkileşimi daha güçlü bir hale getireceğini düşünmektedirler.

4.1.1.5 Motivasyon

Öğrenenlerle yapılan görüşmeler sonucu ortaya çıkarılan son tema ise motivasyon olmuştur. Motivasyon öğrenenlerin gerçekleştirmek istedikleri eylemi, durumu ya da ulaşmak istedikleri öğrenme kazanımı için atacakları tüm adımları ve genel olarak tüm süreci etkileyen bir unsurdur. Motivasyon teması altında öğrenenlerden elde edilen veriler sonucunda iç motivasyon ve dış motivasyon olarak iki tane alt tema oluşturulmuştur. Öğrenenlerin öğrenme sürecini etkileyen motivasyon kaynakları bu iki alt temaya göre ayrıştırılmıştır.

İç Motivasyon: Öğrenenlerin daha çok kendi kendilerine motivasyon kaynağı olarak değerlendirdikleri ve çoğunlukla kişisel tatmin gibi onları bir çeşit öğrenme doyumuna ulaştıran etmenler genellikle iç motivasyonla ilişkilendirilmektedir. Bu alt temaya yönelik oluşturulan kod maddelerine aşağıda yer verilmiştir.

- Dersi içeriğine ilgili ve meraklı olmak
- Dersi bırakma eğiliminin olmaması
- Yüz yüze olmasa de öğrenilebileceği inancı oluşması
- İçerikten geri kalınan durumlarda daha fazla çalışarak istenilen seviyeye ulaşabilme
- Başarılı olmak için dersin gerekliliklerini yerine getirme

Bağlama dersini gördüm ve ilgimi çektiği için ve arayış içerisinde olduğum için o derslere katıldım. (X2)

Ben mesela, bir sonraki videoya geçmeden önce hoca orada bir ödev derdi, 1 gün buna çalışın bu seviyeye geleceksiniz dedi. Ama ben o seviyeye gelemedim 3 gün çalıştım, o seviyeye geldim. Hocanın dediği her şeyi yaptım hocanın dediği seviyeye gelinceye kadar sonra öteki videoya geçtim. (X2)

Yok, dersi bırakmak istediğim zaman olmadı, sadece derse tam vakit ayıramadığım zaman oldu. (X3)

Asla, dersi bırakmayı hiç düşünmedim, zaten şu anda ikinci döneme devam ediyoruz, belki biliyorsunuz. Hiç öyle bir şey düşünmedim yani. (X1)

Zaten şöyle sabahları kalkıyorum, eskiden böyle bir şey yoktu, ilk yaptığım şey gitarın başına oturmak. Sabah o sırada zaten ders olmuyor kendim yapıyorum bunu. (X1)

Şimdi de yeni döneme başladık, içeriğimiz yoğun, bu içeriği yetiştirmek için zaman zaman kendimi daha çok motive ediyorum. (X1)

Yani eğitimi merak ettim... hem de yeni şeyler öğrenmek istedim. (X5)

Yok, dersi bırakmayı düşünmedim zaten başlangıç düzeyinde, sıkıcı bir şey yoktu. (X4)

Yukarıda öğrenenlere ait olan iç motivasyonlarıyla ilgili düşüncelerin ışığında psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecinde öğrenenlerin kendilerine özgü sistematik bir çalışma düzeni oluşturdukları gözlemlenebilmektedir. Bu düzen içinde nasıl iç motivasyon kaynaklarına sahip oldukları ve bu süreçte bu motivasyon kaynaklarını nasıl yönettikleri konusu psikomotor öğrenmenin gerçekleşmesi ve sürecin verimli şekilde devam etmesi için oldukça değerlidir. Bir eylemi nasıl yapacağını öğrenmenin ve bunu sürdürmenin öğrenenin iç motivasyonu ile doğrudan ilişkili olduğu varsayılmaktadır.

Dış Motivasyon: Öğrenenlerin öğrenme sürecinde aktif olmasını ve öğrenme ortamında kalmasını sağlamak için öğrenenin kendisi dışında, dışarıdan gelen motivasyon unsurları olarak değerlendirilebilir. Psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesi konusunda da gerek öğrenme sistemi öğeleri ve dersin yürütücüsü tarafından gerekse başka kaynaklar tarafından öğrenenin orada kalıcı olmasını sağlamak ve öğrenmesine yardımcı olmak için kullanılan tüm unsurlar dış motivasyon kaynaklarını oluşturabilir. Aşağıdaki maddeler öğrenenlerden alınan görüşler doğrultusunda oluşturulan kodlardır.

- Samimi arkadaşça bir dil kullanılması

- Öğrenme ortamının ilgi çekici ve faydalı olması
- Alanında uzman birinden bu eğitimi alabilme

Hocaların bizimle iletişimi çok iyiydi... yorum yaparken de çok samimi konuşuyorlar. O bakımdan gerçekten memnunuz. (X5)

Akadema zaten... çalgı eğitimi çok özel olduğu için titizlikle hazırlanmış, hocalar çok yetkin zaten malumunuz. (X1)

Hep destek oldu, çoktan da çok destek oldu hocamız. (X1)

Derslere sığdırılan bilgi güzel, yeterli miktardaydı, kısa kısa, insanı boğmuyordu. Onun için böyle, çok zevkli eğlenceli bir şekilde tekrar edebiliyoruz... (X3)

...Mesela, burayı iyi yapmışsın dediğinde güzel oluyor, insan kendini iyi hissediyor, aa tamam ben bu işi yaparım diyorsunuz ama tabi ki hatalarımızın söylenmesi de çok iyi bir şey. (X3)

...aslında en iyisi de bu, mevcut olanlar içinde. Bayağı inceledim ben başka platformları başka hocalara da baktım. Yine de en iyisi bu. (X2)

Çünkü işini bildiğini hissediyordunuz adamın, onun söylediklerine saygı duyuyorsunuz ve yaparsam o seviyeye geleceğime inanıyor. Bu önemli bir şey çünkü...(X2)

Yukarıda verilmiş olan öğrenenlere ait görüşler çerçevesinde öğrenme ortamındaki birçok bileşen ve öğretmenlerin öğrenenlere karşı olan tutumları öğrenmeyi bir şekilde etkilemektedir ve öğrenenlerin daha faydalı ve etkili bir öğrenme süreci geçirmeleri noktasında olumlu sonuçlara sebep olmaktadır.

Tüm bu öğrenenlerden elde edilen veriler ışığında ulaşılan bulgular aşağıdaki tabloda özetlenmektedir.

Tablo 4.2. Öğrenenlerden Elde Edilen Bulgular

Tema	Kategori	Kod
Gelişim	Duyuşsal Gelişim	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrenmeye yönelik özgüven kazanma • Enstrümana dair farkındalık kazanma • Kendi öğrenme sürecini düzenleyerek öz yönetimli olma becerisi kazanma • Enstrümana ilişkin farklı ilgi alanlarını keşfetmeye yardımcı olma • Öğrenilebilir bir çalgı olduğuna dair inanç oluşması • Her gün düzenli çalışarak öz disiplin kazanma
		<ul style="list-style-type: none"> • Derste hedeflenen kazanımlara ulaşma • Enstrüman için gerekli temel becerileri ve tutuşları öğrenme

	Bilişsel Gelişim	<ul style="list-style-type: none"> • Derste öğrenilen becerileri kendi başına gerçekleştirebilme
Bireysel Farklılık	Teknolojik Yeterlik	<ul style="list-style-type: none"> • Sistem kullanma becerisi
	Donanımsal Yeterlik	<ul style="list-style-type: none"> • Enstrümana sahip olma
	Fiziksel Yeterlik	<ul style="list-style-type: none"> • Eylemi gerçekleştirmek için vücudunun hazır olması
	Enstrüman Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> • Enstrümana yönelik bir önbilgiye sahip olup olmama değişkenlik gösterebilir ve ders için bir ön koşul değildir. • Nota bilmek öğrenme sürecini etkileyebilir.
	Çevrimiçi Ders Deneyimi	<ul style="list-style-type: none"> • Uzaktan öğrenme ve MOOC deneyimine sahip • Konuya yönelik ilgi ve öğrenme merakının olması
Öğrenme	Öğretim Yöntemi	<ul style="list-style-type: none"> • Video üzerinden gösterip yaptırma yöntemiyle ders yürütülmektedir. • Temel bir kitap olması daha faydalı olabilir. • Hareketlerin videoda daha yakından ve ayrıntılı gösterilmesi öğrenmeyi kolaylaştırabilir. • Eş zamanlı olmaması sistemi kullanışlı hale getirir
	Öğreten Bulunurluğu	<ul style="list-style-type: none"> • Başlangıç seviyesinde bir rehber ihtiyacı duyulması • Enstrümana ilişkin teknik konularda yardıma ihtiyaç duyma • İçeriğin zorlaşmasına ve yoğunluğuna göre öğretene duyulan ihtiyaç artabilir.
	Tekrar ve Düzenli Çalışma	<ul style="list-style-type: none"> • Videolu ödevler verimi artırır. • Ödevler tekrar ve düzenli çalışma sağlar. • Ödevler tekrar etmeyi sağladığı için öğrenmeyi geliştirir. • İçerik tekrar etmeye uygun. • Tekrar ve pekiştirme performansı artırır • Daha fazla çalışarak her zaman daha iyi öğrenilebilir.
	Geribildirim	<ul style="list-style-type: none"> • Geribildirimleri dikkate alarak düzeltme yapma • Geribildirim almak motive edici bir unsur • Geribildirim doğru olanı kısa zamanda öğrenmeyi sağlamaktadır. • Yazılımsal altyapı ile ödevlere sistemin otomatik cevap vermesi sağlanabilir.
	Bireysel Farklılık	<ul style="list-style-type: none"> • Derse dair önbilgisi olan ve olmayan için süreç farkı olabilir. • İçerikte ilerleme ve geri kalma durumu öğrenenlere göre farklılık gösterebilir. • Öğretene iletişime geçme ihtiyacı öğrenenlere göre değişebilir.
	Öz yönetim becerisi	<ul style="list-style-type: none"> • Sorumluluğun tamamen öğrenciye bırakılması motive edici bir unsur. • Düzenli çalışma ile öz disiplin oluşturma
	Erişilebilirlik	<ul style="list-style-type: none"> • Kolay erişilebilir olması ve ücretsiz olması tercih etme nedenleri

Öğrenme Sistemi		<ul style="list-style-type: none"> • İhtiyaç duyulduğunda öğretenele iletişime geçebilmektedir.
	Kullanışlılık	<ul style="list-style-type: none"> • Sisteme ödev yüklemenin kolaylaştırılması • Sistemin en faydalı bileşeni yeniden istediğin zamanda izleme olanağı sunan videolardır. • Kendi anadilinde bu eğitime ulaşabilmek. • Ödevler, ödevlere alınan geribildirimler ve videolar sistemi daha kullanışlı yapmaktadır.
	Açıklık	<ul style="list-style-type: none"> • Ücretsiz olması • Ders için bir ön koşulun bulunmaması • İlgilene herkesin sisteme kaydolabilmesi.
	Güvenilir Öğrenme Kaynağı	<ul style="list-style-type: none"> • Uzman kişilerden ders alabilme • Ders içeriğinin kapsamını yeterli bulma • İçerik uygulanabilir bir yapıda olması • Yeniden tercih edilebilir olarak değerlendirilmektedir. • Toplum açısından ilerici ve çağdaş bir platform olması
	Etkileşim	<p>Öğrenen-Öğreten Etkileşimi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arada eş zamanlı oturma yapma isteği • Dersle ilgili teknik konularda desteğe ihtiyaç duyma <p>Öğrenen-İçerik Etkileşimi</p> <ul style="list-style-type: none"> • İstedikğin zamanda ve mekanda içeriğe erişim ve öğrenme olanağı
Motivasyon	İç motivasyon	<ul style="list-style-type: none"> • Dersi içeriğine ilgili ve meraklı olmak • Dersi bırakma eğiliminin olmaması • Yüz yüze olmasa de öğrenilebileceği inancı oluşması • İçerikten geri kalınan durumlarda daha fazla çalışarak istenilen seviyeye ulaşabilme. • Başarılı olmak için dersin gerekliliklerini yerine getirme
	Dış Motivasyon Kaynakları	<ul style="list-style-type: none"> • Samimi arkadaşça bir dil kullanılması • Öğrenme ortamının ilgi çekici ve faydalı olması • Alanında uzman birinden bu eğitimi alabilme

4.1.2. Öğreten Görüşlerinden Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında AKADEMA platformunda psikomotor becerilere yönelik enstrüman derslerini yürüten öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda araştırmaya ilişkin beş temaya ulaşılmıştır. Bu temaların bazıları öğrenenlerden elde edilen bulgularla benzerlik göstererek aynı tema ve alt temalardan oluşmaktayken bazıları da farklı boyutlarda incelenmiştir. Ulaşılmış olan temalar, gelişim, hazırbulunurluk, öğrenme, öğretene rolleri ve öğrenme sistemi şeklinde sıralanabilir. Bu temaların hepsi kendi içinde alt tema ve kodlardan oluşmaktadır.

Tablo 4.2. Öğreten Görüşlerinden Elde Edilen Temalar

Gelişim	Hazırbulunurluk	Öğrenme	Öğreten Roller	Öğrenme Sistemi
<ul style="list-style-type: none"> • Mesleki Gelişim • Kişisel Gelişim • Toplumsal Gelişim	<ul style="list-style-type: none"> • Teknolojik Yeterlik • Fiziksel Yeterlik • Nota ve Enstrüman Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> • Öğretim Yöntemi • Öğreten Bulunurluğu • Geribildirim • Motivasyon • Kullanılan Dil	<ul style="list-style-type: none"> • Rehber • Eğitimci	<ul style="list-style-type: none"> • Etkileşim • Kullanışlılık

4.1.2.1 *Gelişim*

Öğretmenlerle yapılan görüşmeler neticesinde oluşturulan temalardan ilki gelişimdir. Gelişim temasında AKADEMA platformunda enstrüman dersi veren öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda, psikomotor beceri kazandırmayı amaçlayan dersleriyle kendi mesleki gelişim, kişisel gelişim ve toplumsal gelişim alt temaları dahilinde nasıl bir gelişme gösterdiğine odaklanılmıştır. Öğrenenlerden elde edilen veriler içinde de aynı temaya ulaşılmıştır. Ancak bu gelişim temasında dersin yürütücüsü olan öğretmenlerin psikomotor becerilerin kazandırmaya dönük olan AKADEMA platformundaki enstrüman dersleri sayesinde nasıl bir gelişim gösterdiklerine odaklanılmıştır. Gelişim teması kapsamında üç tane alt tema meydana getirilmiştir. Bu alt temalar ise, mesleki gelişim, kişisel gelişim ve toplumsal gelişim olarak sıralanmaktadır.

Mesleki Gelişim: Mesleki gelişim alt teması öğretmenlerin enstrüman dersleriyle ne türde yeni mesleki beceriler kazandıklarını keşfetmeye çalışmıştır. Bu uzaktan enstrüman eğitimi sürecinde onların nasıl bir mesleki gelişim yaşadıklarına yönelik elde edilen kodlar ve öğretmen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

- Uzaktan enstrüman eğitimi hazırlama
- Uzaktan öğretmen tecrübesi kazanmak
- Daha planlı ve düzenli ders oluşturmak

Bir de bu biz çalgı hocalarının çok da aslında tanımadığı bir alan, tanımadığı bir yöntem uzaktan eğitim yöntemi ve bu bizim hocalarımızla, benim ve tüm diğer çalgı hocalarının da bu yöntemde eğitimle tanıştırlarsa... (Ö3)

...ve beni de bir öğretici olarak çok geliştireceğini düşündüğüm için böyle bir yola baş koydum. (Ö2)

21 yüzyılda artık tamamen elektronik bir dünyadayız. Artık alışlagelmiş gitar eğitim metotlarından uzaklaşıp apayrı bir platforma taşımaya imkan sağlıyor. (Ö1)

Biz yüz yüze eğitimde çok daha serbest bir yöntemle eğitim veriyoruz yani aslında çok sıralı, organize bir eğitim değil ...ama şimdi biz bunları uzaktan eğitim yöntemine uydurduğumuz zaman her şeyi çok iyi planlamak zorunda kaldık... Dolayısıyla eğitimin planlı olması organize olması konusunda çok çok daha yüksek bir verim yakalamış olduk... Burada da hani şey diye düşünülebilir belki bir dezavantaj kişinin ihtiyaçlarına göre olup olmaması, ama o video gönderdiği için karşıdaki, yine orada da onun ihtiyaçlarının neler olduğu açıkça görülecektir zaten gelen videolara göre. Yani materyal çok daha organize olmuş oldu. (Ö3)

Yukarıdaki öğreten görüşlerinden elde edilen veriler ışığında KAÇD ortamı olan AKADEMA platformunda psikomotor beceri kazandıran derslerdeki öğretenlerin bu dersleri vermeye başladıktan sonra kendi mesleki becerilerinde gelişmeler yaşadıkları sonucuna ulaşılabilir. Uzaktan eğitim yöntemini tanıdıktan ve deneyimledikten sonra uzaktan enstrüman derslerinde daha planlı ve organize oldukları, tüm alternatifleri düşünerek daha programlı içerik ve materyal hazırladıkları için yüz yüze olan derslerinde de daha verimli olduklarını ifade etmişlerdir.

Kişisel Gelişim: Uzaktan enstrüman dersi veren öğretenlerin yürüttükleri dersler sayesinde kendi kişisel gelişimlerine katkıda buldukları sonucuna onlarla yapılan görüşmeler vasıtasıyla ulaşılmıştır. Kişisel gelişim alt teması altında oluşturulan kodlar aşağıda sıralanmaktadır.

- Uzaktan eğitim alanını tanımak
- Uzaktan öğreten olma deneyimi yaşama
- Video üzerinden ders anlatımı doğru ifade etme becerisi geliştirme
- Uzaktan çalgı eğitiminin heyecan verici olması
- Kişisel memnuniyet sağlama

...Şimdi, tecrübe kazanıyoruz tabi böylelikle çünkü benim ilk defa böyle bir sistem üzerinden ders verdim, ilk defa uzaktan eğitimle ders verdim (Ö5)

Uzaktan çalgı eğitimi projesi hepimiz için, ben ve diğer hocalar için söylüyorum, inanılmaz, heyecan verici bir projeydi... (Ö1)

Kesinlikle bana bir faydası olduğunu düşünüyorum, özellikle değerlendirme kısmında, hani empati yapma kısmında öğrencilere çok fazla, pozitif anlamda bana geri dönüşü oldu. (Ö2)

Bunu baştan sona ben kişisel gelişim olarak söylemeyi uygun görürüm. Çünkü inanın akademik gelişimde bence en önemli şey bence insanın kendi motivasyonudur... Kameranın karşısına geçip konuşabilmek, bildiğiniz, profesyonel olarak hakim olduğunuz konuları aktarabilme becerisi insanı ciddi anlamda geliştirebilen bir şey... Yaptığım şeyle birebir aynı, yani süreci kişisel gelişim, beni çok ciddi anlamda yeni şeyler üretmeye hatta, 21 yüzyıldayız artık tamamen elektronik bir dünyadayız. Artık alışlagelmiş gitar eğitim metotlarından uzaklaşıp apayrı bir platforma taşımaya imkan sağlıyor. Kendimi geliştirebileceğim bir platform. (Ö1)

Hem benim için uzaktan eğitim daha önce deneyimlemediğim bir şeydi ve açıkçası hem kendimi bu platformda sınamak hem de böyle güzel bir projenin içinde yer almak amacıyla başladım. (Ö4)

Kişisel gelişim alt temasında uzaktan öğreten olma deneyimi, uzaktan enstrüman eğitimini heyecan verici olması ve bunu kişisel memnuniyet sağlaması, video karşısında ders anlatma ile kendini daha güzel ifade etme becerisi gibi öğretenlerin kendilerine kattıkları farkındalık ve beceriler değerlendirilmiştir. Böylelikle psikomotor beceri öğrenmesi üzerine olan enstrüman derslerinin KAÇD platformunda uzaktan öğretilmesi sürecinde öğretenlerin yürüttükleri bu dersler sayesinde kendi kişisel gelişimlerine de oldukça önemli katkılar sağladıkları sonucuna ulaşılabılır.

Toplumsal Gelişim: Gelişim teması kapsamında incelenen bir diğer konu ise toplumsal gelişim olmuştur. Öğretenlerin AKADEMA platformunda yürüttükleri enstrüman dersleri ile nasıl bir toplumsal fayda sağladıkları ve hangi açıdan bunu değerli gördükleri aşağıdaki görüşlerde ve kod maddelerinde açıklanmıştır.

- Farklı yaş gruplarından oluşan fazla sayıda kişiye öğrenme olanağı sağlama
- Yetenekli olan kişiler için bu eğitimin ulaşılabilir olmasını sağlama
- Enstrüman eğitiminin erişilebilir olmasını sağlama
- Klasik müziğin yayılmasına destek olma
- Toplumda müzik eğitimine karşı farkındalık oluşturma

Daha geniş kitlelere ulaşmak... çok geniş kitlelere açılmıyoruz, yetenekli öğrencilere ulaşamıyoruz. Bu anlamda platform üzerinden böyle bir ders açmak, en azından daha faydalı olmak, biz akademisyen olarak çevremize daha faydalı olmak... (Ö5)

...O yüzden benim ikincil amaçlarım var, ikincil amaçlardan biri de hem dinleyici kitlesini hem de amatör gitar camiasını canlandırmak. (Ö1)

...edindiğimiz bilgileri olabildiğince fazla insana yayabilme potansiyeli bizim için mükemmel bir şey. (Ö1)

... Şimdi uzaktan çalgı eğitiminin şöyle bir avantajı olduğunu düşünüyorum ben. Çok çok daha büyük bir sayıya yardımcı olabilmek, onlara eğitim verebilme olasılığı, olanağım olacaktı ve eğer bunu da başka bütün çalgılar içinde ya da en azından amatör çalgı eğitiminde popüler olan keman, çello, piyano, gitar, bağlama vs. gibi çalgılarda yapabilirsen çok çok büyük bir sayıda insan bu eğitimden bu olanaktan faydalanmasını sağlayabilecektim. (Ö3)

Bir de klasik müziğin yayılması ve daha fazla insan tarafından dinlenilmesi, yaşanması ile ilgili ben bir sürü çalışma yapıyordum. Birebir gördüğüm şey amatör çalgı eğitimin çok gelişmiş olması... (Ö3)

...çok büyük kitlelere ulaşacağı düşüncesiyle hareket ettiğimiz için, öyle de oldu gerçekten. Hani bütün yaş gruplarına hitap ettiği için ilgi çekici bir proje zaten ve kesin, tamamen ücretsiz, tamamen, sadece bir enstrümanlarının olması... (Ö2)

Yukarıda öğretmenlerle yapılan görüşmelerle vermiş oldukları bu dersin toplumsal gelişim açısından nasıl bir etkisi olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıntılı olarak gösterilmiş olan öğretmen görüşleri çerçevesinde uzaktan enstrüman dersinin toplumda müzik eğitimine karşı bir farkındalık oluşturması, bir bakış açısı geliştirmesi, bir müzik dinleyici kitlesinin oluşması ve amatör enstrüman sektörünü canlandırmak gibi gayelerin olduğunu söylemek yanlış olmaz. Özellikle dersi yürüten öğretmenlerin hepsinin hem fikir olduğu nokta, enstrüman eğitimini bu platform aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaştırabilmek olmuştur.

4.1.2.2 Hazırbulunurluk

Hazırbulunurluk teması öğretmenlerle yapılan görüşmeler çerçevesinde oluşturulmuştur. Hazırbulunurluk temasında hem öğrenenlerin uzaktan enstrüman dersine yönelik maddeler yer alır hem de öğretmenlerin uzaktan enstrüman dersi yürütmeye ilişkin hazırbulunurluk noktaları değerlendirilmiştir. Bu tema kapsamında teknolojik yeterlik, fiziksel yeterlik, nota ve enstrüman bilgisi olmak üç alt temaya ulaşılmıştır. Teknolojik yeterlik hem öğrenenin hem öğretmenin uzaktan enstrüman dersi için hazırbulunur olması gerektiğine odaklanırken fiziksel yeterlik ve nota ve enstrüman

bilgisi alt temalarında sadece öğrenenin nasıl hazırbulunur olması gerektiğine odaklanılmaktadır.

Teknolojik Yeterlik: Hazırbulunurluk teması altında yer alan teknolojik yeterlik öğretmenlerin ve öğrenenlerin psikomotor beceriler kazandırmayı amaçlayan uzaktan enstrüman dersi için belirli bir teknoloji okur yazarlığına sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Sistem kullanma becerisi, uzaktan eğitim materyali hazırlayabilme, öğrenme sistemine kaydolabilme, öğrenme malzemelerini kullanabilme ve ödevler için video çekip sisteme yükleyebilme gibi beceriler teknolojik yeterlilikle ilişkilendirilebilmektedir. Bu alt tema bağlamında erişilen kod maddeleri ve öğrenen görüşleri aşağıdakiler gibidir.

- Teknoloji okur yazarlığı (öğreten ve öğrenen için)
- Sistem kullanma becerisi (Öğreten -öğrenen için)
- Video temelli ders hazırlama
- Video ödev çekip sisteme yükleyebilme

Şimdi bilgisayar ortamında olduğu için mutlaka bir teknoloji bilgisi olması gerekiyor çünkü cep telefonuyla ya da tabletle videoları çekip o platforma videoları yüklemeleri gerekiyor... (Ö4)

Şöyle, şimdi birebir ders yapmadığımız için o video çekmek, ya da bildiğin her şeyi tek bir ders videosunda anlatmak çok alışık olduğumuz bir şey değildi açıkçası...şimdi şöyle düşünüyorum, karşımda kamera yok, bir öğrenci var...(Ö4)

...çok bilgisayara yatkın bir insan değilim. Beni çok zorladı, videoları ikinci aşamada bizim yüklememiz beni çok zorladı, çünkü bilmediğim için keşke biraz hakim olsaydım daha iyi olabilirdi. (Ö2)

Sanırım sadece sistemle ilgili birtakım bilgilere ihtiyacı var... (Ö5)

Tabi ki bir elektronik ortamda, ortamı nasıl kullanacaklarını bilmeleri bir gereklilik... (Ö1)

...yani özellikle youtube'a video yükleyebilmek, ne bileyim, Akadema'nın sayfasına girip çıkabilmek, e-kampus'e girip çıkabilmek konusunda ve aynı zamanda akıllı telefonlarını video çekmek için kullanabilmek gibi şeyler konusunda ön bilgiye ihtiyaçları var. (Ö3)

Yukarıda öğretmenlerin uzaktan enstrüman çalma becerilerinin kazandırılması sürecinde öğrenenlerin ve öğretmen olarak kendilerinin daha verimli bir öğrenme süreci için nasıl bir teknolojik yeterliğe sahip olmaları gerektiğiyle ilgili düşüncelerine yer

verilmiştir. Öğretenler tarafından bu durumun öğrenme sistemini aktif kullanabilme açısından çok önemli olduğu vurgulanmıştır ve öğrenenlerin teknolojik yeterliğe sahip olmalarının artık bir zorunluluk olduğuna dikkat çekilmiştir.

Fiziksel Yeterlik: Hazırbulunurluk teması bağlamında incelenen bir diğer alt tema fiziksel yeterlik olmuştur. Bu alt tema öğretmenlerin uzaktan psikomotor beceri kazandırmayı hedefleyen enstrüman dersinde hangi fiziksel yeterliğe sahip olmaları ve ne tarz bir hazırbulunurluğa ihtiyaç duyduklarına yönelik düşünceleri içermektedir. Bu kapsamda fiziksel yeterliğe ait kod maddelerine ve öğretmen görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

- Enstrümana sahip olma
- Vücudun fiziksel olarak eylemi gerçekleştirebilme kapasitesine sahip olması
- Fiziksel olarak eylemi gerçekleştirmek için temel oturuş ve tutuş pozisyonlarına sahip olma

Tabi çalgı programlarının en önemli özelliği çalgıya sahip olmaları. (Ö3)

Benim için en temel şey, eğer düzgün gitar çalmak istiyorsak nasıl oturacağımızı bilmemiz gerekiyor, dik durmanın ne demek olduğunu bilmeniz gerekiyor... (Ö5)

İlk başta piyanoya oturuş düzeni, birinci seviyeden bahsediyorsak piyanoya oturuş düzeni, vücudumuzun doğru konumlandırılması, bileklerimiz, parmaklarımızın, el pozisyonumuzun doğru konumlandırılması... (Ö2)

Bunun için de mutlaka tutuş, oturuş, ellerin pozisyonu... Yoksa oturuş tutuş yanlış olduğu zaman hiçbir ilerleme kaydedilemez. (Ö5)

Öğretmenlerin uzaktan enstrüman çalma becerilerinin öğrenilmesi sürecine yönelik öğrenenlerin nasıl bir fiziksel yeterliğe sahip olması gerektiğiyle ilgili fikirleri yukarıdaki alıntılarla açıklanmaktadır. Öğrenenin hem kendi vücudunun eylemi gerçekleştirebilmesine hem de içinde olduğu ortam gereğince ne tarz yeterliklere gereksinim duyduğuna öğretmenler açıklık getirmiştir. Bu durumun en temel yeterliği bir enstrümana sahip olması gerektiği ve eylem için gerekli olan temel oturuş ve tutuş pozisyonlarına hakim olması gerektiği noktasında öğretmenler hemfikir olmuştur.

Nota ve Enstrüman Bilgisi: Bu alt temada odak noktası öğrenenlerin AKADEMA platformundaki dersi almadan önce enstrümana yönelik bir ön bilgiye ve nota bilgisine ihtiyaçlarının olup olmamasıdır. Bu konu çerçevesinde öğretmenlerle yapılan görüşmeler enstrümana dair bir ön bilgiye gereklilik olmadığı konusunda hemfikir oluştururken nota

bilgisinin bir gereklilik olup olmadığına ilişkin farklı fikirler ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin bazıları nota bilgine sahip olmasının bir gereklilik olmadığını ancak nota bilmenin öğrenme sürecini daha verimli kıldığını belirtirken bazıları da enstrüman dersiyse birlikte ‘Nota Öğreniyorum’ dersini de almalarını tavsiye ettiklerini söylemişlerdir.

- Öğrenenlerin enstrümana ilişkin bir ön bilgiye ihtiyaçları yoktur.
- Nota bilmek daha hızlı öğrenmeye yardımcı olabileceken bir önkoşul değildir.

...onu çok çok araştırarak çok çok düşünerek, hani, en kolay nasıl öğretebilirim, hiç bilmeyen ve profesyonel gözle bakmayanlar için de nasıl öğretebilirim o şekilde düşündüğüm için çok kolay olduğunu düşünüyorum. Sadece beklediğim solfej bilgisi yani nota bilgisi. Mutlaka zaten solfej dersiyse eş zamanlı gitmelerini öneriyoruz... (Ö2)

Fakat nota bilgisi, bazı öğrenciler hiç nota bilmeden bu platforma giriyor ama onun için de nota öğreniyorum dersi var...(Ö4)

Ama müzikle ilgili, çalgı eğitimiyle ilgili herhangi bir şeye ihtiyaçları yok aslında. Onların tümünü biz veriyoruz... (Ö3)

Herhangi bir ön koşul bilgiye gerek yok. Biz zaten orada sıfırdan bağlama öğreniyorum 1 dersini biz hiç bilmiyor farz ederek... (Ö5)

Yukarıda öğrenenlerin uzaktan enstrüman dersinde öğrenenlerin nota ve enstrüman bilgisi konusunda nasıl bir hazırbulunurluk seviyesine sahip olmaları gerektiğine dair düşünceleri yer almaktadır. Bu düşünceler neticesinde öğrenenlerin enstrüman konusunda bir ön bilgiye ihtiyaç duymadıkları ancak nota bilmenin öğrenme sürecini daha etkili ve verimli yapabileceği sonucuna ulaşılabilmektedir.

4.1.2.3 Öğrenme

Öğrenme teması; öğretim yöntemi, öğrenen bulunurluğu, geribildirim, motivasyon ve kullanılan dil olmak üzere beş alt temadan oluşmaktadır. Öğrenme, öğrenenlerin AKADEMA öğrenme ortamında deneyimledikleri tüm etkinlikler ve öğrenme süreci sonunda kazandıkları tüm beceriler dikkate alınarak oluşturulmuştur. Öğreten bakış açısına göre oluşturulan öğrenme temasında öğrenenlerin bu süreçte nasıl bir öğrenme deneyimi yaşadıkları ve hangi etkenlerin bu sürece katkı sağladığına önem verilmiştir. Bu eksende oluşturulan alt temalar, öğretim yöntemi, geribildirim, öğrenen bulunurluğu,

motivasyon ve kullanılan dilin öğrenme sürecini nasıl aktif hale getirdiği öğretmenlerin gözünden incelenmiştir.

Öğretim Yöntemi: Öğrenme teması kapsamında ilk incelenen alt tema öğretim yöntemidir. Bu alt temaya ilişkin öğretmenlere en etkili veya en çok kullandıkları öğretim yönteminin ne olduğu sorulmuş ve kullandıkları yöntemin psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesi üzerine nasıl bir etkisi olduğu değerlendirilmiştir.

- Gösterip yaptırma tekniği becerilerin kazanılmasında etkili bir yoldur.
- Uygulama yapma ve aşamaları gösterme beceriyi öğrenmeyi kolaylaştırır.

Ben genel olarak enstrüman eğitiminde...çalarak göstermenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü sözlü bir şeyler söylediğimizde bir fikir oluşuyor ama onu uygulamalı olarak göstermek kesinlikle daha etkili...O yüzden kendim de videoları hazırlarken hep şimdi ben çalıyorum lütfen siz dinleyin, hadi hep birlikte çalalım vs. gibi yöntem izledim... (Ö4)

Önce bir sözlü tanım yapıyorum sonra uygulamalı, ya nota üzerinde grafik olarak gösteriyorum notayı çekerek ya da kendim arkasından çalarak gösteriyorum... Kendim çalarak gösteriyorum... (Ö2)

Gösterip yaptırma, ki bağlama usta-çırak ilişkisiyle öğrenilen bir çalgı, uzun yıllardır yani yüz yıllardır bu böyle geldi. (Ö5)

...yöntemleri çok daha geliştirdim, notaların hepsi zamanla senkronik olarak parça varken akıyor, o anda hangi notayı çaldığımı çok rahat görebilecekleri özel bir sistem geliştirdim. (Ö1)

yani benim için, dediğim gibi en etkili yöntem çalarak göstermek, hani bundan sonra bir üçüncüsü de açılrsa sanırım yine aynı metodu izleyeceğim. (Ö4)

Psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecinde öğretmenlerin hangi öğretim yöntemini kullanarak dersi hazırladıkları öğrenme sürecini şekillendiren bir durumdur. Psikomotor beceriler de doğası gereği bir eylemin gerçekleşme evrelerini kapsadığı için istenilen eylemin nasıl en iyi şekilde öğrenene aktarılması gerektiği oldukça önemlidir. Bu sebeple, öğretmenler eylemin nasıl oluşması gerektiğini aşamalar halinde göstermenin ve aynı şekilde öğrenenlerden de istenilen eylemi gösterildiği şekilde gerçekleştirmelerinin en iyi yöntem olduğunu varsaymaktadırlar. Öğretmenler dersi yürütme, hedeflenen kazanımlara ulaşma ve dersi zenginleştirme konusunda kendilerine özgü bir öğretim şekli geliştirseler de hepsinin kullandığı ortak öğretim yöntemi gösterip yaptırma ve bunun en etkili yöntem olduğunu savunmaktadırlar.

Öğreten Bulunurluğu: Öğrenme teması bağlamında ulaşılan alt temalardan biri de öğreten bulunurluğudur. AKADEMA platformunda uzaktan enstrüman derslerinde psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecinde, öğrenenlere dönüt sağlayacak bir uzmana ve öğrenme sürecinde ihtiyaç duyulduğunda danışılabilir güvenilir bir kaynağa erişebilmenin önemli olduğu vurgulanmaktadır.

- Öğrenenin sorularını sorabilecek birine ihtiyaç duyması
- Öğrenenin ödevlerine geribildirim sağlanması
- Güvenilir öğrenme kaynağı olarak görülmesi

...ödevleri gönderdikten sonra biz geribildirim yapıyoruz ya böyle böyle, buralarda eksikleriniz var, şunlar çok iyi diye. O eksikleri bir daha falan gönderiyordu bana, çok çok ilgiliydi. (Ö2)

Öğrencinin bütün sorularına cevap veriyoruz onun yanında olduğumuzu, hani uzakta olsak bile bir mesaj kadar uzağındayız... Bu öğrenci ve öğretene arasındaki etkileşim aslında onları sistemde tutan bir unsur olarak görülebilir. (Ö5)

. Öğrencinin sorduğu soruya birisinin cevap vermesi, bir muhatabının olması öğrenmeyi hızlandırıyor ve öğrenmeyi daha doğru bir hale getiriyor...O açıdan tabii iletişim çok önemli yani bir muhatabın olması gerekiyor. (Ö5)

Değer verildiğini hissetmek özellikle enstrüman çalmakta çok çok çok önemli bir şey... (Ö1)

Şimdi bu sistemin, mesela Coursera'da falan olduğu gibi videoları izleyin, kendiniz yapın ilerleyin konsepti içerisinde olmaması, yani hocayla direk iletişim içerisinde olması, öğrenci benim videomu izliyor, aynısını yapıyor, kendi videosunu çekip bana gönderiyor, ben de kontrol ediyorum. (Ö3)

Öğretenerle yapılan görüşmeler sonucunda psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesi sürecinde öğretene bulunurluğu kavramı öğretmenlerin bakış açısından değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda özellikle başlangıç seviyesindeki öğrenenlerin bir öğretene varlığına ihtiyaç duyduklarına ya da bir öğretene olması onların öğrenme sürecini kolaylaştırdığı sonucuna ulaşılabılır. Bu konuda düşüncelerini açıklayan öğretmenlerin hepsi öğrenenlerin belirli temel becerileri kazanıncaya kadar bir öğretene yönlendiriciliğine ve yaptıkları uygulamalara dönüt verecek birine ihtiyaç duyduklarını ve bu durumun öğrenilmesi hedeflenen becerinin kısa zamanda doğru şekilde kazanılması için önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Geribildirim: Öğrenmeyi etkileyen bir unsur olarak görülen geribildirim psikomotor becerilerin kazanılması sürecinde öğrenenlerin yaptıkları ödevlere ve uygulamalara bir uzman veya daha iyi bilen biri tarafından sağlanan dönütlerdir. AKADEMA platformunda psikomotor beceri kazandırmayı amaçlayan enstrüman derslerinde geribildirim sağlama görevi dersin yürütücüsü olan öğretmenlerindir. Bu öğrenme ortamındaki enstrüman derslerinde öğrenenler kendilerinden istenen ödevi videoya çekip sisteme yükler ve dersin öğretmeni video üzerinden öğrenene geribildirim verir. Öğreten istenilen eylemin nasıl doğru ya da yanlış olduğuna veya nasıl daha iyi olması gerektiğine yönelik öğrenene geribildirim sağlamaktadır. Öğrenme teması kapsamında incelenen geribildirim alt temasına ilişkin kod maddeleri ve öğretgen görüşleri aşağıda yer almaktadır.

- Geribildirimler daha doğru ve kalıcı öğrenmeye yardımcı olur.
- Öğretenin ödevlere sağladığı geribildirimler öğrenenlerin bireysel farklılıklarını gözetmektedir.
- Öğretenin sağladığı pozitif geribildirimler öğrenmeyi etkiler.
- Öğretenin geribildirim verirken oluşturduğu tutum öğreneni etkiler.
- Geribildirimler öğretgen-öğrenen etkileşimi sağlar.

...çok çok ilgili, biraz da biliyor olan bir kişi öğrenebilirdi diye düşünüyorum. Sıfırdan başlayan biri mümkün değil gibi geliyor...Yani çok önemli gerçekten, sağlanan geribildirimler. O yüzden sürekli, her gün sistemi birkaç kez kontrol etmeye çalışıyorum, hani aksamasın. Birkaç gün çünkü geç kalsam o öğrenci için bir kayıp...O yüzden çok önemli benim orada onlarla aktif olmam. (Ö2)

...şimdi öğrenci bana ödev gönderdiğinde bir problemin farkına varıyorum ve o öğrencinin o problemine yönelik bazı yönlendirmelerim oluyor. Bazen, mesela tutuşunda bir bozukluk varsa fotoğraflarla yardımcı olmaya çalışıyorum. Sözel olarak anlatıyorum ama sonrasında özellikle o problemi düzeltmesi için bazı materyaller gönderiyorum... (Ö4)

Onun dışındaki kısım tamamen dediğim gibi geribildirime dayalı. Böyle olduğu zaman da öğrencinin spesifik ihtiyaçlarına göre, öğrenme hızına göre, anlayamadığı yerleri sorabilecek. Videosunda da konuşa da bilir zaten. Ama videoda gösterdiği tekniği anlayıp anlamadığını ben görmüş olacağım ve geribildirimde bulunabileceğim. Orada o yüzden eğitimin şeyi, şartlarından bir tanesi olan, hani duruma göre hareket edebilme,

öğrencinin durumuna göre şekil verebilme ya da öğrenme hızına, öğrenme, ne diyeyim, yoğunluğuna ya da niteliğine ayar yapabilme açık oluyor. (Ö3)

Akadema'nın en büyük avantajı insanlar sanki sadece video üzerinden eğitim alıyorlarmış gibi düşünseler de aslında gündelik olarak benimle interaktif şekilde etkileşime geçip, benim yönergelerimi eğer isterlerse daha fazlasını verebileceğimi bilmeleri...(Ö1)

...Öğrencilerle iletişimimizde burada inanılmaz şeyler çıkıyor ortaya. Onların, çünkü videolarına ben tek tek, uzun uzun cevaplar vermeye çalışıyorum. Şuna dikkat edin, buna dikkat edin, şunu çok güzel yapmışsınız, bunu daha da güzel yapacağınıza eminim... (Ö1)

...Öğrencinin bütün sorularına cevap veriyoruz onun yanında olduğumuzu, hani uzakta olsak bile bir mesaj kadar uzağındayız, onu hissettiriyoruz öğrenciye ve hangi sıkıntınız olursa olsun mutlaka ulaşın diye mesajlaşıyoruz, bu açıdan da çok iyi. Bu öğrenci ve öğretene arasındaki etkileşim aslında onları sistemde tutan bir unsur olarak görülebilir. (Ö5)

Öğretenerin sistemde öğrenenlerin ödevlerine verdikleri geribildirimler öğrenmeyi etkilemektedir. Bunun yanında pozitif geribildirimler ile öğrenenlere motivasyon sağlama, öğretene-öğrenen arasındaki etkileşim oluşturma ve öğrenenin sistemde kalmasına yardımcı olma gibi etkilerinin olduğu da düşünülmektedir. Psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecinde öğretenerler özellikle başlangıç seviyesindeki öğrenenlerin daha doğru ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için bu geribildirimlerin gerekli olduğunu savunmaktadırlar. Bunların yanında geribildirimlerin sağladığı bir diğer önemli sonuç öğrenenlerin kullandığı öğrenme materyalleri ve onlardan beklenen öğrenme çıktıları aynı olsa da bireysel öğrenme farklılıkları dikkate alındığında ödevlerine verilen geribildirimler onlara kendilerine özgü bir öğrenme süreci oluşturmalarını sağlamaktadır.

Motivasyon: Öğrenmeyi etkileyen bir diğer unsur ise motivasyondur. Motivasyon öğrenme süreci boyunca öğrenenlerin sistemde aktif olmalarına daha iyi bir öğrenme deneyimi yaşamalarına katkı sağlar. Öğretenerlerden elde edilen veriler doğrultusunda öğretenerler öğrenenlere motivasyon sağlama, onların sistemde kalmasını sağlama ve sistemden gidenleri geri getirme noktasında önemli bir kaynak olarak görülmektedir. Öğrenme teması kapsamında değerlendirilen motivasyona ilişkin kodlar ve öğretener düşüncelerine aşağıda gösterilmektedir.

- Öğretenin motivasyon sağlayıcı etkinlikleri öğrenenin sistemde kalmasına yardımcı olur.

Mesela onlara bulduğum, beğendiğim, teşvik edebilecek bizim derslerimizin haricinde de dersimize paralel de olabilir, Youtube aracılığıyla bazı linkler gönderiyorum. Bu şekilde yani, ekstra teşviklerim bu şekilde... Hatta bazılarına tekrar, ekstra ekstra yazıyorum. Mesela, devam eden 3 hafta çok güzel dersini göndermiş birden durağana geçiyor. Hani, yani napayım göndermezse göndermesin gibi düşünmüyorum. Ekstra, bilmem ne hanım, bilmem ne bey, bakın bu zamana kadar çok iyi ilerlediniz lütfen dördüncü, beşinci haftayı da gönderin falan diye onlara biraz daha ısrar ediyorum. (Ö2)

Aslında bu hani çok müdahil olabildiğimiz bir şey değil ama kendi adıma biraz öğrencileri motive etmek için, evet arkadaşlar ilk haftanız nasıl geçti ya da ikinci hafta için bana sorabileceğiniz sorular var mı vs. gibi şeyleri foruma yazarak hani biraz geri dönüş almak için çabalıyorum... öyle olduğunda ilk hafta ödev gönderip ikinci üçüncü haftada bırakmaya meyilli öğrenciler olabiliyor bazen ama onları, birkaç öğrenci vardır öyle geri döndürdüğüm. (Ö4)

Değer verildiğinizi hissetmek özellikle enstrüman çalmakta çok çok çok önemli bir şey. Çünkü birebir ders yaptığınızı ancak bu şekilde hissedebilirsiniz. Yani siz benden ders almak istiyorsunuz buraya gitarınızla geldiniz, ben size bilgimi aktarabilirim ama bilgimi aktarırken tutumum...Hocalık dediğimiz şey hem karşınızdaki olguyu çok iyi şekilde analiz edip ani çözümler üretebilmek. (Ö1)

Motivasyon öğrenenlerin etkili bir öğrenme süreci yaşamalarına yardımcı olmaktadır ve AKADEMA platformundaki bu dersler için öğretmenler bu motivasyon oluşturma konusunda önemli bir paya sahiptirler. Öğretmenler yaptığı etkinliklerle ve bazı girişimlerle dersi bırakan ve bırakma evresinde olan öğrenenleri sisteme geri kazandırdıklarını düşünmektedirler. Daha çok etkileşim artırmaya odaklanmış olan bu girişimler sayesinde, öğrenenler kendi öğrenme süreçlerinde daha etkili bir rol üstlendikleri varsayılmaktadır.

Kullanılan Dil: Öğrenme ortamında öğretmenlerin kullandığı dil ve yaklaşım öğrenenleri ve öğrenme sürecini etkileyen bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin öğrenenlere karşı nasıl bir yaklaşımda oldukları, iletişim ortamlarında kullandıkları dil ve öğrenenlere ödevlerde verdikleri yanıt gibi değişkenlerin öğrenme için önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu konuya ilişkin öğretmen görüşleri ve kodlar aşağıda yer almaktadır.

- Öğretenlerin öğrenme ortamında kullandıkları dil ve etkileşim kurma şekilleri öğrenmeyi etkiler.

Strateji olarak her hafta onlara bir hoş geldiniz yazısı yazıyorum. Yani, çok neşeli bir şekilde... Arkadaşlar, hoş geldiniz, nasılsınız, benim için bu hafta çok güzel, sizin için de aynı şekilde mi, bu hafta dersimizde şunları işliyoruz, forumlar kısmında, sizin için bu hafta biraz kolay olacak ve eğlenceli olacak ya da bu hafta keyifli olacak ya da biraz zorlayacak belki, bunları söylüyorum. (Ö2)

Bu biraz daha soğuk görüntülü bir şey, içindeki yazılar, açıklamalar falan biraz, hafif akademik dilde gibi. Yani günlük dille insanlarla, şey yapmak gerekiyor, iletişim kurmak gerekiyor...(Ö3)

...Ne yapabilirim diye düşündüm, duyuruları inanılmaz derecede kullandım ve oldukça gündelik bir dille, yani ne kadar akademik olsa bile, hani insancıl bir dille, şunu şöyle yapın, bunu böyle yapın değil de; herkese merhaba, bugün sizinle yepyeni bir video paylaşacağım bakın şunu yaptık, bakın bunu yaptık, bakın yeni bir video... (Ö1)

Yukarıda öğretmenlerin öğrenme ortamında öğrenenleri daha aktif hale getirebilmek için nasıl bir dil kullandıkları ve bunu nasıl bir stratejiye dönüştürdüklerine ilişkin görüşlere yer verilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin kullandıkları daha samimi ve arkadaşça bir dilin öğrenme ortamında etkileşimi ve iletişimi güçlendirdiği ve öğrenenler için daha rahat bir ortam sağladığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

4.1.2.4 Öğrenme Ortamı

Öğretenlerle yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen verilere göre öğrenenlerin daha verimli bir süreç geçirmeleri için öğrenme ortamının özelliklerinin de önemli olduğu düşünülmüştür. Öğrenme ortamının hem öğrenenler hem öğretmenler için kullanımının kolay olması ve öğrenme ortamındaki etkileşim sağlayan bileşenlerin paylaşım yapmak için yeterli olması önemlidir. Öğrenme ortamı teması altında yer alan alt temalar ise etkileşim ve kullanışlılık olmuştur.

Etkileşim: Öğrenme ortamının öğrenenler ve öğretmenler arasında ihtiyaç duyulan düzeyde iletişim ve etkileşim sağlayabilecek bileşenlere sahip olması beklenmektedir. Bu etkileşim hem öğrenenlerin daha iyi bir öğrenme deneyimi yaşamalarına yardımcı olmaktadır hem de öğretmenlerin öğrenenlere daha iyi bir akademik destek sağlamalarını kolaylaştırmaktadır. Etkileşim alt temasına ilişkin kod maddesi ve öğrenen görüşleri aşağıda sıralanmaktadır.

- Öğrenen öğretene arasında etkileşim sağlayan unsurlar öğrenme ortamının önemli bir bileşenidir.

Aslında her şey çok çok güzel, ne olabilir gerçekten şu an düşünüyorum. Bahsettiğim gibi hani öğrencilerle bizim iletişimimiz biraz daha fazla olabilir...Etkileşimi artıracak bazı şeyler olabilir. (Ö2)

Ben bir duyuru ya da bir şey yaptığım zaman onlar sisteme girerlerse görüyorlar, kendilerine e-mail ya da telefonuna mesaj gibi bir bildirim gelmiyor. O zamanda mesela bir hafta boyunca bile girmemiş olabiliyor. Sonra bir gireceği tutuyor... birazcık ilgilenip kapatıp devam ediyor. Oysa anında biz bir duyuruda bulunduğumuzda bir şey söylediğimiz zaman onlara gidiyor olsa etkili olurdu diye düşünüyorum. (Ö3)

Öncelikle, sistemde yapılan duyurular vs. gibi şeyler öğrencilere direkt email olarak ya da telefon mesajı olarak gitseydi çok daha iyi bir etkileşim olurdu yani haberleri olurdu... (Ö3)

Yukarıda öğretmenlerin görüşlerine göre öğrenenlerin ihtiyacı kadar öğretmenler de sistemde etkileşimi artıracak öğelere ihtiyaç duymaktadır. Öğretmenlerden bazıları etkileşim artıracak unsur olarak eş zamanlı oturum yapılabileceğini ve bu durumun öğrenenleri motive edeceğini ve sisteme bağlılıklarını güçlendireceğini düşünmektedir. Bir diğer nokta ise sistemin öğretmenlerin yaptığı duyuruların öğrenenlere anında ulaşmasını sağlamanın da daha kaliteli bir etkileşim süreci için önemli olduğunu vurgulanmıştır. Bu doğrultuda öğrenenler ve öğretmenler arasında daha iyi etkileşim sağlayacak bileşenlerin olması öğrenenlerin öğrenme ortamına karşı tutumlarını güçlendirerek bağlayıcılık geliştirebilir sonucuna ulaşılabilir.

Kullanışlılık: Öğrenme ortamı bağlamında değerlendirilen kullanışlılık, öğrenme ortamının tüm kullanıcılar için kolay ve uygulanabilir yapıda bileşenlere sahip olmasıdır. Yeni bir öğrenme ortamına dahil olan öğrenenler kendilerini zorlayan, karmaşık yapıdaki bir sistemde kalmak istemeyebilir ve bu durum öğrenenlerin dersi bırakmasına sebep olabilir. Aynı kriter dersin yürütücüleri için de geçerlidir ve bu durum öğretene için de enerji ve performans kaybına neden olabilir. Öğrenme ortamının kullanışlı olmasına yönelik öğretmen görüşleri ve bu görüşlerden oluşturulmuş kod maddesi aşağıdadır.

- Sistemin kullanıcı dostu olması öğrenme ortamı için önemli bir bileşendir.

...Ayrıca kaydolmak çok kolay olmalı, kaydolmak için şeyler, adımlar daha da basitleşebilir diye düşünüyorum...(Ö3)

Pek çok insan bilgisayar başındayken bunlarla ilgilenmiyor, ilgilenemiyor olabiliyor. Bazı insanların bilgisayarları bile olmayabiliyor. Dolayısıyla mobil uygulamasının çok kolay ve çok iyi olması gerekiyor... (Ö3)

Yukarıdaki sistemin kullanışlı olmasına dair öğreten görüşleri çerçevesinde kullanıcı dostu olan bir öğrenme ortamı tüm kullanıcılar için vazgeçilmez bir unsurdur. Öğrenme sistemine kaydolmanın basit ve anlaşılır adımlardan oluşması, teknolojik altyapı ile gelen değişimlere kolay adaptasyon sağlama ve her gün giderek yoğunlaşan insan yaşamı içinde öğrenenlere mobil uygulama kolaylığının sağlanması öğrenme ortamının kullanışlılığı için gereklilik olarak belirtilmiştir. Öğretenlerle yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilen tüm bulguları gösteren tabloya aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4.3. Öğretenlerden Elde Edilen Bulgular

Tema	Kategori	Kod
Gelişim	Akademik Gelişim	<ul style="list-style-type: none"> Daha planlı ve düzenli ders oluşturmaya yardımcı olur. Uzaktan enstrüman eğitimi hazırlama Uzaktan öğreten tecrübesi kazanmak
	Kişisel Gelişim	<ul style="list-style-type: none"> Uzaktan eğitim alanını tanımak Uzaktan öğreten olma deneyimi yaşama Video üzerinden ders anlatımı doğru ifade etme becerisi geliştirir. Uzaktan çalgı eğitiminin heyecan verici olması ve kişisel memnuniyet sağlama
	Toplumsal Gelişim (Fayda)	<ul style="list-style-type: none"> Farklı yaş gruplarından oluşan fazla sayıda kişiye öğrenme olanağı sağlama Yetenekli olan kişiler için bu eğitimin ulaşılabilir olmasını sağlama Enstrüman eğitiminin erişilebilir olmasını sağlama Klasik müziğin yayılmasına destek olma Toplumda müzik eğitimine karşı farkındalık oluşturma
Hazırbulunurluk	Teknolojik Yeterlilik	<ul style="list-style-type: none"> Teknoloji okur yazarlığı Sistem kullanma becerisi Video temelli ders hazırlama Video ödev çekip sisteme yükleyebilme
	Fiziksel Yeterlilik	<ul style="list-style-type: none"> Enstrümana sahip olma. Vücudun fiziksel olarak eylemi gerçekleştirebilme kapasitesine sahip olması. Fiziksel olarak eylemi gerçekleştirmek için temel oturuş ve tutuş pozisyonlarına sahip olma
	Nota ve Enstrüman Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenenlerin enstrümana ilişkin bir ön bilgiye ihtiyaçları yoktur. Nota bilmek daha hızlı öğrenmeye yardımcı olabilecekken bir önkoşul değildir.

Öğrenme	Öğretim Yöntemi	<ul style="list-style-type: none"> Gösterip yaptırma tekniği becerilerin kazanılmasında etkili bir yoldur. Uygulama yapma ve aşamaları gösterme beceriyi öğrenmeyi kolaylaştırır.
	Öğreten Bulunurluğu	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenenin sorularını sorabilecek birine ihtiyaç duyması. Öğrenenin ödevlerine geribildirim sağlanması. Güvenilir öğrenme kaynağı olarak görülmesi.
	Geribildirim	<ul style="list-style-type: none"> Geribildirimler daha doğru ve kalıcı öğrenmeye yardımcı olur. Öğretenin ödevlere sağladığı geribildirimler öğrenenlerin bireysel farklılıklarını gözetmektedir. Öğretenin sağladığı pozitif geribildirimler öğrenmeyi etkiler. Öğretenin geribildirim verirken oluşturduğu tutum öğreneni etkiler. Geribildirimler öğretmen-öğrenen etkileşimi sağlar.
	Motivasyon	<ul style="list-style-type: none"> Öğretenin motivasyon sağlayıcı etkinlikleri öğrenenin sistemde kalmasına yardımcı olur.
	Kullanılan Dil	<ul style="list-style-type: none"> Öğretelerin öğrenme ortamında kullandıkları dil ve etkileşim kurma şekilleri öğrenmeyi etkiler.
Öğreten Roller	Rehber	<ul style="list-style-type: none"> Öğreten öğrenme sürecinde öğrenene rehberlik ederek onun beceriyi doğru şekilde kazanmasını yardımcı olur. Doğru öğrenme kaynağına ulaşmada öğrenene rehberlik edebilir.
	Eğitmen	<ul style="list-style-type: none"> Videolarda ve diğer kaynaklarda içeriğin aktarılmasını sağlar. Enstrüman için gerekli becerileri kazanmada eğitici rol üstlenir. Herhangi bir kurumda çalgı öğretmenliği yapmaktan daha etkili.
Öğrenme Ortamı	Etkileşim	<ul style="list-style-type: none"> Öğrenen öğretmen arasında etkileşim sağlayan unsurlar öğrenme ortamının önemli bir bileşenidir.
	Kullanışlılık	<ul style="list-style-type: none"> Sistemin kullanışlı olması öğrenme ortamı için önemli bir bileşendir.

4.2. Psikomotor Becerileri Uzaktan Öğrenme Sürecinde Öğreten Roller

Bu temada AKADEMA öğrenme platformundaki enstrüman derslerinde dersin yürütücüsü olan öğretmenlerin kendilerini nasıl bir öğretmen rolünde gördükleri ve bir öğretmen olarak hangi sorumluklara sahip oldukları incelenmiştir. Bu temaya ilişkin verilere, öğretmenlere kendi öğretmen rollerinin ne olduğunu açıklamalarının istendiği bir soruyla ulaşılmıştır. Öğretmenler ise kendi öğretim deneyimleri doğrultusunda birbirinden

farklı öğreten rollerine ve bazı durumlarda ise tüm rollere sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu roller; rehber ve eğitmen olmak üzere iki alt temada sınıflandırılmıştır.

Rehber: Bu rolde öğretenler kendilerini öğrenenin deneyim kazanma ve öğrenme sürecinde ona eşlik ederek, ihtiyaç duyduğu zamanlarda ona yardım edebildiği bir rehber olarak değerlendirmektedir. Rehber alt temasına yönelik oluşturulan kodlar ve bu konu kapsamındaki öğreten görüşleri aşağıda gösterilmektedir.

- Öğreten öğrenme sürecinde öğrenene rehberlik ederek onun beceriyi doğru şekilde kazanmasını yardımcı olur.
- Doğru öğrenme kaynağına ulaşmada öğrenene rehberlik edebilir.

Rehber sanıyorum tek kelimeyle, hayatta da her zaman aynı şeyi yapmaya çalışıyorum, burada lisans öğrencilerine de aynı şeyi yapmaya çalışıyorum. Bir insan bir şeyi öğrenmek istiyorsa kendisi öğrenir... Dünyadaki en iyi eğitmen insanın kendisidir. (Ö1)

Yani burada birçok şeyi bir arada hem rehberlik yapıyorsunuz hem aslında bir arkadaşlık yapıyorsunuz, arkadaşlık konumu da var orada, ustalık; ustasınız orada, öğretilirsiniz bunların hepsi bir arada bence. Öyle düşünüyorum yani. (Ö5)

Aslında birkaçı birden, hem onlar için bir rehberim, belki bir rol modelim yani, benim varlığım, onlara hitap tarzımın bile çok çok teşvik ettiğini söyleyenler oldu. Çok pozitifsiniz, biz onu çok seviyoruz falan. Bekli daha kötü ya da daha soğuk davransaydım ona göre bir etkileşim olacaktı. O bile çok önemli diye düşünüyorum. (Ö2)

Subjektif yaklaşımlardan daha ziyade öğrenilen bilgileri oldukça objektif şekilde her şeye uygulayabilecekleri bir alana taşımak. Bu ne demek; notayı çok iyi anlayabilmeleri demek, gitar üzerinde notaları çok kolay bulabilmeleri demek. Ben sadece bu aslında ürettiğim iki ders içerisinde gitarla öğretilebilecek her şeyi öğretiyorum. Bundan sonrası, benle beraber benim rehberliğimde yeni eserleri öğrenmek demek aslında. (Ö1)

Öğreten rollerinden biri olarak değerlendirilen rehber, öğretenlerin öğrenme deneyimlerinde onlara ihtiyaç duydukları anlarda yönlendirebilecekleri bir pozisyon olarak görülmektedir. Yukarıdaki öğreten görüşlerinde yer alan verilerden ulaşıldığı gibi, öğretenler kendilerini AKADEMA platformunda psikomotor becerilerin kazandırıldığı enstrüman derslerinde aslında tek bir rolde değil de birçok rolü bir arada barındıran bir pozisyonda görmektedirler. Rehber rolü de bu birkaç öğreten rollerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Eğitmen: Öğreten rolleri içinde incelenen bir diğer rol ise eğitmendir. Eğitmen, öğrenenlerin öğrenme sürecinde daha eğitici roller üstlendiği ve dersin içeriğinin öğrenenlere aktarılmasında daha fazla sorumluluk alarak süreçte etkin olduğu bir öğrenen rolü olarak değerlendirilmektedir. AKADEMA ortamındaki enstrüman derslerinde öğrenenlerin birden fazla üstlendikleri rollerden biri de eğitmen olmaktır. AKADEMA platformunda varsayılan eğitmen rolünün ise yüz yüze verilen enstrüman eğitimlerindeki rolle aynı olmadığı, uzaktan enstrüman çalma becerisi kazandırmanın çok daha farklı boyutlarının olduğu ifade edilmektedir. Eğitmen rolüne yönelik öğrenen görüşleri ve oluşturulmuş kod maddeleri aşağıda yer almaktadır.

- Videolarda ve diğer kaynaklarda içeriğin aktarılmasını sağlar.
- Enstrüman için gerekli becerileri kazanmada eğitici rol üstlenir.
- Herhangi bir kurumda çalgı eğitmenliği yapmaktan daha etkili.

...şöyle proje başladığında da dediğim gibi çok büyük kitlelere ulaşabiliyoruz, bu açıdan aslında kendimi herhangi bir kurumda keman eğitmenliği yapmaktan tabi ki daha şey hissediyorum, daha etkili, daha yönlendirici hissediyorum. (Ö4)

Benim rolüm çello dersini veren tek kişiydim, dolayısıyla tek eğitmen benim bu programın içindeki, çello öğreniyorum programının içindeki. Aynı şekilde Akadema'nın müzik programındaki her bir çalgı içinde hep birer öğretmen var. Yani rol bir eğitmen rolü ve tek bir eğitmen rolü, ekip olarak vs. değil... Ama normalde dediğim gibi, onlar video gönderiyor, biz o videoları izleyip yanıtta bulunuyoruz. Dolayısıyla biz onların işlerini bireysel olarak görüyoruz ve dönütte bulunuyoruz. Eğitmen yani. (Ö3)

Yani burada birçok şeyi bir arada hem rehberlik yapıyorsunuz hem aslında bir arkadaşlık yapıyorsunuz, arkadaşlık konumu da var orada, ustalık; ustasınız orada, eğitmensiniz bunların hepsi bir arada bence. Öyle düşünüyorum yani. (Ö5)

Onun dışında ne demiştik, eğitmen, rehber hepsini birden düşündüm ben açıkçası, birçok şey aslında. (Ö2)

Yukarıdaki görüşler doğrultusunda, eğitmen öğrenen rolleri içinde incelenmiştir. Psikomotor becerilere yönelik olan enstrüman derslerindeki öğrenenlerin kendilerini birçok açıdan eğitmen olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Eğitmen rolü öğrenenlerin yerine öğrenenlerin süreçte daha etkin olduğu ve öğrenme sürecinde sorumlulukların büyük payının öğretende olduğunu ileri sürmektedir. Psikomotor becerilerin uzaktan kazanılması daha planlı ve yapılandırılmış bir deneyim gerektirdiği için öğrenenler kendilerini daha yönlendirici olarak değerlendirmektedir.

5. TARTIŞMA

Bu tez çalışmasının tartışma bölümünde, araştırmanın bulgularından elde edilen veriler literatürdeki benzer çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

5.1. Psikomotor Becerilerin Uzaktan Öğrenilmesinde Önemli Etkenler

Psikomotor alan, öğrenenin hem bilişsel hem de psikomotor becerilerinin birlikte kullanıldığı ve insan beyniyle vücudunun aynı davranış için birlikte hareket ederek sonunda koordine bir eylemin ortaya çıktığı bir alandır (Zaghloul, 2001, s. 25). Psikomotor becerilerin, bilişsel ve duyuşsal alan becerilerine göre uzaktan öğrenme ortamlarında sınırlı bir paya sahip olduğu varsayılmaktadır (Dutile, Wright ve Beauchesne, 2011, s. 43). Enstrüman çalma becerisi de psikomotor öğrenme kapsamında değerlendirilmektedir ve uzaktan enstrüman çalma becerisinin kazanılması psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesi kapsamında ele alınan bir durumdur. Bir enstrümanı çalabilme becerisi hem bilişsel hem de psikomotor becerilerin eş zamanlı koordinasyonunu gerektirmektedir. Hızla gelişen teknolojiyle birlikte çevrimiçi müzik ve enstrüman eğitimi daha erişilebilir olmakta ve üniversitelerin uzaktan enstrüman eğitimine verdikleri önem giderek artmaktadır (Chriswell, 2009, s. 26; Herbert, 2007, s. 1; Lancaster, 2007, s. 4). Anadolu Üniversitesi'nin yürüttüğü KAÇD platformu olan AKADEMA bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alana yönelik dersler bulunmaktadır. Psikomotor becerilere yönelik derslerin içinde keman, gitar ve çello gibi enstrüman eğitimleri de bulunmaktadır. Bu bağlamda uzaktan enstrüman eğitiminin üniversiteler tarafından desteklendiği ve bu alanın popülerlik kazanmaya devam ettiği sonucuna ulaşılabilir.

AKADEMA kapsamında yapılan bu çalışmada öğrenenlerin enstrümana ve nota bilgisine yönelik deneyimlerinin olup olmaması dersi yorumlamalarına ve dersin etkinliklerini başarılı bir şekilde tamamlamayı etkilediği yorumu yapılmıştır. Ayrıca öğrenenler ders sürecinde uzaktan enstrüman çalma becerisi kazanma noktasında kendi özgüven duygularının geliştiğini ve ilerleyen süreçte de bu öğrenme deneyimine devam edebileceklerini ifade etmişlerdir. Daha önceden uzaktan öğrenen deneyimine sahip olmalarına rağmen psikomotor beceri kazanmayı amaçlayan bir çevrimiçi ders almadıkları için uzaktan enstrüman çalma becerisini kazanmada ilk başlarda kaygılı olduklarını ama daha sonra öğrenme süreci başlayınca öğretmenlerin yaklaşımı ve öğrenme sisteminin bileşenleri sayesinde bu becerilerin tamamen uzaktan da öğrenilebileceğine dair inançlarının arttığını belirtmişlerdir. Bu tez çalışması kapsamında yetişkin

öğrenenlerin KAÇD ortamında öğrenmeye yönelik düşüncelerini daha özgüvenli ve rahat bir şekilde ifade edebildikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Kop, Fournier ve Mak (2011, s. 89) daha önce uzaktan öğrenen olma deneyimi olmayan veya bu konuda kendini acemi hisseden öğrenenlere kişisel öğrenme ağları oluşturmalarına ve öğrenme sürecinde özerklik kazanmalarına yardımcı olmanın faydalı olabileceğini belirtmişlerdir. Böylelikle henüz deneyimsiz olan öğrenenlerde özgüven oluşturmak ve öz-yeterlik sağlamak öğrenme sürecinde teknoloji ve sistem kullanımı, öğrenme sistemine aşına olma gibi konularda azalan destek sağlanabileceği belirtilmiştir. Bu araştırma bulgusuna benzer bir şekilde Rostvall ve West (2003, s. 220) psikomotor becerilerin kazandırılmasına yönelik yapmış olduğu araştırmasında gitar çalma becerisi kazanmada öğrenenler ve öğretmenler arasındaki etkileşimin öğrenenlerin yetişkin ve deneyime sahip olmasıyla ilişkilendirmiş ve yetişkin öğrenenleri kendi ihtiyaçlarını belirtme ve derse yönelik düşüncelerini açıklamada daha özgüvenli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu iki araştırmadan elde edilen sonuçlar öğrenenlerin yetişkin öğrenenler olması, deneyime sahip olmaları ve özgüven sahibi olmaları gibi açılardan birbirini desteklemektedir.

AKADEMA platformundaki öğrenenlerin ve öğretmenlerin enstrüman derslerindeki etkileşim üzerine düşünceleri doğru kurulmuş bir iletişim ve etkileşimin öğrenme sürecine katkı sağladığı yönündedir. Etkili bir iletişimin öğrenenlerin sistemde kalmasına yardımcı olduğu, daha verimli bir öğrenme deneyimi fırsatı oluşturduğu ve öğrenen-öğreten arasındaki etkileşimin öğrenenlere motivasyon sağladığı vurgulanmıştır. Öğretmenler, ders videolarını oluştururken özellikle etkileşimi kuvvetli hale getirmek için karşılarında bir öğrenen varmış gibi hitap ederek ve bir anlatım tavrı oluşturarak birebir iletişim kuruyormuş gibi öğrenme materyali oluşturduklarını ifade etmişlerdir. Brandström, Wiklund ve Lundström (2012, s. 455) yapmış oldukları araştırmada uzaktan enstrüman çalma becerilerinin öğrenilmesi sürecinde doğru iletişimin ve etkileşimin oldukça önemli olduğu ve uzaktan video konferans veya video tabanlı derslerde öğretmen-öğrenen arasındaki iletişimi güçlü yapan bileşenlerden birinin de göz kontağı kurmak olduğunu belirtmişlerdir. Orman ve Whitaker (2010, s. 100) ise çevrimiçi bir derste göz kontağının yüz yüze bir derste olduğundan daha değerli olduğunu ve öğrenenlerin yalıtılmışlık hissini azaltmaya karşı etkili bir yöntem olduğunu savunmuşlardır. Koutsoupidou (2014, s. 253) ise keman ve piyano gibi enstrümanların eğitim sürecinde uzaktan öğrenme ortamlarının öğrenen-öğreten etkileşimi üzerine odaklanması gerektiğini vurgulamıştır. Bu sayede geribildirim sağlama, enstrümana ilişkin teknik

bilgilerin doğru aktarılması ve öğrenen performanslarının doğru incelenmesinin iyi bir iletişimle yönetilebileceğini savunmuştur. Dahası öğrenen-öğreten arasındaki etkileşimin ileride teknolojik gelişmelerle birlikte sanal öğrenme ortamları oluşturularak öğrenenlerdeki uzaklıktan kaynaklanan sosyo-psikolojik yalnızlığa ve yalıtılmışlık hissine iyi geleceği belirtilmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, yapılan bu tez araştırmasının, Brandström, Wiklund ve Lundström'e (2012) ve Koutsoupidou (2014) ait araştırmaların sonuçlarıyla etkileşim boyutunda benzer bulgulara sahip olduğu görülmektedir.

Garrison, Anderson ve Archer (2000, s. 89) Sorgulama Topluluğu (Community of Inquiry) kuramında öğrenmenin sosyal, bilişsel ve öğretimsel olmak üzere üç bulunurlukla paralel şekilde ilerlediğini ve çevrimiçi öğrenme ortamlarında sosyal bulunurluğun sağlanması gerektiğini savunmuştur. Öğrenenlerin kendilerini sosyal ve duygusal anlamda bir ortama ve o ortamdaki kişilerle bağlı hissetmesi olarak tanımlanan (Cleveland-Innes ve Campbell, 2012, s. 272) sosyal bulunurluğun eğitimsel öğrenme deneyimine doğrudan bir katkısı olduğu ileri sürülmüştür (Garrison, Anderson ve Archer, 2000, s. 90). Sosyal bulunurluk kapsamında öğrenenlerin güvenilir bir öğrenme ortamında kendi kişilik özelliklerini koruyarak bir amaç doğrultusunda kişilerarası iletişim kurabilmesinin öğrenenin gelişimsel öğrenme süreci için önemli olduğunu belirtmiştir (Garrison, Cleveland-Innes ve Fung, 2010, s. 32). Sosyal bulunurluk çerçevesinde düşünüldüğünde Kop, Fournier ve Mak (2011, s. 78) yapmış olduğu araştırmasında açık bir çevrimiçi öğrenme ortamındaki öğrenenlerin ortamdaki bilgili kişilere erişebilmesinin, kendi gelişimlerine katkı sağlayacak videolar bulabilmesinin ve kendi öğrenmesini organize edebilecek öz düzenleme yetisine sahip olmasının önemli olduğunu ve bunun için de öz düzenlemeye sahip olması gerektiğini ifade etmiştir. Sosyal bulunurluğun önemli bileşenlerinden birisi de yakınlık (intimacy) ilkesi varsayılmaktadır (Argyle ve Dean, 1965, s. 289-304). Dolayısıyla sosyal bulunurluk bağlamında yakınlık ilkesinin diğer becerilerde de olduğu gibi psikomotor becerilerinin öğrenilmesinde de etkili olduğu sonucu ilgili alanyazında yer alan araştırmalarla örtüşmektedir.

Yapılan bu tez araştırmasında öğrenen-öğreten arasındaki etkileşimin öğrenmeyi güçlendirdiği sonucuna ulaşılırken öğretmenlerin bu etkileşimi belirli bir düzeyde tutabilmek ve öğrenenlerin sistemdeki aktifliğini koruyabilmek için belirli yöntemler geliştirdiğine araştırma bulgularında değinilmiştir. Aktifliği sürdürmek ve etkileşimi artırmak için öğretmenlerin başvurduğu yöntemlerden bazıları; öğrenenlere arkadaşça bir

hitapta duyurularını ilettikleri, akademik bir dilden kaçınarak sosyal bir ortamda olduğu gibi samimi bir yaklaşım gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum öğrenenlerin yetişkin olmasıyla da ilişkilendirilmekte ve yetişkin öğrenmesini hümanist bir açıdan inceleyen Paula Freire'nin yaklaşımında sosyo-kültürel sınırların en az olduğu ve yetişkin öğrenenlerin kendi deneyimlerini özgürce aktarabileceği bir ortamda öğrenen-öğreten ilişkisinin önemli olduğu vurgulanmaktadır (Jarvis, 2004, p. 121). Öğretenlerden birkaçı tarafından psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesinin diğer öğrenme alanlarına göre öğrenme sürecini zorlayacak bir etkinlik olduğunu ve bu sürede duygusal ortamların öğrenen motivasyonunu artırdığı ifade edilmiştir. Kullanılan samimi bir öğretim dilinin ve hissettirilen arkadaşça bir öğrenme ortamının öğrenenlerin sosyal bir aidiyet hissi oluşturarak öğrenme ortamına ve öğretene olan bağlılıklarını güçlendirebileceği düşünülmektedir. Cleveland-Innes ve Campell (2012, s. 273) yapmış oldukları araştırmalarında çevrimiçi öğrenme ortamlarında duygusal ve sosyal bulunurluğun öğrenme sürecine doğrudan bir etkisi olduğuna ve bu durumun öğrenme ortamının öğrenme deneyimine etkileyen bir parçası olarak değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmişlerdir. Öğrenme ortamında pozitif duyguların pozitif çıktıları olduğu gibi negatif duyguların da negatif sonuçları olabileceğinin altını çizilmiştir. Çevrimiçi öğrenme ortamında öğrenenlerin sahip olduğu duyguların öğrenme deneyimi için göz ardı edilemeyecek bir etken oluşu ifade edilirken öğrenenlerin ise öğrenme süreçlerinde kendi duygularının ne kadar güçlü bir etkide olduğunun farkında olmaları gerektiği vurgulanmıştır (Cleveland-Innes ve Campell, 2012, s. 285). Dahası, duygusal bulunurluğun iletişim ve etkileşim doğrultusunda artmasıyla öğrenenlerin öğrenme deneyimleri de artacak ve öğrenenler sosyal olarak kendilerini daha çok o sürecin içinde hissedeceği düşünülmektedir (Bozkurt ve Tu, 2016, s. 162). Bu çerçevede yapılan bu tez araştırmasının ve Cleveland-Innes ve Campell (2012) tarafından yapılan araştırmanın duygusal bulunurluk ve öğrenme ortamında pozitif duygu geliştirmenin öğrenmeye etkileri üzerine elde edilen bulgular birbirini doğrular niteliktedir.

Ayrıca, elde edilen bulgular neticesinde öğrenenler, bu dersleri tamamladıktan sonra kendi kişisel gelişimleri için enstrümana yönelik bilgilerini ve müzik kültürlerini artırmayı hedeflediklerini belirtmişler ve AKADEMA ortamında başka enstrüman dersleri aldıklarını veya almak istediklerini dile getirmişlerdir. Gitar dersini tamamlamış olan öğrenenlerden biri enstrüman dersleriyle birlikte gitar edebiyatı, klasik batı edebiyatı gibi konulara ilgi duymaya başladığını bu konularda da dersler aldığını ifade etmiştir. Bu

konuyla ilgili olarak Crawford (2017, s. 119) tarafından yapılan bir araştırmada Avusturalya'daki harmanlanmış bir öğrenme ortamında müzik eğitimi alan öğrenenlerin yılın ilk başlarından sonlarına doğru aldıkları derslerle birlikte, müziğe olan ilgilerinin arttığı, bir enstrüman çalmaya karar verdikleri ve yaklaşık %93'ünün okul dışında da müzikle ilgilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Siemens (2006, s. 42) tarafından ifade edilen ve KAÇD'de öğretmen ve öğrenen rollerinin arasındaki sınırların belirsiz olabileceğini ileri süren ifadesini doğrular niteliktedir. Öğreten ve öğrenen rollerinin arasındaki sınırların katı bir yapıdan daha esnek bir şekilde dönüşmesinin nedeni ise öğretmen ve öğrenenlerin süreç içinde ortak bir amaç doğrultusunda hareket ederek birbirlerini etkilemeleri olarak açıklanmaktadır (McAuley, Stewart, Siemens ve Cormier, 2010, s. 37). Ross vd. (2014, s. 64) tarafından yapılan bir araştırmada ise öğretmenlerin KAÇD ortamında sorumluluklarının bir sınırının olmadığını ve bazı zamanlarda öğrenen ve öğretmenlerin de öğrenme sisteminin bir parçası olarak aynı deneyimi keşfettiklerini ve bu ortak deneyimlerle öğretmenlerin de katılımcı varsayılabileceğinin altını çizmişlerdir. Bu tez çalışması kapsamında, öğrenenlerde olduğu gibi öğretmenlerde de dersin kişisel gelişim sağlayan etkilerinin olduğunu belirtmiştir. AKADEMA platformunda açtıkları enstrüman dersiyle birlikte öğretmen yönlerinin geliştiğini ve KAÇD ortamında uzaktan öğretmen olma deneyimi yaşamının kişisel tatmin sağladığını vurgulamışlardır. Bu konuyla ilgili olan bir başka araştırmada ise e-öğrenme deneyimi olan öğretmenlerin bir KAÇD platformunda gönüllü olarak ders verme sebeplerinin o platformda deneyim kazanmak olduğu tespit edilmiştir (Gil-Jaurena ve Dominguez, 2018, s. 214). Bu doğrultuda yapılan araştırma sonuçları birbirini desteklemektedir ve uzaktan alınan bir enstrüman veya müzik dersi, öğrenenlerin alana yönelik ilgisini geliştirmede ve öğrenenlere motivasyon sağlayarak dersten sonra da kendilerine ilgileri doğrultusunda bir öğrenme süreci şekillendirmede yardımcı olabilmektedir.

Bu tez araştırması bağlamında sistem kullanma kolaylığı ve öğrenme sisteminin herkes için kolay erişilebilir ve açık olması öğrenme deneyiminin sürdürülebilirliği konusunda hem öğrenenler hem de öğretmenler için vazgeçilmez bir unsur olarak değerlendirilmiş olup tüm kullanıcılar için sistemin kullanıcı dostu olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Konuyla ilgili öğrenen ve öğretmen görüşleri doğrultusunda, uzaktan müzik eğitimi programlarında sistemde olması gereken teknik özellikler sıralandığında kullanıcı dostu olması ilk sırada yer alırken diğeri önemli unsur da sistemin öğrenenlerden yapmasını beklediği görevlere ilişkin teknolojik altyapıya herkesin erişebileceği özellikte

olması gerektiğidir. Davis (1989) Teknoloji Kabul Modelinde (Technology Acceptance Model) bir topluluğun yeni bir teknolojiyi nasıl kabul ettiğini ve neden kullanmaya başlayacağını açıklamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda model, kullanıcıların sistemi kullandığında nasıl bir performans artışı yaşayacağına odaklanan algılanan fayda (perceived usefulness) ve insanların sistemi ne kadar az çaba ile kullanabileceklerine odaklanan algılanan kullanım kolaylığı olmak üzere iki noktaya dikkat çekmektedir. Böylelikle Davis (1989, s. 320) bir sistemin algılanan kullanım kolaylığının kullanıcıların o ortamda kalmasına ve oradaki etkinliklerini sürdürmede oldukça değerli olduğunu savunmaktadır. Bu kullanım kolaylığı boyutlarıyla değerlendirildiğinde yapılan tez araştırmasında Teknoloji Kabul Modelinde ele alınan algılanan kullanım kolaylığıyla benzer bir noktaya değinilmektedir.

AKADEMA bağlamında yapılan araştırmada da öğretmenlerin ve öğrenenlerin sisteme yönelik düşüncelerinde gelişen teknolojiyle birlikte öğrenme sistemine, sanal gerçekliğin dahil edilmesi gibi yeni uygulamaların ve araçların eklenmesinin daha zengin bir ortam sunarak öğrenmeyi güçlendirebileceği belirtilmiştir. Çevrimiçi öğrenme ortamının hedeflenen becerileri kazanmada daha verimli olması için teknolojiye yakından takip eden yeni öğrenme malzemelerinin geliştirilmesi gerektiği düşüncesi Mayer (2001) tarafından ileri sürülen Çoklu Ortamla Öğrenme Kuramı ile ilişkilendirilebilir. Bu kuramda öğrenmenin daha kalıcı olması için öğrenme malzemelerinin görsel ve metin olarak farklı sunulması ve öğrenenlere bu materyaller üzerinde istedikleri bilgiyi seçme, organize etme ve uyumlu hale getirme özerkliğinin tanınması gerektiği belirtilmektedir (Mayer, 2001, s. 1-300; Clark ve Mayer, 2016, s. 1-527) Bu durumu destekler nitelikte olan bir araştırmada ise uzaktan öğrenme ortamlarında müzik eğitiminin gelişmesi ve daha kaliteli öğrenme olanaklarının sağlanması öğrenen-öğrenen ve öğrenen-öğreten arasındaki etkileşimi en yüksek seviyede tutmak gerektiği ileri sürülmektedir. Bunu sağlamak için iyi yapılandırılmış sanal öğrenme ortamlarının oluşturulması ve çevrimiçi öğrenme malzemelerinin geliştirilmesi gerektiği dikkat çekilen bazı noktalardır (Koutsoupidou, 2014, s. 253). Brown, Keller ve Lima (2018) ulaşılabilir teknolojiler ile çevrimiçi bir müzik topluluğu oluşturma üzerine yaptığı araştırmasında mobil cihazlar ve tabletler gibi teknolojilerin özgün müzik üretimine nasıl dahil edilebileceği üzerine durum çalışmaları yapmıştır. Bu durum çalışmalarında teorik müzik bilgilerinin farklı kültürler ve sosyal ortamlarda uygulamalarının olabileceği araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda ise yaratıcılığı artıran, katılım girişi sağlayan ve katılımcıların müzikal ve

sosyal gelişimlerinde onlara azalan destek sunan stratejiler oluşturarak ulaşılabilir müzik aktiviteleri için temel ilkeler oluşturulmuştur (Brown, Keller ve de Lima, 2018, s. 147). Dolayısıyla psikomotor becerilerin öğretilmesinde azalan desteğin (Ludwig-Hardman ve Dunlap, 2003, s. 1-15; Sims, Dobbs ve Hand, 2002, s. 135-148) psikomotor becerilerin öğretilmesinde öğrenenlerin zaman içerisinde özgüvenlerini kazanmaları ve kendi başlarına amaçlanan öğrenme çıktılarına ulaşmaları açısından önemli olduğunu göstermektedir. Yapılan bu araştırmalardaki uzaktan müzik ve enstrüman eğitimine yönelik ileriye dönük beklentiler ve gelecekte öğrenme sisteminde olması istenen bileşenlerin iki çalışmada da birbirini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Yukarıda psikomotor becerilerin KAÇD ortamında öğrenilmesine yönelik yapılan tez araştırmasının ve alanyazında bu konuyla ilişkili diğer araştırmalar, psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecindeki benzer yönlerinden incelenmiştir. Bu incelemeler neticesinde, etkileşim, motivasyon, öğrenen deneyimi ve yetişkin öğrenen olma durumları, öğretene bulunurluğu, sosyal ve duygusal bulunurluk gibi psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesi sürecine etki eden faktörler alanyazındaki benzer örneklerle değerlendirilmiştir. Bu faktörlere öğrenen ve öğretene görüşlerinden elde edilen bulgularla ulaşılmıştır ve bu faktörlerin öğrenme sürecine pozitif katkıları doğrultusunda daha zengin ve verimli bir öğrenme deneyimi yaşayabilmektedirler.

5.2. Psikomotor Becerileri Uzaktan Öğrenme Sürecinde Öğreten Roller

AKADEMA kapsamında yapılan psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesini araştıran bu tez çalışmasında iki tür öğretene rolü belirlenmiştir. KAÇD platformunda enstrüman çalma becerilerinin uzaktan kazandırılması sürecinde belirlenen öğretene rolleri; eğitmen ve rehber olmuştur. Diğer öğrenme alanlarından farklı olarak psikomotor alan becerilerinin öğrenilmesinde, bir uzman veya o konuda bilgi sahibi bir kişi tarafından kazanılması hedeflenen becerinin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği öğrenme sürecinde doğru bir şekilde aktarılmalıdır. Öğrenme sürecinde bu becerilerin veya eylemlerin nasıl olması gerektiğini gösteren kişi çoğunlukla dersin öğretene olarak bulunmaktadır.

Bu tez araştırması neticesinde ulaşılan öğretene rollerinden biri olan eğitmen, öğrenenlerin öğrenme sürecinde onlara yardımcı olan, öğretimci bir yaklaşımla öğrenenlerin ihtiyaçlarına karşılık verebilen ve ders içeriğinin aktarılmasında öğretimci bir yaklaşım sergileyen kişi olarak açıklanmaktadır. Enstrüman çalma becerilerinin kazanılmasında yüz yüze derslerde olduğundan daha farklı bir eğitmen olarak değerlendiren öğretmenler kendilerini uzaktan bu sorumluluğu yerine getirirken daha farklı

tanımlamaktadırlar. Psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında öğrenilmesi sürecine ilişkin doğrudan öğreten rollerini inceleyen bir araştırmaya ulaşamazken KAÇD ortamlarında öğreten rolleriyle ilgili alanyazında yapılmış olan araştırmalar değerlendirildiğinde çok farklı öğreten rollerine yer verildiği görülmektedir. KAÇD ortamlarındaki öğreten rolleriyle ilişkili olan bir araştırmada (Rodriguez, 2012, s. 11), Stanford Üniversitesinde açık çevrimiçi ders olarak yapay zeka üzerine sunulan yüz altmış bin kayıtlı öğrencisi olan bir dersteki öğreten rolleri incelenmiştir. Bu araştırmada farklı rollerin yanı sıra eğitmen rolüne de yer verilmiştir ve eğitmen, videolarda ders anlatımını yapan, ders etkinliklerinde öğrencilere yönerge veren, ders katılımına yönelik yorumlar yapan, sınavları hazırlayan, ofis saatleri içinde bir soru havuzunda öğrenenlerden gelen sorulara yanıtlar veren ve verilen yanıtlara göre öğrenenler tarafından puanlanan bir öğreten olarak tanımlanmaktadır. Ancak yapılan bu araştırmada öğreten ve öğrenenlerin doğrudan bir iletişimi olmadığı özellikle belirtilmiştir. Rodriguez (2012, s. 11) tarafından yapılan bu araştırma ve bu tez çalışmasının eğitmen rolü üzerinde elde edilen sonuçlar kıyaslandığında eğitmenlerin sorumlulukları benzerlik göstermektedir. Tez çalışması kapsamında farklı bir sonuç olarak öğretenin öğrenenlerin ödevlerine geribildirim vermesi ve performanslarını değerlendirmesi de gerekmektedir. Bu durumun sebebi ise psikomotor becerileri öğrenme doğasının farklı bir sürece sahip olmasıdır. Bu süreçte öğrenenlere geribildirim sağlanması daha kısa bir zamanda doğru öğrenme sağlamakta ve istenilen beceri için birinden geribildirim alınması süreci daha verimli hale getirmektedir. Rodriguez'in (2012) araştırmasında eğitmen öğrenenlerle birebir etkileşime girmediği için bu tez çalışmasında eğitmenin öğrenenlerle kurduğu etkileşim yönünden farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma sistemdeki öğrenen sayısının çok fazla olmasından kaynaklanabilmektedir. AKADEMA platformunda enstrüman derslerindeki öğrenen sayıları öğretenin kolaylıkla birebir iletişim kurup onlara tek tek zaman ayırma olanağı tanımaktadır. Öte yandan Rodriguez'in (2012) araştırmasındaki yapay zeka dersine yüz altmış bin öğrenenin katılması öğretenin bir eğitmen olarak herkesle birebir iletişim kurması zorlaştırmaktadır. Larreta-Azelain (2014, s. 87) yapmış olduğu araştırmasında bağlantıcı KAÇD ortamlarında çevrimiçi dil öğretimi sürecinde öğreten yeterliliklerinin ve rollerinin neler olabileceğini araştırmıştır ve ulaştığı öğreten rollerinden biri de 'değerlendirme tasarımcısı ve ölçme uzmanı' (assessment designer and evaluator) olmuştur. Bu öğreten rolünde, öğretenin öğrenenlere yaptıkları ödevler ve etkinlikler geribildirim vermesi gerektiğine ve öz değerlendirme veya akran

değerlendirmesi için malzemeler hazırlaması gerektiğine dikkat çekmiştir (Larreta-Azelain, 2014, s. 87).

Bu tez araştırması çerçevesinde ulaşılan bir diğer öğreten rolü ise rehberdir. Hem öğrenenlerden hem de öğretmenlerden alınan dersteki öğreten rolünün ne olduğuna yönelik görüşlerde iki taraf da açık bir şekilde rehber olabileceğini belirtmişlerdir. Rehber rolü, öğrenenlerin kendi öğrenme sorumluluğunu üstlendiği, öğrenme sürecini kendi ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirebildiği bir öğrenme süreci boyunca öğrenenler ihtiyaç hissettiğinde onların gereksinimlerine cevap veren ve yönlendiren kişi olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada öğretmenler öğrenenlerin yetişkin olmasına dikkat çekmiş ve kendi öğrenme sorumluluklarını ihtiyaçları doğrultusunda yönetebileceklerini ileri sürmüşlerdir. Bu nedenle öğrenenler ders sürecinde bir öğretene ihtiyaç duyduklarında onların isteklerine cevap verdiklerini belirtmişlerdir. Diğer taraftan öğrenenlerin görüşleri de aynı yönde olmuştur. Ders etkinliklerinin kazanımlarına orada belirtilen zamanda ulaşamadıklarında bunun farkında olarak istenen seviyeye ulaşabilmek için disiplin içinde öğrenme süreçlerini yönetebildiklerini ifade etmişlerdir. Enstrümanla veya öğrenme süreçleriyle ilgili bir şey danışmak, öğrenme deneyimleriyle ilgili herhangi bir konuda yönlendirmeye ihtiyaç duymak ya da doğru öğrenme kaynağına erişmek gibi konularda ise bir rehber ihtiyacı duyulabildiğini açıklamışlardır. Herhangi bir durumda rehber ihtiyacı duyulduğunda öğretmenlerin onların ihtiyaçlarına dönüt vermesi öğrenenlerin sistemde kalmalarını etkileyen bir değişken olarak değerlendirilebilir. Araştırmanın bu bulgusu çevrimiçi öğrenme ortamlarında öğretmenin rehber olması gerekliliğine işaret eden diğer çalışmalarla da benzerlik göstermektedir. Buna göre Aydın (2005, s. 10) öğretmenlerin sahip olmaları gereken rollerden birisinin de rehber rolü olduğunu ifade etmiş, benzer şekilde Goodyear, Salmon, Spector, Steeples ve Tickner, (2001, s. 65-72) rehber rolünün önemini vurgulamış ve bu rolün genellikle bireysel etkileşimi gerektirdiğinin altını çizmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Tez çalışmasının bu bölümünde araştırmada ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmektedir.

6.1. Sonuç

Bu tez çalışmasının amacı, KAÇD ortamlarında psikomotor becerilerin kazanılması sürecini nasıl daha etkili ve verimli hale getirilebileceğini öğreten ve öğrenen bakış açısına göre incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. KAÇD ortamlarında psikomotor becerilere yönelik derslerde bu becerilerin kazandırılması süreci öğrenen ve öğreten bakış açısıyla nasıl değerlendirilmektedir?
2. KAÇD ortamında psikomotor becerilerin kazandırılması sürecinde öğretenler nasıl roller üstlenmektedir?

Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasının kullanıldığı araştırmada öğrenenlerle ve öğretenlerle yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulara göre araştırma sonuçları aşağıdaki gibi şekillenmiştir.

Yapılan bu araştırmada psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında öğrenilmesinde süreci etkileyen faktörler öğrenen ve öğreten görüşlerine dayanarak belirlenmiştir. Psikomotor becerilerin kazanılmasını hedefleyen gitar, çello, bağlama, keman ve piyano olmak beş enstrüman dersi araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma kapsamında, bu beş enstrüman dersinin yer aldığı AKADEMA platformunda ders veren beş öğretim elemanı ve bu dersleri tamamlamış olan beş öğrenciyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşler neticesinde oluşturulan faktörler temalar halinde bulgular bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Öğrenme sürecinde etken faktörler, öğrenen ve öğreten görüşlerine göre bazı noktalarda benzerlik gösterirken bazı noktalarda farklılaşmaktadır.

KAÇD'leri tamamlayan öğrenenlerin hepsinin daha önceden uzaktan öğrenme deneyimi olduğu sadece içlerinden birinin daha önceden KAÇD tamamlama deneyimine sahip olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu doğrultuda daha önceden uzaktan öğrenme deneyimi olan öğrenenlerin KAÇD ortamlarında ders almaya daha açık oldukları düşüncesi öne çıkmıştır. Enstrüman derslerini tamamlayan katılımcıların hepsinin yetişkin öğrenen olmaları onların kendi öğrenme süreçlerini daha iyi yönetebildikleri ve

öğrenme süreci boyunca kendi eksikliklerini ve ihtiyaçlarını belirlemede daha yetkin olduklarını göstermektedir. Enstrüman çalma konusunda istenilen seviyeye ulaşamadıklarını hissettiklerinde daha çok vakit ayırıp daha fazla çalışarak aradaki açığı kapatmaya uğraşmaları kendi ihtiyaçlarını tespit edebilmelerinden ve öz disiplin sahibi olmalarından kaynaklanmaktadır.

Öğrenenlerden elde edilen veriler ışığında psikomotor becerilerin KAÇD ortamında öğrenilmesini etkileyen temel unsurlar; gelişim, bireysel farklılık, öğrenme, öğrenme sistemi ve motivasyon şeklinde sıralanmıştır. Çalışma bağlamında ortaya çıkan beş tema kendi içinde sürece etkisi olan alt temalardan oluşmaktadır. Bunlar içinde dikkat çeken ve özellikle psikomotor beceri öğrenmesiyle yakından ilişkilendirilebilecek olan unsurlar öğrenme teması altında yer almaktadır. Bu unsurlar; öğretim yöntemi, öğretene bulunurluğu, tekrar ve düzenli çalışma, geribildirim ve öz yönetim becerisi şeklindedir. Psikomotor öğrenme alanı içinde olan enstrüman çalma becerisinin KAÇD ortamında uzaktan öğrenilmesine etki eden faktörler bu dersleri tamamlayan öğrenenler tarafından bu şekilde değerlendirilmiştir. Bu etkenler içinde psikomotor beceri öğrenmesinde önemli görülen öğrenenlerin kendi performansları üzerinden geribildirime ihtiyaç duyması, bu ihtiyacın bir öğretene tarafından sağlanması ve bu sayede öğrenme sürecinde bir öğretene bulunurluğu hissedilmesi birbiriyle ilişkili durumlardır. Öğretim yönteminin belirlenmesi aşaması psikomotor öğrenmeye uygun olarak tercih edilmeli ve psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecinde gerekli görülen öğretim yöntemi unsurları çevrimiçi öğrenme ortamının özellikleri ve olanakları göz önünde bulundurularak sisteme dahil edilmelidir.

Bireysel farklılıklar psikomotor becerilerin kazanılmasında, her öğrenenin kendine ait bir yaşantısı ve bu yaşantıyla oluşturduğu özelliklerin herkeste farklılaşması ile ilgilidir. Psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecinde ise bireysel farklılıklar daha çok önem kazanmaktadır. Dersin kazanımları tüm öğrenenler için aynı olsa da öğrenme süreci boyunca bireysel farklılıklar bağlamında her öğrenenin gelişimi ve yetkinliği değişiklik göstermektedir. Bu farklılıklar doğrultusunda öğretmenlerden her öğrenenin kendi bireysel gelişimine uygun geribildirimler yapması ve öğrenenlerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına karşılık verebiliyor olması beklenmektedir. Bununla birlikte, bir öğrenme sisteminin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına göre her öğrenenin kendi öğrenme deneyimini oluşturmasına olanak sağlayabilmelidir. Öğrenenlerin bakış açısından incelendiğinde öğrenme sisteminin erişilebilir, kullanışlı ve açık olmasının yanında güvenilir öğrenme

kaynakları sunması ve yeterli etkileşim sağlaması gibi özellikler öğrenenlerin daha verimli bir deneyim yaşamalarına destek olmaktadır.

Bir diğer önemli görülen faktör ise motivasyondur. Öğrenenlerin öğrenme deneyimleri boyunca gerçekten o enstrümanı çalmak istemeleri ve bunu yapmak için iç motivasyona sahip olmaları öğrenmelerini güçlendiren ve onları sürecin içinde tutan bir etkidir. Öte yandan iç motivasyonla birlikte, öğretenden alınan pozitif geribildirimler, pekiştirmeler ve sistemde bir öğretmenin olmasından kaynaklanan dış motivasyon unsurlarının da öğrenenlerin öğrenme deneyimine katkı sağlamaktadır.

Öğretenden elde edilen bulgulara göre süreci etkileyen faktörler, gelişim, hazırbulunurluk, öğrenme, öğretmen rolleri ve öğrenme sistemi şeklinde tema haline getirilmiştir. Her temanın altında öğrenme sürecine etki eden alt temalara yer verilmiştir ve öğrenmeye nasıl bir etkisi olduğu açıklanmıştır. Gelişim teması altında öğretmenlerin bu dersi açma sebepleri ve kendilerinin bir öğretmen olarak bu süreçte nasıl bir gelişim gösterdikleri açıklanmıştır. Öğrenme sürecini etkileyen diğer faktörler ise öğretmenlerin gözünden öğrenenlerin öğrenme deneyimine etkisi olan durumlar ve öğretmen rolleridir. Hazırbulunurluk öğrenenlerin öğrenmeye yönelik önceki bilgilerinin olup olmaması ve kendilerini öğrenme için yeterli hissetmeleriyle ilişkilendirilmektedir. Öğretmenlerin gözünden öğrenmeyi etkileyen faktörler ise; öğretim yöntemi, öğretmen bulunurluğu, geribildirim, motivasyon ve kullanılan dil olarak belirlenmiştir. Öğrenenlerden elde edilen bulgulardan farklı olarak öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda öğrenmenin daha verimli olması için motivasyon ve kullanılan dil alt temalarını eklenmiştir. Motivasyon, öğrenenler açısından daha büyük bir öneme sahip olup tema olarak değerlendirilirken; öğretmenler için öğrenmeyi etkileyen bir alt tema olarak görülmüştür. Bir diğer farklılık ise öğrenme sistemi temasında olmuş ve öğretmenler sistemde göz ardı edilmemesi gereken ve psikomotor becerilerin öğrenilmesi sürecinde özellikle olması gereken kullanılabilirlik ve etkileşim faktörleri olmuştur.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre psikomotor becerilerin KAÇD ortamında öğrenilmesi sürecinde rehber ve eğitmen olmak üzere iki tane öğretmen rolü öne çıkmıştır. Bazı öğretmenler süreç içinde tüm rollerin üstlenildiğini vurgularken bazıları ise sadece rehber ya da eğitmen olarak kendilerini değerlendirmişlerdir. Kendilerini eğitmen olarak gören öğretmenler bu becerilerin uzaktan kazandırılması sürecinde kendilerini yüz yüze yaptıkları derslerdeki eğitmen rolünden farklı bir eğitmen olduğunu açıkça belirtmişlerdir. Eğitmen rolü üç farklı sorumlulukla ele alınmıştır. Videolarda ve diğer

kaynaklarda içeriğin aktarılmasını sağlar, enstrüman için gerekli becerileri kazanmada eğitici rol üstlenir ve herhangi bir kurumda enstrüman eğitmenliği yapmaktan daha etkili bir rol olarak görülmektedir. Rehber rolünde ise olarak öğretmenin sorumlulukları iki farklı şekilde incelenmiştir. Öğreten öğrenme sürecinde öğrenene rehberlik ederek onun beceriyi doğru şekilde kazanmasını yardımcı olur ve doğru öğrenme kaynağına ulaşmada öğrenene rehberlik edebilir.

Araştırma sonucunda psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında öğrenilmesi sürecine etki eden faktörler ve bu süreçteki öğretan rolleri değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme doğrultusunda bu öğrenme sürecinde dikkat edilmesi ve özellikle üzerinde durulması gereken noktalar; etkileşim, geribildirim, bireysel öğrenme farklılıkları ve ihtiyaçları, öğretan bulunurluğu, düzenli çalışma, motivasyon, öz-düzenleme becerisi ve kullanılabilirlik gibi sistemsel özellikler şeklinde sıralanabilir. Psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında öğrenilmesi sürecindeki öğretan rollerine ilişkin değerlendirmede ise eğitmen ve rehber olarak iki tane rol belirlenmiştir. Süreç içerisinde öğretanların üstlendikleri rollerde değişim göstermekle birlikte öğrenenler ve öğretanların görüşleri sonucunda bu iki rol temel alınmıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular ile psikomotor becerilerin uzaktan öğrenilmesi nasıl bir sürecin planlanması, doğru kazanımın gerçekleşmesi için nelere dikkat edilmeli ve ne gibi bileşenlerin yer alması gibi konularda araştırmacılara, kurumlara, öğrenen ve öğretanlara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

6.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve kurumlara yönelik önerilere aşağıda yer verilmektedir.

Araştırmacılar için öneriler

- Araştırmacılar açısından alanyazında psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında kazandırılmasıyla ilgili fazla çalışma olmaması nedeniyle bu araştırmanın diğer araştırmacıların yeni çalışmalar yapmasında önemli bir paya sahiptir ve ilgili alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. İleri araştırmalarda psikomotor beceri öğrenme sürecine ilişkin farklı değişkenler dikkate alınarak çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Bu tez araştırması kapsamında enstrüman çalma becerisi psikomotor öğrenme olarak değerlendirilmiş ve KAÇD platformu olan AKADEMA ortamındaki enstrüman dersleri araştırmaya dahil edilmiştir. Bu nedenle daha sonraki

araştırmalarda spor, dans gibi farklı alanlara ait derslerdeki becerilerin uzaktan öğrenme ortamlarında kazanılması sürecinin incelenmesinin alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

- Bu araştırma kapsamında incelenen dersleri tamamlayan öğrenen sayıları az olduğu için araştırmada öğrenenlerden nitel verilerin toplanmıştır. İleri araştırmalarda psikomotor becerilerin kazandırmayı amaçlayan KAÇD ortamlarında katılımcı sayısının daha fazla olduğu gruplarda farklı bir araştırmanın yapılması öğrenen profilinin incelenmesi ve ihtiyaçlarının belirlenmesi noktasında önemli görölmektedir.
- Bu tez araştırmasında başarı kriteri dersi tamamlamak olduğu için araştırmada sadece bu dersi tamamlayan öğrenenler çalışma grubunu oluşturmuştur. Bu bağlamda öğrenme ortamında dersi tamamlamadığı halde oradaki öğrenme olanaklarından ve materyallerden yararlanan katılımcılar olduğu bilinmektedir. İleri araştırmalar için psikomotor becerileri kazanma amacıyla öğrenme ortamına dahil olan ama bir şekilde dersi tamamlamayan katılımcılarla bir çalışma yapılması önerilebilir.
- Bu tez araştırmasında psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarında kazanılması sürecindeki öğreten rolleri araştırılmıştır. Daha sonraki araştırmalarda, farklı derslerde veya ortamlarda psikomotor becerilerin kazanılması sürecinde öğreten rollerinde farklılaşma olup olmayacağına ilişkin çalışmalar yapılması önerilmektedir.
- Bu tez çalışmasında yalnızca psikomotor becerilerin KAÇD ortamlarındaki öğreten rolleri araştırılmıştır. İleri araştırmalarda öğreten rolleriyle birlikte öğrenen rollerinin bu süreçte nasıl şekillendiğinin ve rollerin oluşmasında ne gibi faktörlerin etkili olduğunun araştırılması önerilmektedir.

Kurumlar için öneriler

- Araştırma sonucunda elde edilen bulgular psikomotor becerilerin KAÇD ve açık ve uzaktan öğrenme ortamlarında nasıl kazanılması sürecine yönelik öğrenme ortamlarının tasarımılanmasında ve var olan uygulamaların iyileştirilmesinde kurumlara yol gösterici etkinlikler oluşturmada destek olacağı önerilmektedir.
- Araştırma elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrenme sürecinde öğrenenlerin deneyimlerini sürdürmede etkili olan önemli faktörlerin başında etkileşim

unsurları ve motivasyon kaynakları yer almaktadır. Bu nedenle kurumların öğrenme sisteminde motivasyon kaynaklarını artırmayı ve hem öğrenen-öğreten hem de öğrenen-öğrenen arasındaki etkileşimi kuvvetlendirmeyi amaçlayan aktivitelere önem vermesi önerilmektedir.

- Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında öğrenenlerin psikomotor becerilerin uzaktan öğrenme sürecinde bir öğretmenin bulunurluğuna ihtiyaç duyması ulaşılmış olan rehber ve eğitmen rolüyle desteklenmektedir. Bu doğrultuda öğrenme ortamlarında öğrenenlere eğitsel ve sosyolojik açılarından rehberlik edebilecek destek hizmet uygulamalarının geliştirilmesi önerilmektedir.
- Araştırma bulgularında öğrenenlerin özellikle enstrümanla ilgili teknik konularda desteğe ihtiyaç duyduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle öğretmenlerden bu konuda gelen tüm soruların ve taleplerin bir arada bulunduğu bir teknik destek ünitesi ya da sıkça sorulan sorular ünitesi gibi daha sonraki süreçte benzer sorunlar yaşayan öğrenenler için daha kolay çözüm üretilebilecek platformların oluşturulması önerilmektedir.
- Öğrenen-öğreten arasındaki etkileşimi kuvvetlendirmek ve öğrenenlere geribildirim sağlama noktasında öğrenme sistemine öğrenenin sadece öğretene soru sorabileceği ve en geç 24 saat içinde yanıt alabileceği bir iletişim ünitesine yer verilmesi önerilmektedir.
- Öğrenenlerin yetişkin bireyler olması ve öz yönetim becerisine sahip olmaları nedeniyle kendi öğrenme deneyimlerini değerlendirebilecekleri öz değerlendirme ögesi gibi bileşenlerin öğrenme sisteminde yer alması önerilmektedir.
- Araştırma sonucunda ulaşılan bir diğer önemli nokta ise öğrenenlerin aktifliğini artırmak ve sistemde kalmalarını sağlamak için öğrenme sisteminin kullanışlı, erişilebilir olması ve öğrenenlere kullanım kolaylığı sunması gerekmektedir. Bu nedenle kurumların tüm kullanıcılar için sistemsel sıkıntıları en aza indirecek teknik destek ünitelerine sahip olması ve öğrenenlere ihtiyaçları doğrultusunda gerekli teknik desteği sağlaması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adams, J. A. (1987). Historical review and appraisal of research on the learning, retention, and transfer of human motor skills. *Psychological Bulletin*, 101(1), 41-74.
- AKADEMA (2019). <http://akadema.anadolu.edu.tr/> (Erişim Tarihi: 12.04.2019).
- Akpınar, B. (2010). Transformatif öğrenme kuramı: dönüşerek ve değişerek öğrenme. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2). <http://sbd.dergi.anadolu.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1117-published.pdf> (Erişim tarihi: 29.10.2018).
- Akyol, Z. ve Garrison, D. R. (2010). Community of inquiry in adult online learning: collaborative-constructivist approaches. T. T. Kidd ve J. Keengwe (Eds). *Adult learning in the digital age: perspectives on online Technologies and outcomes* içinde (52-66). New York: Information Science Reference.
- Alzafiri, F. M. (2000). *An experimental investigation on the effects of web-based instruction/training on cognitive and psychomotor learning* (Doctoral dissertation, University of North Texas).
- Anders, A. (2015). Theories and Applications of Massive Online Open Courses (MOOCs): The Case for Hybrid Design. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(6). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v16i6.2185> (Erişim Tarihi: 15.05.2019).
- Argyle, M., & Dean, J. (1965). Eye contact and distance affiliation. *Sociometry*, 28, 289–304.
- Armakolas, S., Panagiotakopoulos, S. ve Karatrantou, A. (2018). Teleconference in support of autonomous learning. *European Journal of Open, Distance and e-Learning*, 21 (2). http://www.eurodl.org/materials/contrib/2018/Armakolas_et_al.pdf (Erişim tarihi: 12.10.2018).
- Artsın, M. (2018). *Kitlesel Açık Çevrimiçi Derslerde Öğrenenlerin Öz-Yönetimli Öğrenme Becerilerinin İncelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydemir, M., Çelik, E., Bingöl, İ., Karapınar, A. G. D. Ç., Kurşun, E., ve Karaman, S. (2016). İnternet üzerinden herkese açık kurs (ihak) sağlama deneyimi: atademix. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 52-74.
- Aydin, C. H. (2005). Turkish Mentors' Perception of Roles, Competencies and Resources for Online Teaching. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*, 6(3), 1-22.

- Aydın, C. H. (2011). Açık ve uzaktan öğrenme: öğrenci adaylarının bakış açısı. Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, C. H. (2018) MOOCs as change agents. D. Jansen; L. Konings (Eds.) *The 2018 OpenupEd Trend Report on MOOCs* içinde (18-21). Maastricht, NL: EADTU. <https://tinyurl.com/2018OpenupEdtrendreport> (Erişim Tarihi: 05.05.2019).
- Barrett, B. G., Jr. (2014). Adapting informal and formal learning skills for success in the virtual learning environment. S. Leone (Ed). *Synergic integration of formal and informal e-learning environments for adult lifelong learners* içinde (97-119). USA: Information Science Reference.
- Bates, A. W. (2005). *Technology, e-learning and distance education*. Oxon: Routledge
- Baxter, P. ve Jack, S. (2008). Qualitative Case Study Methodology: Study Design and Implementation for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544-559. <https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol13/iss4/2> (Erişim tarihi: 18.01.2019).
- Bilir, M. (2009). Yetişkin\halk eğitiminin tarihsel gelişimi. A. Yıldız ve M. Uysal (Editörler), *Yetişkin eğitimi* içinde (s. 26-27). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Botelho MG, Gao X, Jagannathan N. (2019). A qualitative analysis of students' perceptions of videos to support learning in a psychomotor skills course. *European Journal of Dental Education*, 23(1), 20–27. <https://doi.org/10.1111/eje.12373> (Erişim tarihi: 28.01.2019).
- Bozkurt, A. (2015). Kitlemel açık çevrimiçi dersler (massive open online courses- moocs) ve sayısal bilgi çağında yaşamboyu öğrenme fırsatı. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 1(1), 56-82.
- Bozkurt, A. and Tu, C. H. (2016) Digital identity formation: socially being real and present on digital networks. *Educational Media International*, 53(3), 153-167. <https://doi.org/10.1080/09523987.2016.1236885> (Erişim Tarihi: 10.05.2019).
- Brandström, S., Wiklund, C. ve Lundström, E. (2012). Developing distance music education in Arctic Scandinavia: electric guitar teaching and master classes. *Music Education Research*, 14(4). <https://doi.org/10.1080/14613808.2012.703173> (Erişim tarihi: 10.12.2018).
- Brown, A. R., Keller, D. and De Lima, M. H. (2018). How Ubiquitous technologies support ubiquitous music. B. L. Bartleet and L. Higgins (Editörler), *The Oxford Handbook of Community Music* içinde (s. 131-152). United States of America: Oxford University Press
- Cannon, H. M., Feinstein, A. H., ve Friesen, D. P. (2010). Managing complexity: applying the conscious-competence model to experiential learning. *Developments in Business Simulation and Experiential Learning: Proceedings of the Annual ABSEL Conference*'de sunulan bildiri. <https://journals.tdl.org/absel/index.php/absel/article/view/306/272> (Erişim Tarihi: 03.03.2019).

- Carrier, K. K. (2010). Perspectives on the realities of virtual learning: examining practice, commitment and conduct. T. T. Kidd ve J. Keengwe (Eds). *Adult learning in the digital age: perspectives on online Technologies and outcomes* içinde (23-31). New York: Information Science Reference.
- Chapman, A. (2006). *Bloom's Taxonomy*. <https://www.businessballs.com/self-awareness/blooms-taxonomy/#psychomotor-domain> (Erişim Tarihi: 24.02.2019).
- Chriswell, C. (2009). Teaching music from a distance. *Teaching Music*, 16(4), 26-7.
- Clark, R. C., Mayer, R. E. (2016). *E-learning and the science of instruction: Proven guidelines for consumers and designers of multimedia learning*. San Francisco: John Wiley & Sons.
- Cleveland-Innes, M. F. ve Garrison, D. R. (2010). Foundations of distance education. M. F. Cleveland ve D. R. Garrison (Editörler), *An introduction to distance education* içinde (s. 13-25). New York: Routledge.
- Cleveland-Innes, M., & Campbell, P. (2012). Emotional presence, learning, and the online learning environment. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 13(4), 269–292.
- Collins, J. (2009). Lifelong learning in the 21st century and beyond. *Rdiographics*, 29 (2), 613-622.
- Collins, R. A. (2010). The role of learning styles and technology. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (153-169). New York: Information Science Reference.
- Conole, G. (2013). MOOCs as disruptive technologies: strategies for enhancing the learner experience and quality of MOOCs. *RED, Revista de Educación a Distancia*, 39, 1-17. <https://goo.gl/iLWJ7C>
- Cormier, D. (2010, 8 Aralık). What is a MOOC? [Video Dosyası]. <https://www.youtube.com/watch?v=eW3gMGqcZQc> (Erişim Tarihi: 19.04.2019)
- Coronas, T. T., Guitart, R. M., Merayo, A. R., Blasco, M. A. V. ve Olmos, M. J. S. (2010). Web 2.0 technologies: social software applied to higher education and adult learning. T. T. Kidd ve J. Keengwe (Eds). *Adult learning in the digital age: perspectives on online Technologies and outcomes* içinde (208-218). New York: Information Science Reference.
- Crawford, R. (2017). Rethinking teaching and learning pedagogy for education in the twenty-first century: blended learning in music education. *Music Education Research*, 19(2). <https://doi.org/10.1080/14613808.2016.1202223> (Erişim tarihi: 13.05.2019).
- Cresswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev: M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Cristea, A., Ghali, F. Ve Joy, M. (2011). Social, personalized lifelong learning. G. Magoulas (Ed). *E-infrastructures and Technologies for lifelong learners: next generations environments* içinde (90-125). USA: Information Science Reference.
- Cronin, C. (2017). Openness and Praxis: Exploring the Use of Open Educational Practices in Higher Education. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 18 (5). <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/3096/4263> (Erişim tarihi: 21.11.2018).
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Demiray, A., Keçeci, A. ve Çetinkaya, M. Y. (2016). Students' perceptions of psychomotor skills training: a qualitative study. *International Archives of Nursing and Health Care*, 2(1), 1-6.
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (2011). *The sage handbook of qualitative research*. California: Sage Publications.
- Deverich, R. K. (1998). *distance education strategies for strings: a framework of violin instruction for adult amateurs*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. California: University of California, Faculty of the School of Music.
- Dirksen, J. (2012). *Design for how people learn*. Berkeley, CA: New Riders.
- Doğu, A. (2013). Propriosepsiyon (özduyum). *Düşünüyorum Dergisi*, 32. <http://www.dusunuyorumdergisi.com/propriosepsiyon-ozduyum/> (Erişim Tarihi: 23.02.2019).
- Downes, S. (2012). Connectivism and connective knowledge: Essays on meaning and learning networks. *National Research Council Canada*, https://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012.pdf (Erişim Tarihi: 10.04.2019).
- Dutile, C., Wright, N. and Beauchesne, M. (2011). Virtual clinical education: going the full distance in nursing education. *Newborn Infant Nurs Rev*, 11(1), 43-48.
- Educause Learning Initiative. (2011). 7 things you should know about MOOCs. *Educause Learning Initiative*. <https://library.educause.edu/~media/files/library/2011/11/eli7078-pdf.pdf> (Erişim tarihi: 27.01.2019).
- Ehlers, U. -D. (2011). Extending the territory: From open educational resources to open educational practices. *Journal of Open, Flexible and Distance Learning*, 15 (2). <http://www.editlib.org/p/147891/> (Erişim tarihi: 21.11.2018).
- Fairbrother, J. T. (2010). *Fundamentals of motor behaviour*. USA: Human Kinetics.
- Farmer, L. (2010a). Adult learners and their development in the information society. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (82-100). New York: Information Science Reference.

- Farmer, L. (2010b). Innovative instructional strategies with the use of technology for adult learners. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (170-188). New York: Information Science Reference.
- Farmer, L. (2012). E-learning for k-12 learners and adult learners. V. C. X. Wang, L. Farmer, J. Parker and P. M. Golubski (Editörler) *Pedagogical and andragogical teaching and learning with information communication technologies* içinde (28-43). USA: Information Science Reference.
- Fidalgo-Blanco, Á., Sein-Echaluce, M. L., ve García-Peñalvo, F. J. (2016). From massive access to cooperation: lessons learned and proven results of a hybrid xMOOC/cMOOCpedagogical approach to MOOCs. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 13(1), 1-13.
- Field, J. (2010). Lifelong learning. K. Rubenson (Editör). *Adult learning and education* içinde (s. 20-25). Oxford: Elsevier
- Fisher, G. (2000). Lifelong learning: more than training. *Journal of Interactive Learning Research*, 11, (265-294).
- Fleming, T. (2011). Models of lifelong learning: an overview. M. London (Ed). *The Oxford handbook of lifelong learning* içinde (29-39). New York: Oxford University Press.
- Garrison, D. R., Cleveland-Innes, M. and Fung, T. S. (2010). Exploring causal relationships among teaching, cognitive and social presence: Student perceptions of the community of inquiry framework. *Internet and Higher Education*, 13(1-2), 31-36.
- Garrison, D. R., Anderson, T., and Archer, W. (2000). Critical inquiry in a text-based environment: Computer conferencing in higher education. *The Internet and Higher Education*, 2, 1–19.
- Gil-Jaurena, I. and Domínguez, D. (2018). Teachers' roles in light of massive open online courses (MOOCs): Evolution and challenges in higher distance education. *International Review of Education*, 64(2), 197-219. <https://doi.org/10.1007/s11159-018-9715-0> (Erişim Tarihi: 15.05.2019).
- Gill, P., Stewart, K., Treasure, E. ve Chadwick, B. (2008). Methods of data collection in qualitative research: interviews and focus groups. *British Dental Journal*, 204(6), 291-295. <https://www.nature.com/articles/bdj.2008.192.pdf> (Erişim tarihi: 03.02.2019).
- Giovanniello, M. (2009). *Faculty use of web-based instruction for psychomotor learning in community college radiography programs*. Doctoral Dissertation. Minneapolis: Capella University.
- Goodyear, P., Salmon, G., Spector, J. M., Steeples, C., & Tickner, S. (2001). Competences for online teaching: A special report. *Educational Technology Research and Development*, 49(1), 65-72.

- Güleç, İ., Çelik, S. ve Demirhan, B. (2013). Yaşam boyu öğrenme nedir? kavram ve kapsamı üzerine bir değerlendirme. *Sakarya University Journal of Education*, 2 (3), 34-48.
- Gültekin, G. G., (2007). Yetişkin eğitimi bilimi ışığında mesleki eğitim. *e-Journal of New World Sciences Academy 2007*, 2 (1). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/186021> (Erişim tarihi: 25.10.2018).
- Guthrie, E. R. (1952). *The psychology of learning*. New York: Harper.
- Herbert, D. 2007. Five challenges and solutions in online music teacher education. *Research and Issues in Music Education*, 5(1), 1-10.
- Hernandez-Gantes, V. M. (2010). Teaching adult learners in online career and technical education. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (101-119). New York: Information Science Reference.
- Hill, K. L., Fadel, C. ve Bialik, M. (2018). *Psychomotor skills for the 21st century: what should students learn?* <https://curriculumredesign.org/wp-content/uploads/Psychomotor-Skills-CCR-May2018.pdf> (Erişim Tarihi: 18.02.2019).
- http 1: <https://bilgeis.net/tr/page/sayfalar/12/bilgeis-nedir> (Erişim Tarihi: 19.04.2019).
- http 2: <http://ataademix.atauni.edu.tr/index.php/ihak-hakkinda/?menu=nasilcalisir> (Erişim Tarihi: 20.04.2019).
- İkinci, A. S. (2016). *The salient components of massive open online courses (moocs) as revealed in scholarly publications* (Yüksek lisans tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim tarihi: 17.10.2018).
- Inoue, Y. (2007). Online education for lifelong learning: a silent revolution. Y. Inoue (Editör). *Online education for lifelong learning* içinde (s. 1-27). London: Information Science Publishing
- Jamshed S. (2014). Qualitative research method-interviewing and observation. *Journal of basic and clinical pharmacy*, 5(4), 87-8.
- Jarvis, P. (2004). *Adult education & lifelong learning*. New York: RoutledgeFalmer
- Jarvis, P. (2004). *Adult education & lifelong learning*. New York: RoutledgeFalmer
- Johnson, L., Becker, S., Estrada, V. ve Freeman, A. (2014). *NMC Horizon report: 2014 Higher Education Edition*. Austin, TX: New Media Consortium.
- Karataş, K. (2017). Öğretmen adaylarının öz yönetimli öğrenmeye hazırbulunuşluk düzeylerinin üst-bilişsel farkındalık düzeyleri açısından yordanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32(2). <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1902-published.pdf> (Erişim tarihi: 06.11.2018).

- Kayabaş, B. K. (2017). *Kitlesel açık çevrimiçi derslerde öğrencilerin davranış ve tercihleri ile bireysel özellikleri arasındaki ilişki* (Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim tarihi: 16.10.2018).
- Keegan, D. (2000). *Distance training: taking stock at a time of change*. London: RoutledgeFalmer
- Kelly, A. P. (2014). *Disruptor, distracter, or what? A policymaker's guide to massive open online courses (MOOCs)*. Bellwether Education Partners.
- Klamma, R., Chatti, M. A., Duval, E., Hummel, H., Hvannberg, E. H. Ve Kravcik, M. (2007). Social software for lifelong learning. *Journal of Educational Technology & Society*, 10(3). https://www.jstor.org/stable/jeductechsoci.10.3.72?seq=5#metadata_info_tab_contents (Erişim tarihi: 11.11.18).
- Knowles, M. S. (1996). *Yetişkin öğrenenler göz ardı edilen bir kesim*. (Çev: S. Ayhan). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Knowles, M. S., Holton III, E. F. ve Swanson, R. A. (2015). *The adult learner: the definitive classic in adult education and human resource development*. New York: Routledge.
- Kop, R., Fournier, H. ve Mak, J. S. F. (2011). A pedagogy of abundance or a pedagogy to support human beings? Participant support on massive open online courses. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 12(7), 74-93. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v12i7.1041>
- Koutsoupidou, T. (2014). Online distance learning and music training: benefits, drawbacks and challenges. *Open Learning: The Journal of Open, Distance and eLearning*, 29 (3). <https://doi.org/10.1080/02680513.2015.1011112> (Erişim tarihi: 13.05.2019).
- Kovacs, G. (1997). Procedural skills in medicine: Linking theory to practice. *The Journal of Emergency Medicine*, 15(3), 387-391.
- Kurt, S. (2019). The case of turkish university students and MOOCs, *American Journal of Distance Education*, 33(2). <https://doi.org/10.1080/08923647.2019.1582284> (Erişim Tarihi: 23.04.2019).
- Lancaster, H. 2007. Music from another room: Real-time delivery of instrumental teaching. <http://www.nactmus.org.au/PDF/Lancaster.pdf> (Erişim Tarihi: 13.05.2019).
- Larreta-Azelain, M. D. (2014). 5 Language Teaching in MOOCs: The Integral Role of the Instructor. Elena Martin-Monje ve Elena Bárcena (Editörler), *Language MOOCs: Providing Learning, Transcending Boundaries* içinde (s. 69-92). Berlin: De Gruyter Open.

- Lee, D., Watson, S. L. ve Watson, W. R. (2019). Systematic literature review on self-regulated learning in massive open online courses. *Australasian Journal of Educational Technology*, 35(1), 28-41. <https://doi.org/10.14742/ajet.3749> (Erişim tarihi: 27.01.2019).
- Lindemann, E. C. (1926). *Andragogik: The Method of Teaching Adults*. Workers' Education, 4: 38.
- Liyanagunawardena, T., Adams, A., & Williams, S. (2013). MOOCs: A systematic study of the published literature 2008-2012. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 14(3), 202-227. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v14i3.1455>
- London, M. (2011). Lifelong learning: introduction. M. London (Ed). *The Oxford handbook of lifelong learning* içinde (3-11). New York: Oxford University Press.
- Ludwig-Hardman, S., & Dunlap, J. C. (2003). Learner support services for online students: Scaffolding for success. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 4(1), 1-15.
- Martinez, M. ve Jagannathan, S. (2010). Social networking, adult learning success and moodle. T. T. Kidd ve J. Keengwe (Eds). *Adult learning in the digital age: perspectives on online Technologies and outcomes* içinde (68-80). New York: Information Science Reference.
- Maughan, G. ve Mupinga, D. (2010). Prevalent andragogical instructional preferences and technologies. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (206-220). New York: Information Science Reference.
- Mayer, R. E. (2001). *Multimedia learning*. New York: Cambridge University Press.
- McAuley, A., Stewart, B., Siemens, G., & Cormier, D. (2010). The MOOC model for digital practice. Charlottetown, Canada: University of Prince Edward Island. http://www.elearnspace.org/Articles/MOOC_Final.pdf
- McGlumphy, B. E. (2008). *Exploring the utilization of webcam videos to assess exercise training and fitness assessment skills of students in an online graduate exercise science course: a case study*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Pittsburgh: University of Pittsburgh, Graduate Faculty of the School of Education.
- Mezirow, J. (2009). An overview of transformative learning. K. Illeris (Ed). *Contemporary theories of learning: learning theorists...in their own words* içinde (90-105). London: Routledge.
- Milligan, C., Littlejohn, A., & Margaryan, A. (2013). Patterns of engagement in connectivist MOOCs. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 9(2), 149-159. http://jolt.merlot.org/vol9no2/milligan_0613.htm (Erişim Tarihi: 21.05.2019).

- Moore, M. ve Kearsley, G. (2005). *Distance education: a systems view of online learning*. Wadsworth: Cengage Learning.
- Naidu, S. (2017). Openness and flexibility are the norm, but what are the challenges? *Distance Education*, 38(1). <https://doi.org/10.1080/01587919.2017.1297185> (Erişim tarihi: 17.11.2018).
- Oermann, M. H. (1990). Psychomotor skill development. *Journal of Continuing Education in Nursing*, 21(5), 202-204.
- Orman, E. Whitaker, J. A. (2010). Time usage during face-to-face and synchronous distance lessons. *American Journal of Distance Education*, 24 (2). <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/08923641003666854?needAccess=true> (Erişim tarihi: 13.05.2019).
- Parker, J. (2010). Adult learning principles as the foundation for innovative technology applications in business and higher education venues. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (136-152). New York: Information Science Reference.
- Peters, O. (2001). *Learning and teaching in distance education*. London: Kogan Page
- Picciano, A. G. (2001). *Distance learning: making connections across virtual space and time*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Price, D. (2013). *Open: how we'll work, live and learn in the future*. Great Britain: Crux Publishing.
- Rodriguez, C. O. (2012). Moocs and the AI-Stanford like courses: two successful and distinct course formats for massive open online courses. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, 2012 (2), 1-13.
- Ross, J., Sinclair, C., Knox, J. ve Macleod, H. (2014). Teacher experiences and academic identity: The missing components of MOOC pedagogy. *Journal of Online Learning and Teaching*, 10(1), 57-69.
- Ross, J., Sinclair, C., Knox, J., Bayne, S. ve Macleod, H. (2014). Teacher experiences and academic identity: the missing components of mooc pedagogy. *Journal of Online Learning and Teaching*, 10(1), 57-69.
- Rostvall, A. L. ve West, T. (2003) Analysis of interaction and learning in instrumental teaching. *Music Education Research*, 5(3), 213-226.
- Schmidt, R. A. ve Wrisberg, C. A. (2004). *Motor learning and performance: a problem-based learning*. .....: Human Kinetics.
- Schmidt, S. W., Dickerson, J. and Kisling, E. (2010). From pedagogy to andragogy: transitioning teaching and learning in the information technology classroom. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (63-81). New York: Information Science Reference.

- Scholz, R. W. ve Tietje, O. (2002). *Embedded case study methods: integrating quantitative and qualitative knowledge*. California: Sage Publications.
- Şen, E. (2012). *Zihin haritası tekniğinin güzel sanatlar ve spor liselerindeki keman derslerinde öğrencilerin bilişsel ve devinimsel becerilerinin geliştirilmesine etkisi* (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim tarihi: 17.10.2018).
- Şen, E., ve Şahin, H. (2017). Dönüşümsel öğrenme kuramı: baskın paradigmayı yıkmak. *Tıp Eğitimi Dünyası*. Mayıs-Ağustos 2017 (49). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/345693> (Erişim tarihi: 29.19.2018).
- Shah, D. (2014). MOOCs in 2014: Breaking Down the Numbers. eedSurge. <https://www.edsurge.com/news/2014-12-26-moocs-in-2014-breaking-down-the-numbers> (Erişim Tarihi: 20.04.2019).
- Shah, D. (2018). By the numbers: MOOCs in 2018. <https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2018/> (Erişim Tarihi: 12.03.2019).
- Shah, D. (2019). By The Numbers: MOOCs in 2018-Class Central. <https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2018/> (Erişim Tarihi: 20.04.2019).
- Siemens, G. (2006). *Knowing knowledge*. Vancouver, BC, Canada: Lulu Press.
- Simons, H. (2009). *Case study research in practice*. London: Sage Publications.
- Simonson, M., Smaldino, S. ve Zvacek, S. (2015). *Teaching and learning at a distance: foundations of distance education*. North Carolina: Information Age Publishing.
- Sims, R., Dobbs, G., & Hand, T. (2002). Enhancing quality in online learning: Scaffolding planning and design through proactive evaluation. *Distance education*, 23(2), 135-148.
- Şimşek, E. İ. (2015). *Mobil ortamlarda kitlesel açık çevrimiçi derslerin (KAÇD) kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim tarihi: 16.10.2018).
- Sönmez, V. (2015). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tummons, J. ve Ingleby, E. (2014). *A to z of lifelong learning*. İngiltere: Open University Press
- Türkçapar, Ü. (2011). *Harmanlanmış öğrenme ortamlarının ilköğretim öğrencilerinin psikomotor becerileri kazanma düzeylerine etkisi (futbol örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- UNESCO, (2016). Community-based lifelong learning and adult education: situations of community learning centres in 7 asian countries. <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002464/246480E.pdf> (Erişim tarihi: 27.10.2018).
- Usta, İ. (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programlarındaki değişim ve açık ve uzaktan öğrenme dersine yönelik öneriler. *AUAd*, 4(4), 58-68.
- Usta, İ. ve Hakan, A. (2018). Açıköğretim fakültesi önlisans programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2168-2178.
- Usta, İ., İşcan, A. ve Yiğit, B. (2019). Açık ve uzaktan öğrenme dersinin geliştirilmesine dönük eğitim fakültesi uzman görüşlerinin belirlenmesi. *AUAd*, 5(1), 37-52.
- Wang, V. C. X. (2010). Effective teaching with technology in adult education. V. C. X. Wang (Ed). *Integrating adult learning and Technologies for effective education* içinde (48-62). New York: Information Science Reference.
- Wang, Z., Anderson, T. ve Chen, L. (2018). How Learners Participate in Connectivist Learning: An Analysis of the Interaction Traces From a cMOOC. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(1). 44-67 <https://doi.org/10.19173/irrodl.v19i1.3269>
- White, C., Rogers, M. WM. ve Tang, T. (2016). Current understanding of learning psychomotor skills and the impact on teaching laparoscopic surgical skills. *The Obstetrician & Gynaecologist*, 18(1), 53-63.
- Wiley, D. ve Hilton III, J. (2009). Openness, dynamic specialization, and the disaggregated future of higher education. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10 (5). <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/768> (Erişim tarihi: 20.11.2018).
- Wiley, D. ve Hilton III, J. (2018). Defining OER-enabled pedagogy. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 19 (4). <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/3601/4769> (Erişim tarihi: 21.11.2018).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, R. ve Bayram, S. (2006). Devinsel işlemlerin öğretimi. A. Şimşek (Ed.), *İçerik türlerine dayalı öğretim* içinde (163-180). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldız, A. ve Uysal, M. (2009). *Yetişkin eğitimi*. İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Yin, R. K. (1984). *Case study research: design and methods*. California: Sage Publications.

- Yin, R. K. (2014). *Case study research design and methods*. Los Angeles: Sage Publications.
- Zaghloul, A. (2001). Assessment of lab work: A Three-Domain Model; cognitive, affective and psychomotor. *ASEE Annual Conference & Exposition*. June 24-27, Albuquerque.
- Zawacki-Richter, O., Bozkurt, A., Alturki, U. ve Aldraiweesh, A. (2018). What Research Says About MOOCs – An Explorative Content Analysis. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(1). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v19i1.3356>
- Zhang, C. ve Zheng, G. (2014). Profiling and supporting adult learners. S. Leone (Ed). *Synergic integration of formal and informal e-learning environments for adult lifelong learners* içinde (1-23). USA: Information Science Reference.
- Zmeyov, S. (1998). Androgogy: Origins, Developments and Trends, *International Review of Education*, 44(1), 103-108.

EK-1 Araştırmada Kullanılan evrimii Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu alışma, “Kitlemel Açık evrimii Ders Ortamında Psikomotor Becerilerin Kazandırılması Sürecine İlişkin Öğrenen Görüşleri Ve Öğreten Rollerini” başlıklı bir araştırma çalışması olup Kitlemel Açık evrimii Ders ortamlarında psikomotor becerilere yönelik derslerde bu becerilerin daha etkili ve verimli bir şekilde nasıl kazandırılabilereğini incelemek amacını taşımaktadır. Çalışma, İlker USTA danışmanlığında şeyda KIR tarafından yürütölmekte ve sonuçları ile Kitlemel Açık evrimii Ders Ortamlarında psikomotor becerilerin öğretilmesi noktasında karar vericilere ve uygulayıcılara ışık tutacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllölük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, görüşme yapılarak ve sizin izniniz doğrultusunda görüşmeler ses kaydı altına alınarak veriler toplanacaktır.
- İsmimizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilereceksiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim bölümünden İlker USTA'ya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: şeyda KIR
Cep Tel: 0534 9629105

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilereceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

Katılımcı Ad ve Soyadı:
İmza:
Tarih:

EK-2 Araştırmada Kullanılan Görüşme Soruları (Öğrenenler)

Akadema Platformu Öğrenenler İçin Görüşme Soruları

1. X enstrümanınız var mı? X enstrümanını önceden çalmayı denediniz mi?
2. Daha önce uzaktan öğrenme deneyiminiz oldu mu ya da KAÇD aldınız mı?
3. X enstrümanını öğrenmek için KAÇD ortamında ders almaya karar vermenizi sağlayan durumlar neler oldu?
(Motivasyon, bilme ihtiyacı, ücretsiz olması, canlı kaynak bulamama, sınırlılıklar vb.)
4. Öğretim elemanı süreçte şunları da yapsaydı daha verimli geçerdi dediğiniz şeyler var mıdır?
5. Öğrenme platformunda şunlarda olsaydı öğrenme süreci daha verimli geçebilirdi dediğiniz özellikler var mıdır?
6. Başka bir enstrüman öğrenmek isterseniz yine bu öğrenme platformunu tercih eder misiniz?
7. Dersi bırakmak istediğiniz zamanlar oldu mu?
8. Dersinizi tamamladıktan sonra kendinizde nasıl bir değişiklik hissettiniz? (Bilgi birikiminde artma, farkındalık kazanma, davranış değişikliği vb.)
9. Derste kazandığınız beceriyi günlük yaşantınızda devam ettirebildiniz mi? Kazandığınız bilgileri transfer edebildiniz mi?

Öğrenme stratejisi

1. Başarılı olabilmek için bir ders sürecini nasıl takip ettiniz?
2. İçerikte geride kaldığımız zamanlar oldu mu? Olduysa bunu nasıl telafi ettiniz?
3. Şunu da yapsaydım daha iyi öğrenebilirdim dediğiniz bir şey var mı?
4. Ders içeriği ile ilgili dersin öğretim elemanı ile hangi konularda iletişim kurma ihtiyacı hissettiniz?
5. Ders içerisinde öğretim elemanı ve arkadaşlarınızdan beğeni almak, düzeltme almak, geribildirim almak ne kadar faydalı oldu?
6. Dersin öğretim elemanından aldığınız desteği nasıl tanımlarsınız?
  - a) Sizin dersteki gelişiminize göre değişim gösterdi mi?
  - b) Siz geliştikçe arttı mı, azaldı mı yoksa tüm süreç boyunca sabit miydi?
7. İçerikle ilgili desteğe ihtiyacım kalmadı dediğiniz zaman oldu mu?
8. Sistemde en çok hangi öğrenme bileşeni başarınıza katkı sağladı? (Forum sayfası vb.)

Öğrenen Görüşleri

1. X enstrümanını öğrenmeye yönelik uzaktan alınan bu dersi nasıl değerlendiriyorsunuz?
2. Size göre bu dersi KAÇD ortamında almanızın
  - a) Avantajları nelerdir?
  - b) Dezavantajları nelerdir?

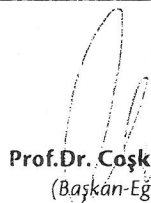
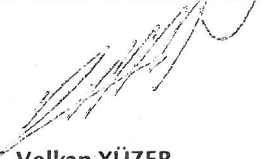

EK-3 Araştırmada Kullanılan Görüşme Soruları (Öğretenerler)

Akadema Platformu Ders Veren Öğretim Elemanları İçin Görüşme Soruları

1. Dersinizi Akadema platformunda açmanızın en temel gerekçesi nedir? (Akademik gereklilik, talep edilmesi, kişisel gelişim, vb.)
2. Başarıyı ne ile tanımlıyorsunuz?
3. Başarı tanımlamanız için öğrencilerinizin ön koşul bilgiye ihtiyaç duyduklarını düşünüyor musunuz? (Sistem kullanımı, nota bilgisi veya çalgı aleti bilgisi vb.)
4. Öğrencilerinize ilk hafta hangi etkinlikleri yaparak, tanıtarak derse hazırlıyorsunuz?
5. Öğrenenler arasındaki bireysel farklılıkları göz önünde bulundurduğunuzda derste kullandığınız yöntemlerle herkesin aynı seviyede başarı gösterebileceğini düşünüyor musunuz? (Etkinlikleri yapabilen ve yapamayan öğrenenler olabilir. Böyle bir durumda hepsini eşit seviyeye getirmek için bir şeyler yapıyor musunuz? Yoksa farklı seviyedeki her öğrenen için sürecin farklı ilerlemesine mi yardımcı oluyorsunuz?)
6. Derste kullandığınız en temel yöntem nedir?
7. Öğrencileri sistemde aktif tutabilmek için hangi stratejileri geliştirdiniz? Hangileri işe yaradı?
8. Kaç dönemdir bu dersi veriyorsunuz? Kaç farklı grupla çalışma şansınız oldu?
9. Akadema'da bu dersi açtığınızdan beri öğreten yönünüzün değiştiğini düşünüyor musunuz? Dönemlere göre kendinizde ve dersteki öğreten rolünüzde nasıl bir değişim yaşadınız ve bu değişim sürecini nasıl şekillendirdiniz?
10. Öğrenme sisteminde şöyle bir özellik olsaydı dersin yürütücüsü olarak daha iyi bir öğrenme süreci olabilirdi dediğiniz bir şey var mı?
11. Başlangıçta bu ders için planladığınız etkinliklerin ne kadarını KAÇD ortamına aktarabildiniz? Neden?
12. Dersin yürütülmesi aşamasında yöntem değişikliği yaptınız mı ya da böyle bir ihtiyaç hissettiniz mi?
13. Bu öğrenme sürecindeki öğreten rolünüzü nasıl tanımlarsınız?

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Kitlesele Açık Çevrimiçi Ders Ortamında Psikomotor Becerilerin Kazandırılması Sürecine İlişkin Öğrenen Görüşleri ve Öğreten Roller
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. Öğr. Üyesi İlker USTA
TEZ YAZARI:	Şeyda KIR
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
 Prof. Dr. Coşkun BAYRAK (Başkan-Eğitim Fak.)	
 Prof. Dr. T. Volkan YÜZER (Başkan Yardımcısı-Açıköğretim Fak.)	 Prof. Dr. Esra CEYHAN (Eğitim Fak.)
 Prof. Dr. Münevver ÇAKI (Güzel Sanatlar Fak.)	 Prof. Dr. M. Erkan ÜYÜMEZ (İkt. ve İdari Bil. Fak.)
 Prof. Dr. Handan DEVECİ (Eğitim Fak.)	 Prof. Dr. Emel ŞIKLAR (İkt. ve İdari Bil. Fak.)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Şeyda KIR

Yabancı Dil: İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı: Silifke/1994

E-Posta: seyda_k@anadolu.edu.tr

Eğitim Geçmişi:

2017, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, İngilizce Öğretmenliği Programı

Yayınları veya Bilimsel Faaliyetleri:

Özer, N. ve Kır, Ş. (2018). *Halk eğitim merkezinde görev yapan öğretmenlerin yetişkin eğitiminde uzaktan eğitimin uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri*. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 4 (4), 69-86.

Kır, Ş. (2019). *Book Review: Handbook of Research on Learning in the Age of Transhumanism*. Journal of Educational Technology and Online Learning, 2 (2), 102-110.